

ಅಧ್ಯಾತ್ಮಗ್ರಂಥಃ

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾ ಭ್ಯಾಸ

[ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾಭ್ಯಾಸಃ]

ಭಾಗ - ೧

ಬರೆದವರು :

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಸಚ್ಚಿದಾನಂದೇಂದ್ರಸರಸ್ವತೀಸ್ವಾಮಿಗಳವರು

ಕ್ರಮಾಂಕ. 97

ಅಧ್ಯಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶಕಾರ್ಯಾಲಯ

ಹೊಳೆನರಸೀಪುರ

ದೂರವಾಣಿ : 08175-573820

2004

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಓದುಗರಿಗೆ

ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಸಂಸ್ಕೃತವರ್ಣಗಳ ವಿಂಗಡ

ಪಾಠಗಳು

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

31 32 33 34 35 36 37 38 39 40

41 42 43 44 45 46 47

ಶಬ್ದಕೋಶ

ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ	1958 (500 ಪ್ರತಿಗಳು)
ತಿದ್ದಿದ ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ	1966 (1000 ಪ್ರತಿಗಳು)
ಮೂರನೆಯ ಮುದ್ರಣ	1974 (2000 ಪ್ರತಿಗಳು)
ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮುದ್ರಣ	1988 (2000 ಪ್ರತಿಗಳು)
ಐದನೆಯ ಮುದ್ರಣ	1997 (2000 ಪ್ರತಿಗಳು)
ಆರನೆಯ ಮುದ್ರಣ	2004 (3000 ಪ್ರತಿಗಳು)

ಪುಟಗಳು : 4 + 78

ಬೆಲೆ : ರೂ. 20/-

ಇದರ ಹಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶಕಾರ್ಯಾಲಯದವು
All Rights Reserved

(Registered under the Copy Right act of 1957)

ಅಕ್ಷರಜೊಡಣೆ
ಪ್ರಶಾಂತ್ ಎಂಟರ್‌ಪ್ರೈಸಸ್
ನಂ.45, ನಾಗಸಂದ್ರ,
ತ್ಯಾಗರಾಜನಗರ ಪೋಸ್ಟ್,
ಬೆಂಗಳೂರು-560 028
ದೂರವಾಣಿ : 26764650

ಮುದ್ರಣಕಾರರು :
ಸ್ವಾಂಟ್‌ರೈ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್
ಶಂಕರಮಠದ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು -4
ದೂ. : 26521527

ಮುನ್ನುಡಿ

ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಮೂಲತಃ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಎಷ್ಟೇ ಅನುವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂದಿದ್ದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾಮಾಧ್ಯಮದಿಂದಲೇ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುವುದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟದ್ದೂ ಪರಿಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿದ್ದು ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲದು - ಎಂಬ ನಿಜವನ್ನು ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಬ್ರಹ್ಮೀಭೂತ ಶ್ರೀಸಚ್ಚಿದಾನಂದೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತೀ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ವೇದಾಂತರಸಿಕರಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಸರಳವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರ ಜೀವಿತಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಇವುಗಳ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಕಾರ್ಯಾಲಯದವರು ಈಚೆಗೆ ಮೂರು ಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಪುನರ್ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದನೆಯ ಈ ಭಾಗವು ಆರನೆಯ ಬಾರಿಗೆ ಪುನರ್ಮುದ್ರಿತವಾಗಿ ಹೊರಬಂದಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಪ್ರಥಮಪುಸ್ತಕಮ್ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಭ್ಯಾಸ ಗ್ರಂಥವೂ ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರ ಕೃತಿಯೇ ಆಗಿದ್ದು ಅದೂ ಸಹ ಕಾರ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ.

ಓದುಗರಿಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನೂ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ವಾಚಕರು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದೊಂದೇ ಭಾಗವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗುವಂತೆ ಸದ್ಗುರುಗಳು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಹೊಳೆನರಸೀಪುರ

ತಾ|| 15-07-2004

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಓದುಗರಿಗೆ

೧. ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕಲಿಯುವವರಿಗಾಗಿ ಬರೆದಿದೆ. ದೇವನಾಗರಿಯ ಲಿಪಿಯನ್ನು ಓದುವ ಮತ್ತು ಬರೆಯುವ ಕ್ರಮವು ತಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕೂಡಲೇ ಅವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಇಲ್ಲಿ ದೇವನಾಗರಿಯ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೂ ಕನ್ನಡದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೂ ಜೊತೆಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದು ತೋರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅವುಗಳನ್ನೂ ಬರೆದು ಓದಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೊದಮೊದಲು ದೇವನಾಗರಿಯ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದು, ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನೋಡದೆ ದೇವನಾಗರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದು, ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನೋಡಿ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವುದು- ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಬೇಗನೆ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

೨. ಪಾಠಗಳನ್ನು ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಮಾಡಬೇಕು :- (೧) ಸಂಸ್ಕೃತ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಓದುವುದು; (೨) ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಓದಿ ಕನ್ನಡದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಊಹಿಸುವುದು, ಗೊತ್ತಾಗದಿದ್ದರೆ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದು ; (೩) ಕನ್ನಡವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡು ಅವಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಬರೆದು, ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವುದು- ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಬಲುಬೇಗನೆ ವಾಕ್ಯಗಳು ವಶವಾಗುತ್ತವೆ.

೩. ಅಭ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಠದ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಮೊದಲು ಸಂಸ್ಕೃತ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಓದಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಊಹಿಸಿರಿ. ಆಮೇಲೆ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಮಾತುಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ ನೋಡಿರಿ. ಕನ್ನಡದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಮೊದಲು ಉತ್ತರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಿರಿ ; ಆಮೇಲೆ ಇಂಥಿಂಥ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವಿದೆ ಎಂತ ತಿಳಿಸಿರುವ ಕಡೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् ।

प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये

॥ १ ॥

ಶುಕ್ಲಾಂಬರಧರಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಶಶಿವರ್ಣಂ ಚತುರ್ಭುಜಂ ।

ಪ್ರಸನ್ನವದನಂ ಧ್ಯಾಯೇತ್ ಸರ್ವವಿಘ್ನೋಪಶಾಂತಯೇ ॥

वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे ।

यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम्

॥ २ ॥

ವಾಗೀಶಾದ್ಯಾಃ ಸುಮನಸಃ ಸರ್ವಾರ್ಥಾನಾಮುಪಕ್ರಮೇ ।

ಯಂ ನತ್ವಾ ಕೃತಕೃತ್ಯಾಃ ಸ್ಯುಸ್ತಂ ನಮಾಮಿ ಗಜಾನನಮ್ ॥

वक्रतुण्ड महाकाय कोटिसूर्यसमप्रभ ।

अविघ्नं कुरु मे देव सर्वकार्येषु सर्वदा

॥ ३ ॥

ವಕ್ರತುಂಡ ಮಹಾಕಾಯ ಕೋಟಿಸೂರ್ಯಸಮಪ್ರಭ

ಅವಿಘ್ನಂ ಕುರು ಮೇ ದೇವ ಸರ್ವಕಾರ್ಯೇಷು ಸರ್ವದಾ ।

सरस्वति नमस्तुभ्यं वरदे कामरूपिणि ।

विद्यारम्भं करिष्यामि सिद्धिर्भवतु मे सदा

॥ ४ ॥

ಸರಸ್ವತಿ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ವರದೇ ಕಾಮರೂಪಿಣಿ ।

ವಿದ್ಯಾರಂಭಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಸಿದ್ಧಿರ್ಭವತು ಮೇ ಸದಾ ॥

गुरुब्रह्म गुरुर्विष्णुः गुरुरेव महेश्वरः ।

गुरुः साक्षात् परं ब्रह्म तस्मै श्रीगुरुवे नमः

॥ ५ ॥

ಗುರುಬ್ರಹ್ಮ ಗುರುವಿಷ್ಣುಃ ಗುರುರೇವ ಮಹೇಶ್ವರಃ ।

ಗುರುಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೀಗುರುವೇ ನಮಃ ॥

ಸಂಸ್ಕೃತವರ್ಣಗಳ ವಿಂಗಡ

ಸ್ವರಗಳು

ಅ ಇ ಉ ಕ್ಷ ಲೃ ಇವು ಹ್ರಸ್ವಸ್ವರಗಳು
 ಒ ಋ ಉ ಯ ಲೃ

ಆ ಇ ಉ ಕ್ಷ ಣ ಏ ಓ ಔ ಇವು ದೀರ್ಘ ಸ್ವರಗಳು
 ಒ ಋ ಉ ಯ ಏ ಐ ಓ ಔ

ವರ್ಗೀಯ ವ್ಯಂಜನಗಳು

ಕ	ಖ	ಗ	ಘ	ಙ	ಕವರ್ಗ
ಚ	ಛ	ಜ	ಝ	ಞ	ಚವರ್ಗ
ಟ	ಠ	ಡ	ಢ	ಣ	ಟವರ್ಗ
ತ	ಥ	ದ	ಧ	ನ	ತವರ್ಗ
ಪ	ಫ	ಬ	ಭ	ಮ	ಪವರ್ಗ
ಶ	ಷ	ಠ	ಢ	ಮ	

ಅವರ್ಗೀಯ ವ್ಯಂಜನಗಳು

ಯ ರ ಲ ವ ಶ ಷ ಸ ಹ
 ಯ ರ ಲ ವ ಶ ಷ ಸ ಹ

ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳು

ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರವೆಂದರೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಕೂಡಿ ಉಚ್ಚಾರವಾಗುವ ಅನೇಕ ವ್ಯಂಜನಗಳ ಸಮುದಾಯ ; ಅಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ವರವು ಸೇರಿರುತ್ತದೆ ; ಮಿಕ್ಕವುಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದ ನಿಡುಗೀಟನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯವಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ

ಕ :	ಕ ಕ್ಕ	ಕ ಕ್ಕ	ಕ ಕ್ಕ	ಕ ಕ್ಕ	ಕ ಕ್ಕ	ಕ ಕ್ಕ	ಕ ಕ್ಕ	ಕ ಕ್ಕ
ಖ :	ಖ ಖ್ಖ	ಖ ಖ್ಖ	ಖ ಖ್ಖ	ಖ ಖ್ಖ	ಖ ಖ್ಖ	ಖ ಖ್ಖ	ಖ ಖ್ಖ	ಖ ಖ್ಖ
ಗ :	ಗ ಗ್ಗ	ಗ ಗ್ಗ	ಗ ಗ್ಗ	ಗ ಗ್ಗ	ಗ ಗ್ಗ	ಗ ಗ್ಗ	ಗ ಗ್ಗ	ಗ ಗ್ಗ
ಘ :	ಘ ಘ್ಘ	ಘ ಘ್ಘ	ಘ ಘ್ಘ	ಘ ಘ್ಘ	ಘ ಘ್ಘ	ಘ ಘ್ಘ	ಘ ಘ್ಘ	ಘ ಘ್ಘ

ಇ: ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಷ-ಇದು ಅಕ್ಷರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ.

ಅ ಯ್ಯ
ಆ ಯ್ಯ

ರ : ಕೆ ಕ್ಷೆ ಕ್ಷೆ ರ್ಷೆ ರ್ಷೆ
(ರೇಫ) ಕ್ಷೆ ಕ್ಷೆ ರ್ಷೆ ರ್ಷೆ
 ಗೆ ಗ್ಷೆ ಗ್ಷೆ ಗ್ಷೆ
 ಘೆ ಘ್ಷೆ ಘ್ಷೆ ಘ್ಷೆ
 ಙೆ ಙ್ಷೆ ಙ್ಷೆ ಙ್ಷೆ
 ಠೆ ಠ್ಷೆ ಠ್ಷೆ ಠ್ಷೆ
 ಡೆ ಡ್ಷೆ ಡ್ಷೆ ಡ್ಷೆ

ಋ : ನಿಋತಿಃ ನಿಋತಿಃ ಇದನ್ನು ಬರೆ(ಋಪ ಕ್ರಮವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿರಿ

ಃ ಲ್ಷೆ ಲ್ಷೆ ಳ್ಷೆ ಳ್ಷೆ ಴್ಷೆ ಴್ಷೆ
 ಃ ಲ್ಷೆ ಲ್ಷೆ ಳ್ಷೆ ಳ್ಷೆ ಴್ಷೆ ಴್ಷೆ
 ಃ ಳ್ಷೆ ಳ್ಷೆ ಴್ಷೆ ಴್ಷೆ ಱ್ಷೆ ಱ್ಷೆ

	ಊ	ಊಃ	ಋ	ಋಃ	ೠ	ೠಃ	
	ಉ	ಉಃ	ಋ	ಋಃ	ೠ	ೠಃ	
	ಊ	ಊಃ	ಋ	ಋಃ	ೠ	ೠಃ	
	ಉ	ಉಃ	ಋ	ಋಃ	ೠ	ೠಃ	
ಇವ	ಊಃ	ಉಃ	ಋಃ	ಋಃ	ೠಃ	ೠಃ	
ಇಲ	ಊಃ	ಉಃ	ಋಃ	ಋಃ	ೠಃ	ೠಃ	ಊಃ 18 ^೪
ಇಮ	ಊಃ	ಉಃ	ಋಃ	ಋಃ	ೠಃ	ೠಃ	ಊಃ 18 ^೫
ಇನ	ಊಃ	ಉಃ	ಋಃ	ಋಃ	ೠಃ	ೠಃ	ಊಃ 18 ^೬
ಇಠ	ಊಃ	ಉಃ	ಋಃ	ಋಃ	ೠಃ	ೠಃ	ಊಃ 18 ^೭
ಇಛ	ಊಃ	ಉಃ	ಋಃ	ಋಃ	ೠಃ	ೠಃ	ಊಃ 18 ^೮
ಊ	ಊಃ	ಉಃ	ಋಃ	ಋಃ	ೠಃ	ೠಃ	ಊಃ 18 ^೯
ಊ	ಊಃ	ಉಃ	ಋಃ	ಋಃ	ೠಃ	ೠಃ	ಊಃ 18

ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳ ಬರವಣಿಗೆ

೧. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಉಚ್ಚಾರವಾಗುವ ವರ್ಣವನ್ನು ಅರ್ಥವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಯ ವರ್ಣವು ಮಾತ್ರ ಪೂರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾ : 'ಸ್ವಚ್ಛಮ್' ಇಲ್ಲಿ ವ, ಛ - ಇವುಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬರೆದಿದೆ. ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಒಂದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಬರೆಯುವುದೇ ರೂಢಿ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡದಂತೆ ಕೊನೆಯ ವರ್ಣವು ಕೆಳಗಡೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಉದಾ : 'ಶ್ರುಣ್ವಮ್', 'ಅಕ್ಷಿಃ'

೨. ವರ್ಗದ ಕೊನೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಅನುನಾಸಿಕವೆಂದು ಹೆಸರು. ಪದಗಳ ನಡುವೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಅವಕ್ಕೆ ಬದಲು ಅನುಸ್ವಾರದ ಗುರುತನ್ನು (ಸೊನ್ನೆಯನ್ನು) ಹಾಕಬಾರದು ಕೊನೆಯ ಮಕಾರಕ್ಕೂ ಸೊನ್ನೆಯನ್ನು ಹಾಕಬಾರದು.

ಉದಾ : 'ಸಕ್ಷಃ', 'ಸಚ್ಯಃ', 'ಮೃತಃ', 'ನಂದಃ', 'ಅಮ್ಬರಮ್' | ಇವನ್ನು ಸಂಗ, 'ಸಂಚಯಃ', 'ಮೃತಃ', 'ನಂದಃ', 'ಅಂಬರಂ' - ಎಂದು ಬರೆಯುವುದು ತಪ್ಪು.

೩. ಮಕಾರಾಂತ ಪದದ ಮುಂದೆ ಸ್ವರವಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸೊನ್ನೆಯನ್ನು ಹಾಕಬಾರದು.

ಉದಾ : ಕಿಮ್ ಉವಮ್ ? ಇದನ್ನು ಕಿಂ ಉವಂ ? ಎಂದು ಬರೆಯುವುದು ತಪ್ಪು.

೪. ಮಕಾರಾಂತ ಪದದ ಮುಂದೆ ವ್ಯಂಜನವಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸೊನ್ನೆಯನ್ನು ಬರೆಯಬಹುದು ; ಆದರೆ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಉದಾ : ಕಿಂ ಯಮಃ ? ಅಯಂ ರಾಮಃ | ತ್ವಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ | ಅಹಂ ವದಾಮಿ | ಇಲ್ಲಿ ಅನುಸ್ವಾರದ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ;

ಇದಂ ಕಮಲಮ್ | ಅಹಂ ತಾತ್ರಃ | ಕಿಂ ಫಲಮ್ ? ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಯವ್ಯಂಜನದ ಉಚ್ಚಾರಣೆ.

ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ದೇವನಾಗರೀ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ :

ಅಹಮ್	ಕಮಲಮ್	ಸಹ	ಪುಣ್ಯಮ್	ಬುದ್ಧಿಮನ್ತಃ
ಆನಯ	ಕಾಶೀ	ಸಾಧುಃ	ಈಶ್ವರಃ	ಶತ್ರುಘ್ನಃ
ಇವ	ಕಿಮ್	ಸಿಂಹಃ	ಕ್ಷೀರಮ್	ಸ್ವಪ್ನಃ
ಈಶಃ	ಕೀಟಃ	ಸೀತಾ	ತಕ್ರಮ್	ವ್ಯಾಘ್ರಃ
ಉದರಮ್	ಕುಹಕಮ್	ಸುಖಮ್	ಪ್ರವಿಷ್ಟಃ	ಮಹಾತ್ಮ್ಯಮ್
ಊಹಃ	ಕೂಪಃ	ಸೂಚೀ	ಮೂಷಕಃ	ವಾರ್ತಾಪತ್ರಮ್
ಋಣಮ್	ಕೃಶಃ	ಸೃಷ್ಟಿಃ	ಪುಚ್ಛಮ್	ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ
ಏಕಃ	ಕೇಶಃ	ಸೇನಾ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ	ಮತ್ಸ್ಯಃ
ಐಷಮಃ	ಕೈವರ್ತಃ	ಸೈನ್ಯವಮ್	ಪ್ರಾಜ್ಞಃ	ಉಜ್ಜ್ವಲಮ್
ಓಪಃ	ಕೋಕಿಲಃ	ಸೋಪಾನಮ್	ಶೇಷೀ	ರನ್ನಮ್
ಔಷಧಮ್	ಕೌಶಲಮ್	ಸೌಲಭ್ಯಮ್	ಭಗವದ್ಗೀತಾ	ಅಯೋಧ್ಯಾ

ಈ ಕೆಳಗಿನ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಒತ್ತುಗಳು ಎಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ದೇವನಾಗರೀ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ :

ಪದ್ಮಾ	ವಿತ್ತಮ್	ಪಿತ್ರ್ಮಮ್	ದಾರಿದ್ರ್ಯಮ್
ಕೃಷ್ಣಮ್	ಕೃಷ್ಣಃ	ಪ್ರಹ್ಲಾದಃ	ಅಶ್ವಃ
ಶುಕ್ಲಮ್	ಸಮ್ಪದಾಯಃ	ಬಾಹ್ಯಮ್	ಆಮ್ಲಮ್
ಉದ್ಯಾನಮ್	ರುಕ್ಮಿಣೀ	ಸಮೃದ್ಧಿಃ	ಗಜ್ಜಾನದೀ
ಪಚ್ಯಮ್	ಖಡ್ಗಃ	ಅಮ್ಬರಮ್	ಪ್ರಾಜ್ಞಃ

ಒಂದನೆಯ ಪಾಠ

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಶಬ್ದಗಳ ರೂಪಭೇದಗಳನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾತ್ರ ಅವಶ್ಯ.

ನಾರಾಯಣನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.	- ನಾರಾಯಣಂ ನಮಾಮಿ
ನಾರಾಯಣನು ಭಗವಂತನು.	- ನಾರಾಯಣಃ ಭಗವಾನ್
ನರನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.	- ನರಂ ನಮಾಮಿ
ನರನು ನರೋತ್ತಮನು.	- ನರಃ ನರೋತ್ತಮಃ
ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.	- ಸರಸ್ವತೀಂ ನಮಾಮಿ
ಸರಸ್ವತಿಯು ದೇವಿಯು.	- ಸರಸ್ವತೀ ದೇವೀ

ವಾಕ್ಯಗಳ ಮುಂದೆ ಪೂರ್ಣವಿರಾಮವನ್ನು | ಹೀಗೆ ನಿಡುಗೀಟಿನಿಂದ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗಳು ಕನ್ನಡದ ಅನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕಾದದ್ದಿಲ್ಲ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ **ನಮಾಮಿ ನಾರಾಯಣಮ್ | ನಮಾಮಿ ನರಮ್ | ನಮಾಮಿ ಸರಸ್ವತೀಮ್ |**

ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಗೆ 'ಮ್' ಎಂಬುದೇ ಗುರುತು. ಪದದ ಮುಂದೆ ವ್ಯಂಜನ ವಿದ್ಧರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸೊನ್ನೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವರು. ಉದಾ : ನಾರಾಯಣಂ ನಮಾಮಿ.

ಅಭ್ಯಾಸ ೧

ಪಶ್ಯಾಮಿ ಕ್ಷಾಲಯಾಮಿ (ತೊಳೆಯುತ್ತೇನೆ),
ಪಠಾಮಿ (ಓದುತ್ತೇನೆ), ಸ್ಮರಾಮಿ (ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ), ಪೂಜಯಾಮಿ (ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ).

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಊಹಿಸಿರಿ: ೧. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ |
೨. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಪೂಜಃ | ೩. ಪಾದಂ ಕ್ಷಾಲಯಾಮಿ | ೪. ನಾರಾಯಣಂ ಭಜಾಮಿ | ೫. ದೇವಂ ಪೂಜಯಾಮಿ |
೬. ಪರಮೇಶ್ವರಂ ನಮಾಮಿ | ೭. ಇತಿಹಾಸಂ ಪಠಾಮಿ | ೮. ಕಾಲಂ ಸ್ಮರಾಮಿ |

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿರಿ :¹ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಗೆ ವಿಸರ್ಗ, ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಗೆ ಸೊನ್ನೆ (ಅನುಸ್ವಾರ), ವಾಕ್ಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ 'ಮ್' ಇರಲಿ.

೧. ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪೂಜನು. ೨. ದೇವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.
೩. ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ೪. ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ.
೫. ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಓದುತ್ತೇನೆ.

1. ಈ ಅಭ್ಯಾಸದ ಉತ್ತರಗಳು ೫ನೆಯ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿವೆ. ಅವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಎರಡನೆಯ ಪಾಠ

ಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದಗಳ ಲಿಂಗಗಳು ಕನ್ನಡಶಬ್ದಗಳ ಲಿಂಗಗಳೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಈ ಕೆಳಗಿನ ಶಬ್ದಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗ:

(೧) ದೇವಃ, ರಾಮಃ, ಸೂರ್ಯಃ, ಚಂದ್ರಃ, ವೃಕ್ಷಃ, ಧರ್ಮಃ, ಕಾಲಃ

(ಗಂಡಸರ ಹೆಸರು ಪುಲ್ಲಿಂಗ, ಹೆಂಗಸರ ಹೆಸರು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ - ಎಂಬುದು ಕನ್ನಡದ ನಿಯಮ ; ಗಂಡುಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗ, ಹೆಣ್ಣುಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವೆಂಬ ನಿಯಮವೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದೆ ; ನಿರ್ಜೀವವಸ್ತುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವದಾದರೊಂದರಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು. ಆದರೂ ಶಬ್ದಗಳ ಲಿಂಗವನ್ನು ಅವುಗಳ ಅಂತ್ಯವರ್ಣಗಳಿಂದಲೇ ಬಲುಮಟ್ಟಿಗೆ ಗೊತ್ತುಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.)

ಅಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗ, ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ - ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದಗಳು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ:

(೨) ಫಲಮ್, ಪುಣ್ಯಮ್, ಪಾಪಮ್, ಸತ್ಯಮ್, ಅನೃತಮ್, ಜ್ಞಾನಮ್, ಮಹಾಭಾರತಮ್, ಪುಸ್ತಕಮ್ |

ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿ, ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ - ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ರೂಪ. ಫಲಮ್, - ಹಣ್ಣು, ಹಣ್ಣನ್ನು ; ಅನೃತಮ್- ಸುಳ್ಳು, ಸುಳ್ಳನ್ನು.

ಕರೋತಿ (ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ, ಮಾಡುತ್ತದೆ), ವದತಿ (ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ...ತ್ತಾಳೆ, ...ತ್ತದೆ); ನಮತಿ (ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ, ...ತ್ತಾಳೆ, ...ತ್ತದೆ); ಷತಿ (ಓದುತ್ತಾನೆ, ...ತ್ತಾಳೆ, ...ತ್ತದೆ); ಪ್ರಕ್ಷಾಲಯತಿ (ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ...ತ್ತಾಳೆ, ...ತ್ತದೆ); ಚರತಿ (ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ...ತ್ತಾಳೆ, ...ತ್ತದೆ).

ಅಭ್ಯಾಸ ೨

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿ : ೧. ರಾಮಃ ಕಿಂ (ಏನನ್ನು) ಕರೋತಿ ? ದಶರಥಂ ನಮತಿ | ೨. ಸೀತಾ ಕಿಂ ಕರೋತಿ ? ರಾಮಂ ನಮತಿ | ೩. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಕಿಂ ಕರೋತಿ ? ಜಪಂ ಕರೋತಿ | ೪. ಅಹಂ ದೇವಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ | ೫. ಮಹಾಭಾರತಂ ಪಠಾಮಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಪೂಜಯಾಮಿ, ಸೂರ್ಯಂ ನಮಾಮಿ |

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿರಿ :¹ ೧. ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ.

೨. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕಾಲನ್ನು (ಪಾದಮ್) ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ೩. ರಾಮನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ? ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೆ (ಚರತಿ).

೪. ರಾವಣನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ? ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

1. ಸಂಸ್ಕೃತವಾಕ್ಯಗಳು ೬ನೆಯ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ; ಉತ್ತರವನ್ನು ಬರೆದ ಮೇಲೆ ನೋಡಿರಿ.

ಮೂರನೆಯ ಪಾಠ

ನಾನು ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಓದುತ್ತೇನೆ.	- ಅಹಂ ರಾಮಾಯಣಂ ಪಠಾಮಿ ।
ನೀನು ಏನನ್ನು ಓದುತ್ತೀಯೆ?	- ತ್ವಂ ಕಿಂ ಪಠಸಿ ?
ನಾನು ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಓದುತ್ತೇನೆ.	- ಅಹಂ ಇತಿಹಾಸಂ ಪಠಾಮಿ ।
ರಾಮನು ಏನು (ಏನನ್ನು) ಓದುತ್ತಾನೆ?	- ರಾಮಃ ಕಿಂ ಪಠತಿ ?
ಅವನು ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಓದುತ್ತಾನೆ.	- ಸಃ ಸ್ತೋತ್ರಂ ಪಠತಿ ।
ಸೀತೆಯು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ?	- ಸೀತಾ ಕಿಂ ವದತಿ ?
ಅವಳು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಾಳೆ.	- ಸಾ ಮನ್ತ್ರಂ ಜಪತಿ ।
ಹಣ್ಣು ಬೀಳುತ್ತದೆಯೇನು?	- ಫಲಂ ಪತತಿ ಕಿಮ್ ?
ನಾನು ಅದನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆ.	- ಅಹಂ ತತ್ ಖಾದಾಮಿ ।

'ನಾನು', 'ನೀನು', 'ಅವನು', 'ಅವಳು', 'ಅದು'- ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸದೆ 'ಓದುತ್ತೇನೆ', 'ಓದುತ್ತೀಯೆ', 'ಓದುತ್ತಾನೆ', 'ಜಪಿಸುತ್ತಾಳೆ', 'ಬೀಳುತ್ತದೆ'- ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದಷ್ಟೆ? ಇದರಂತೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಿಯಾಪದವೊಂದನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬಹುದು.

'ಪಠಾಮಿ', 'ಪಠಸಿ', 'ಪಠತಿ', 'ಜಪತಿ', 'ಪತತಿ', 'ಕರೋಮಿ', 'ಕರೋಷಿ', 'ಕರೋತಿ'.

ಅಭ್ಯಾಸ ೩

- ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿರಿ : ೧. ಅಹಂ ರಾಮಂ ಪಠಯಾಮಿ । ೨. ತ್ವಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಪಠಯಸಿ ಕಿಮ್ ?
 ೩. ಭರತಂ ಕಃ ಪಠಯತಿ ? ೪. ಕಾಲಂ ಸ್ಮರಾಮಿ, ಪರಮೇಶ್ವರಂ ಭಜಾಮಿ ।
 ೫. ತ್ವಂ ಕಿಂ ಪಠಯಸಿ ? ಸೂರ್ಯಂ ಪಠಯಸಿ ಕಿಮ್ ? ೬. ಸೀತಾ ಕಿಂ ಕರೋತಿ ?
 ೭. ಸಾ ರಾಮಂ ಸ್ಮರತಿ, ರಾಮಮನ್ತ್ರಂ ಜಪತಿ ।

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿರಿ¹ : ೧ ನಾನು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.
 ೨. ನೀನು ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೀಯೇನು? ೩. ಅವನು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ?
 ೪. ನೀನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ? ೫. ಅವಳು ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾಳೇನು?

1. ೨ನೆಯ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವು ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾಠ

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಕಾರಕ್ಕೆ ಅನುಸ್ವಾರವು ಬಂದಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ, ಸಃ ಎಂಬುದರ ವಿಸರ್ಗವು ಹೋಗಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟು ನೋಡಿರಿ :

ಅಹಮ್ ಅತ್ರ ತಿಶ್ರಾಮಿ ।	- ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುತ್ತೇನೆ.
ತ್ವಂ ಆಗಚ್ಛಸಿ ಕಿಮ್ ?	- ನೀನು ಬರುತ್ತೀಯೇನು ?
ತ್ವಂ ಕುತ್ರ ಉಪವಿಶಾಸಿ ?	- ನೀನು ಎಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತೀಯೆ ?
ಅಹಂ ತತ್ರ ಉಪವಿಶಾಮಿ ।	- ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತೇನೆ.
ಸ ಗಚ್ಛತಿ ಕಿಮ್ ?	- ಅವನು ಹೋಗುತ್ತಾನೇನು ?
ಸ ನ ಗಚ್ಛತಿ, ನ ತಿಶ್ರತಿ	- ಅವನು ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ, ನಿಂತಿರುವದಿಲ್ಲ.
ವಾನರಃ ಕಿಂ ಕರೋತಿ ?	- ಕೋತಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತದೆ ?
ಸ ಫಲಂ ಖಾದತಿ ।	- ಅದು ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ.

ವಾಕ್ಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ವರದ ಹಿಂದೆಯೂ ಮಕಾರವು ಹಾಗೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ ; ವ್ಯಂಜನದ ಹಿಂದೆ ಅದು ಅನುಸ್ವಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಂಜನದ ಹಿಂದುಗಡೆ ಇರುವ 'ಸಃ' ಎಂಬುದರ ವಿಸರ್ಗವು ಲೋಪವಾಗುತ್ತದೆ. (ಸಃ - ಅವನು ಅಥವಾ ಅದು).

ಅಭ್ಯಾಸ ೪

- ಕನ್ನಡಿ :** ೧. ಅತ್ರ ಕಿಂ ಕರೋತಿ ? ೨. ಅಹಂ ಭಾರತಂ ಪಠಾಮಿ ।
 ೩. ಸ ಕಿಂ ಕರೋತಿ ? ೪. ಸೂರ್ಯಂ ನಮತಿ । ೫. ಸೀತಾ ರಾಮಂ ಸ್ಮರತಿ ಕಿಮ್ ?
 ೬. ದೇವಂ ಸ್ಮರಸಿ ಕಿಮ್ ? ೭. ಫಲಂ ಕುತ್ರ ಪತತಿ (ಬೀಳುತ್ತದೆ) ?
 ೮. ವಾನರಃ ಕಿಂ ಖಾದತಿ ?

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ : ೧. ನೀನು ಎಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತೀಯೆ? ೨. ಅವಳು ಅಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ ೩. ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತೇನೆ. ೪. ಅವಳು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ೫. ನೀನು ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನುವದಿಲ್ಲ. ೬. ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ನೀನು ಬರುತ್ತೀಯೇನು?

1. ಎಂಟನೆಯ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಐದನೆಯ ಪಾಠ

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಿ- ಊ, ಇವ- ಅಂತೆ, एव- ಏ ಎಂಬ ಅವ್ಯಯಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಮಾತಿಗೆ ಸೇರಿಸಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಡಿರಿ :

ರಾಮಃ ಸೂರ್ಯ ನಮತಿ ।	- ರಾಮನು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ.
त्वमपि (त्वम् अपि) सूर्यं नमसि किम् ?	- ನೀನೂ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೀಯೇನು ?
रामः सत्यमेव (सत्यम् एव) वदति ।	- ರಾಮನು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.
त्वमपि राम इव (रामः इव) सत्यं वदसि किम् ?	- ನೀನೂ ರಾಮನಂತೆ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತೀಯೇನು ?
सा वार्तापत्रं पठति किम् ?	- ಅವಳು ವಾರ್ತಾಪತ್ರವನ್ನು ಓದುತ್ತಾಳೇನು ?
सा किमपि (किम् अपि) नैव (न एव) पठति ।	- ಅವಳು ಏನನ್ನೂ ಓದುವದೇ ಇಲ್ಲ.

ಸಂಸ್ಕೃತವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪದಗಳು ಒಂದರ ಬಳಿ ಒಂದು ಇರುವಾಗ ಮೊದಲನೆಯ ಪದದ ಕೊನೆಯ ವರ್ಣವೂ ಎರಡನೆಯ ಪದದ ಮೊದಲನೆಯ ವರ್ಣವೂ ಒಂದಾನೊಂದು ನಿಯಮದಿಂದ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಸಂಧಿ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅವ್ಯಯಗಳನ್ನು ಸಂಧಿ ಮಾಡಿಯೇ ಬರೆಯುವೆವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಡಬೇಕು.

ಅಭ್ಯಾಸ ೫

ಕನ್ನಡಿಸಿ : ೧. परमेश्वरः पूज्यः । ೨. त्वं परमेश्वरं पूजयसि किम् ?
೩. त्वमपि फलं खादसि किम् ? ೪. स तत्र किं करोति ? ೫. स राम इव सत्यं वदति ।
೬. त्वं किं करोषि ? ೭. देवं नमामि । ೮. अहं नारायणं भजामि, आचार्यं स्मरामि,
इतिहासं पठामि । ೯. अहमपि त्वमिव करोमि । ೧೦. त्वं किमपि नैव पठसि किम् ?

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ :¹ ೧. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ರಾಮನಂತೆ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ೨. ರಾಮನು ದಶರಥನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ೩. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ರಾಮನನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾನೆ (ಅನುಸರತಿ). ೪. ಅವನು ಭಾರತವನ್ನು ಓದುತ್ತಾನೆ; ರಾಮಾಯಣವನ್ನೂ ಓದುತ್ತಾನೆ. ೫. ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತೇನೆ, ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲುತ್ತೀಯೇನು ? ೬. ಸೀತೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ರಾಮನನ್ನೇ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾಳೆ.

೭. ಕೋತಿಯೇ ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ.

I. ಸಂಸ್ಕೃತವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ನಿಯಮಿತ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿವೆ; ಉತ್ತರವನ್ನು ಬರೆದ ಮೇಲೆ ನೋಡಿ.

ಆರನೆಯ ಪಾಠ

- ಗೋಪಾಲನೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಾ. - ಗೋಪಾಲ ಅತ್ರ ಆಗಚ್ಚ |
 ಅಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀಯಪ್ಪ ? - ತತ್ರ ಕಿಂ ಕರೋಷಿ ಭೋ ?
 ಎಲೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ, ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊ. - ಭೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಅತ್ರ ಉಪವಿಶ |
 ಎಲೈ ಹುಡುಗನೆ, ನಿಜವನ್ನು ನುಡಿ, - ಹೇ ಬಾಲ, ಸತ್ಯಂ ವದ, ಧರ್ಮಂ ಚರ |
 ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡು.
 ಎಲಾ, ಏಕೆ ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೀಯೆ ? - ರೇ, ಕಿಮ್¹ ಅನೃತಂ ವದಸಿ ?
 ಎಲಾ ಸೀತೆಯೆ, ರಾಮನಲ್ಲಿ ? - ಹೇ ಸೀತೆ, ರಾಮಃ ಕುತ್ರ ?

ಒಬ್ಬರನ್ನು ಕರೆಯುವದಕ್ಕೆ ಹೇ, ಭೋ, ರೇ- ಎಂಬ ಅವ್ಯಯಗಳನ್ನು ಬಳಸುವದುಂಟು. ಭೋ ಎಂಬುದು ಗೌರವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ; ರೇ ಎಂಬುದು ನಮಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯ ಅಂತಸ್ತಿನವರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸತಕ್ಕ ಮಾತು ; ಹೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಆಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸಂಬೋಧನಾವಿಭಕ್ತಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಸೇರಿರುವದಿಲ್ಲ.

ಅಭ್ಯಾಸ ೬

ಕನ್ನಡಿಸಿ : ೧. ರೇ ಮೂಢ, ಗೋವಿಂದಂ ಭಜ | ೨. ರೇ ರೇ ದುಃಖ, ತತ್ರೈವ ತಿಷ್ಠ |
 ೩. ರಾಮಾಯಣಂ ಪಠ, ರಾಮಂ ಭಜ | ೪. ಅಹಂ ಸರಸ್ವತೀಂ ಪೂಜಯಾಮಿ | ೫. ರಾವಣಃ ಕಿಂ ಕರೋತಿ ?
 ಅನೃತಂ ವದತಿ, ಪಾಪಂ ಕರೋತಿ | ೬. ತ್ವಂ ಕಿಂ ಕರೋಷಿ ಭೋ ? ೭. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಪಾದಂ ಪ್ರಕ್ಷಾಲಯತಿ |
 ೮. ರಾಮಃ ಸತ್ಯಂ ವದತಿ, ಧರ್ಮಂ ಚರತಿ | ೯. ವಾನರ, ಫಲಂ ಖಾದ | ೧೦. ರಾಮಃ ಕಿಂ ಕರೋತಿ,
 ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಕಿಂ ಕರೋತಿ ?

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ :² ೧. ಎಲೈ ಮರವೆ, ಹಣ್ಣು ಎಲ್ಲಿ? ೨. ಗೋವಿಂದ ಎಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದೀಯೆ ? ೩. ನಾನು ಹೋಗುವದೇ ಇಲ್ಲ ; ಎಲಾ ದುಷ್ಟ, ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ? ೪. ನನ್ನಂತೆ ನೀನೂ ರಾಮಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸು. ೫. ಅವನು ಏನನ್ನೂ ಓದುವದಿಲ್ಲವೇನು ? ೬. ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ಪೂಜಿಸು, ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು.

1. ಕಿಮ್ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಏನು, ಏನನ್ನು, ಏತಕ್ಕೆ - ಎಂಬ ಮೂರು ಅರ್ಥಗಳಿವೆ.
2. ೧೦ನೆಯ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಊಹಿಸಬಹುದು.

ಏಳನೆಯ ಪಾಠ

ಅಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಇದೆ?

- ತತ್ರ किं किम् अस्ति ?

ನಾನು ಇದೇನೆ, ನೀನು ಇದೀಯೆ.

- अहम् अस्मि, त्वं असि ।

ಸೀತೆ ಎಲ್ಲಿ ಇದಾಳೆ?

- सीता कुत्र अस्ति ?

ಅವಳು ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಇದಾಳೆ.

- सा इदानीम् अत्र अस्ति ।

ಇಂದು ಆದಿತ್ಯವಾರ.

- अद्य भानुवासरः ।

ಸೋಮವಾರ ಯಾವಾಗ ಆಗುತ್ತದೆ?

- इन्दुवासरः कदा भवति ?

ಈಶ್ವರನು ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತಾನೆ.

- ईश्वरः सदा सर्वत्र भवति ।

ನಾಳೆ ಶನಿವಾರ, ನಿನ್ನೆ ಗುರುವಾರ.

- श्वः स्थिरवासरः ह्यः गुरुवासरः ।

ಆಗ ನಾನೂ ರಾಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ.

- तदा अहमपि रामं स्मरामि ।

ವಾರಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಗಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ :

ಭಾನುವಾಸರಃ, ಇಂದುವಾಸರಃ, ಕುಜವಾಸರಃ, ಸೌಮ್ಯವಾಸರಃ,
ಗುರುವಾಸರಃ, ಭೃಗುವಾಸರಃ, ಸ್ಥಿರವಾಸರಃ ।

ಅಭ್ಯಾಸ ೭

ಕನ್ನಡಿಸಿರಿ : ೧. ಅಥ ರಾಮನವಮಿ ; ರಾಮಾಯಣಂ ಪಠ । ೨. ಭಗವದ್ಗೀತಾಮಪಿ ಪಠಸಿ
ಕಿಮ್ ? ೩. ಇವ ಕಿಂ ಪಠಸಿ ? ೪. ತ್ವಂ ಕದಾ ಕ್ಷೀರಂ (ಹಾಲು) ಪಿಬಸಿ ? ೫. ಅಥ ಜಲಮೇವ
ಪಿಬಾಮಿ, ಇವಃ ಕ್ಷೀರಂ ಪಿಬಾಮಿ । ೬. ಹ್ಯಃ ಸ್ಥಿರವಾಸರಃ ಕಿಮ್ ? ೭. ಇದಾನಿಂ ತ್ವಂ ಕಿಂ ಕರೋಷಿ?
೮. ಅಹಂ ಸದಾ ಶಿವಮಂತ್ರಂ ಜಪಾಮಿ । ೯. ಅಹಂ ಪುಣ್ಯಂ ಕರೋಮಿ । ೧೦. ತ್ವಮ್ ಅನೃತಂ ವದಸಿ
ಕಿಮ್ ? ೧೧. ಸ ಕಿಂ ವದತಿ ? ೧೨. ಸಾ ಫಲಂ ಖಾದತಿ ಕಿಮ್ ?

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ :¹ ೧. ಇಂದು ಸೋಮವಾರ, ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ.
೨. ನೀನು ಪಂಡಿತನಂತೆ ಓದುತ್ತೀಯೆ. ೩. ಈಗ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಸಿಲು (ಆತಪಃ).
೪. ಆಕೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ನಗುತ್ತಾಳೆ (ಹಸತಿ) ೫ ರಾಮನು ಯಾವಾಗ
ಬರುತ್ತಾನೆ ? ನೀನು ಯಾವಾಗ ಬರುತ್ತೀಯೆ ?

1. ೧ನೆಯ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವು ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ.

ಎಂಟನೆಯ ಪಾಠ

- ಇಲ್ಲಿ ಯಾರಪ್ಪ? - ಕೌಽತ್ರ (ಕ: ಅತ್ರ) ಭೋ: ?
 ಅಯ್ಯ, ಈ(ಇಗೊ)ನಾನು ಇದೇನೆ. - ಆರ್ಯ, ಅಯಮಹಮಸ್ಮಿ (ಅಯಮ್ ಅಹಮ್ ಅಸ್ಮಿ)।
 ಆಳು ಎಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ? - ಸೇವಕ: ಕುತ್ರಾಸ್ತಿ (ಕುತ್ರ ಅಸ್ತಿ) ।
 ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. - ಅತ್ರೈವಾಸ್ತಿ (ಅತ್ರೈವ ಅಸ್ತಿ) ।
 ಅಡಿಗಿಯವನು ಎಲ್ಲಿ? - ಪಾಚಕ: ಕುತ್ರ ?
 ಎಲಾ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಇದೆಯೋ - ರೇ, ಕಿಂ ಕ್ಷೀರಮಸ್ತಿ ಗೃಹೇ, ಕಿಂ ವಾ ನಾಸ್ತಿ ?
 ಇಲ್ಲವೋ?
 ಏನಾಗುತ್ತದೆ? - ಕಿಂ ಭವತಿ ?
 ಆಹಾ! ಇವನು ಅಡಿಗಿಯವನಲ್ಲ.¹ - ಅಹೋ! ಅಯಂ (ಅಃ) ನ ಪಾಚಕ: ।

ವಿಶೇಷ :- (೧) 'ಕೋಽತ್ರ', 'ಕುತ್ರಾಸ್ತಿ', 'ಅತ್ರೈವಾಸ್ತಿ', 'ನಾಸ್ತಿ'- ಪದಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿರಿ. (೨) 'ಅಯಮ್', 'ಏಷಃ'- ಇವೆರಡಕ್ಕೂ 'ಇವನು' ಎಂದೇ ಅರ್ಥ ; 'ಏಷಃ' ಎಂಬುದನ್ನು ತೀರ ಹತ್ತಿರವಿರುವದಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಸಿರುತ್ತದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ ೮

ಕನ್ನಡಿಸಿರಿ :- ೧. ಅಥ ತ್ವಂ ಭೋಜನಂ ಕರೋಷಿ ಕಿಮ್ ? ೨. ತತ್ರ ಕೌಽಸ್ತಿ (ಕ: ಅಸ್ತಿ)? ೩. ತ್ವಂ ಕುತ್ರ ಉಪವಿಶಾಸಿ ? ೪. ಸಾ ತತ್ರ ಕಿಂ ಕರೋತಿ ? ೫. ಸೇವಕ: ಕದಾ ಆಗಚ್ಛತಿ ? ೬. ಫಲಂ ಕಿಂ ಪತತಿ, ಕಿಂ ವಾ ನ ಪತತಿ ? ೭. ತ್ವಂ ಫಲಂ ನ ಖಾದಾಸಿ । ೮. ಅಹೋ! ಇದಂ ನ ಫಲಮ್ । ೯. ಅಹಮ್ ಅಥ ಗಚ್ಛಾಮಿ, ತ್ವಮಪಿ ಆಗಚ್ಛಸಿ ಕಿಮ್ ? ೧೦. ಅಹಮ್ ಅತ್ರ ಉಪವಿಶಾಮಿ । ೧೧. ಸಾ ಮನ್ತ್ರಂ ಜಪತಿ ।

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ :² ೧. ಆಗ ನೀನು ಎಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತೀಯೆ? ೨. ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಓದುತ್ತೇನೆ. ೩. ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿರುತ್ತೇನೆ, ನೀನು ಹೋಗು. ೪. ಅಸುರನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಳ್ಳನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ೫. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ನೀರೇ. ೬. ಇದು ಕೋತಿಯಲ್ಲ. ೭. ಇವನು ರಾಮನಲ್ಲ.

1. 'ನ' ಇಲ್ಲ, ಅಲ್ಲ; ಕ್ರಿಯಾಪದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಾಗ 'ಇಲ್ಲ' ಎಂದೂ, ನಾಮಪದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಾಗ 'ಅಲ್ಲ' ಎಂದೂ ಕನ್ನಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

2. ಉತ್ತರವನ್ನು ಬರೆದ ಮೇಲೆ ೧೨ನೆಯ ಪಾಠವನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ಅಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತವಾಕ್ಯಗಳು ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ.

ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಪಾಠ

ಇದು ಯಾರ ಮನೆ ?	- ಇದಂ (ಏತತ್) ಕಸ್ಯ ಗೃಹಮ್ ?
ಇದು ರಾಮನ ಮನೆ.	- ಇದಂ (ಏತತ್) ರಾಮಸ್ಯ ಗೃಹಮ್ ।
ರಾಮನು ಯಾರ ಮಗನು ?	- ರಾಮಃ ಕಸ್ಯ ಪುತ್ರಃ ?
ನಿನ್ನ ಪುಸ್ತಕವು ಎಲ್ಲಿದೆ?	- ತವ ಪುಸ್ತಕಂ ಕುತ್ರಾಸ್ತಿ ?
ಇದು ನಿನ್ನ ಪುಸ್ತಕವೋ,	- ಕಿಂ ಇದಂ (ಏತತ್) ತವ ಪುಸ್ತಕಮ್,
ಅಥವಾ ಅನದೋ?	ಕಿಂ ವಾ ತಸ್ಯ ?
ಬೇಗನೆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೆರೆ.	- ಇತಿ ಪುಸ್ತಕಮ್ ಉದ್ಘಾಟಯ ।
ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೇನಿದೆ?	- ಗೃಹೇ ಕಿಂ ಕಿಮ್ ಅಸ್ತಿ ?
ಇವಳು ಯಾರು ? ಅವಳು ಸೀತೆ.	- ಇಯಂ (ಏಷಾ) ಕಾ ? ಸಾ ಸೀತಾ ।
ಸೀತೆ ಯಾರ ಮಗಳು?	- ಸೀತಾ ಕಸ್ಯ ಪುತ್ರೀ ?

ಹತ್ತಿರವಿರುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅಥವಾ ಜರನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕೆ 'ಇದಮ್', 'ಏತತ್'
- ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. 'ಏತತ್' ಎಂಬುದು 'ಏಷಾ' ಎಂಬುದರ
ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ ರೂಪ; 'ಏಷಾ' ಎಂಬುದು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗರೂಪ.

ಅಭ್ಯಾಸ ೯

ಕನ್ನಡಿಸಿ: ೧. ಕೃಷ್ಣಃ ಕಸ್ಯ ಪುತ್ರಃ ? ೨. ಏತತ್ ಫಲಂ ಕಸ್ಯ ವೃಕ್ಷಸ್ಯ ? ೩. ಏತಸ್ಯ
ಗೃಹಂ ಕುತ್ರಾಸ್ತಿ ? ೪. ಗೋವಿಂದ, ಶಿಷ್ಯಮ್ ಆಗಚ್ಛ । ೫. ಹೇ ವೃಕ್ಷ, ತವ ಫಲಂ ಕುತ್ರ ?
೬. ಕಿಮೇಷ (=ಕಿಮ್ ಏಷಃ) ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ, ಕಿಂ ವಾ ರಾಮಃ ? ೭. ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ರಾಮ ಇವ ಸೂರ್ಯ
ನಮತಿ । ೮. ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ರಾಮೇವ ಅನುಸರತಿ । ೯. ಸಃ ಭಾರತಂ ಪಠತಿ, ರಾಮಾಯಣಮಪಿ ಪಠತಿ ।
೧೦. ತ್ವಂ ಕುತ್ರ ತಿಷ್ಠಸಿ ? ೧೧. ಅಹಮ್ ಅತ್ರ ತಿಷ್ಠಾಮಿ, ತ್ವಮಪಿ ಅತ್ರೈವ ತಿಷ್ಠಸಿ ಕಿಮ್ ?
೧೨. ಸೀತಾ ರಾಮಸ್ಯ ಪತ್ನೀ । ೧೩. ಸಾ ಸದಾ ರಾಮೇವ ಸ್ಮರತಿ । ೧೪. ವೃಕ್ಷೇ ಫಲಮ್ ಅಸ್ತಿ
ಕಿಮ್ ? ೧೫. ರಾಮಃ ದಶರಥಂ ನಮತಿ ? ೧೬. ವಾನರ ಏವ ಫಲಂ ಖಾದತಿ ।

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ: ೧. ನೀನು ಯಾರ ಮಗನು ? ೨. ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಎಲ್ಲಿದೆ ?
೩. ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಯಾರದು ? ೪. ಇವನು ಯಾರ ಮಗನು ? ೫. ನಾನು ಈ
ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದುವದೇ ಇಲ್ಲ.

1. ಉತ್ತರವನ್ನು ಬರೆದ ಮೇಲೆ ೧೦ನೆಯ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನೋಡಿ.

2. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಮ್ಮ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಬಳಸುವರು.

ಹತನೆಯ ಪಾಠ

ನೀನು ಏತರಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತೀಯೆ?	- ತ್ವಂ ಕೇನ ಲಿಖಸಿ ?
ಬಾವಿಯನ್ನು ಏತರಿಂದ ಅಗೆಯುತ್ತೀಯೆ?	- ಕೂಪಂ ಕೇನ ಖನಸಿ ?
ನಮ್ಮಜ್ಜನು ಈಗಲೂ ಕಡ್ಡಿಯಿಂದಲೇ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.	- ಮಮ ಪಿತಾಮಹಃ ಅಥಾಪಿ ಕಲಮೇನೈವ ಲಿಖತಿ
ಕುರುಡನಿಗೆ ದೀಪದಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ?	- ಅನ್ಧಸ್ಯ ದೀಪೇನ ಕಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಮ್ ?
ರಾಮನು ಯಾರೊಡನೆ ಕಾಡನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ?	- ರಾಮಃ ಕೇನ ಸಹ ವನಂ ಪ್ರವಿಶತಿ ?
ನಿನ್ನ ಮಗನು ಕೃಷ್ಣನೊಡನೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.	- ತವ ಪುತ್ರಃ ಕೃಷ್ಣೇನ ಸಹ ಅಂಗ್ಲಣೇ ಕ್ರೀಡತಿ
ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.	- ಪುಣ್ಯೇನ ಸ್ವರ್ಗಂ ಪश्यತಿ
ಪಾಪದಿಂದ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ.	- ಪಾಪೇನ ನರಕೇ ಪತತಿ
ಸುಖವಾಗುತ್ತದೆಯೋ, ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆಯೋ?	- ಕಿಂ ಸುಖಂ ಭವತಿ, ಕಿಂ ವಾ ದುಃಖಂ ಭವತಿ ?
ಕುದುರೆಯಿಂದ(ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ) ಬರುತ್ತಾನೋ ಗಾಡಿಯ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಾನೋ ?	- ಅಶ್ವೇನ ಆಗच्छति वा, रथेन आगच्छति वा ?

ವಿಶೇಷ:- (೧) 'ಸಹ' ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಜೊತೆಗೆ ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯೇ ಇರಬೇಕು.
(೨) 'ಆಗಚ್ಛತಿ' - ಬರುತ್ತಾನೆ, ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ; 'ಹಸತಿ' - ನಗುತ್ತಾನೆ, ನಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ತಮಾನ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳನ್ನೂ ಎರಡು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಅಭ್ಯಾಸ ೧೦

ಕನ್ನಡಿಸಿ: ೧. ಸ ಇದಾನಿಂ ಕಿಂ ಪುಸ್ತಕಂ ಪಠತಿ, ಕಿಂ ವಾ ಕ್ರೀಡತಿ ? ೨. ಸಾಯಂಕಾಲೇ ಕ್ರೀಡತಿ, ಪ್ರಾತಃಕಾಲೇ ಪಠತಿ | ೩. ಗೋವಿಂದ, ಕುತ್ರ ಉಪವಿಶಸಿ ? ೪. ಅಹಂ ತೇನ ಸಹ ನೈವ ಗಚ್ಛಾಮಿ ; ರೇ ದುಃಖ, ಕಿಂ ಕರೋಷಿ ? ೫. ಗೃಹೇಣ ಕಿಮ್ ಧನೇನ ಕಿಮ್ ? ೬. ಅಹಮಿವ ತ್ವಮಪಿ ರಾಮಮಂತ್ರಂ ಜಪ, ಆಚಾರ್ಯಂ ಪೂಜಯ, ನಾರಾಯಣಂ ಸ್ಮರ | ೭. ತೇನ ಸುಖಂ ಭವತಿ ಕಿಮ್ ? ೮. ಸ ಕಿಮಪಿ ನ ಪಠತಿ ಕಿಮ್ ? ೯. ಹೇ ವೃಕ್ಷ, ಫಲಂ ಕುತ್ರ ?

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ: ೧. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ರಾಮನೊಡನೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ? ೨. ಅವನು ಈಗಲೂ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾನೆನು ? ೩. ಅವನು ಆಚಾರ್ಯನೊಡನೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ? ೪. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತೀಯೋ, ಇಲ್ಲವೋ ? ೫. ಅದರಿಂದ ಏನಾಗುತ್ತದೆ ?

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಪಾಠ

ಅವನು ವಸಿಷ್ಠನು.	-ಸ ವಸಿಷ್ಠಃ
ವಸಿಷ್ಠನು ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯನು	- ವಸಿಷ್ಠಃ ಅಸ್ಮಾಕಮ್ ಆಚಾರ್ಯಃ
ನಾವು ಅವನ ಶಿಷ್ಯರು.	-ವಯಂ ತಸ್ಯ ಶಿಷ್ಯಾಃ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪೂಜ್ಯರು	-ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಪೂಜ್ಯಾಃ
ಆಚಾರ್ಯನು (ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು) ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.	- ಆಚಾರ್ಯಃ ಶಿಷ್ಯಾನ್ ವದತಿ
ನೀವು (ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು) ನನಗೆ ಏನು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ?	- ಯುಯಂ ಮಾಂ ಕಿಂ ವದಥ ?
ಅವರು ರಾಮನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.	- ತೇ ರಾಮಂ ನಮಂತಿ
ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ.	- ಅಹಂ ತ್ವಾ ಪೃಚ್ಛಾಮಿ
ನಾವು ಅವನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತೇವೆ.	- ವಯಂ ತಂ ಭಜಾಮಃ
ಇವು ಯಾವ ಮರದ ಹಣ್ಣುಗಳು.	- ಏತೇ ಕಸ್ಯ ವೃಕ್ಷಸ್ಯ ಫಲಾನಿ
ರಾಕ್ಷಸರು (ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕುರಿತು) ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.	- ರಾಕ್ಷಸಾಃ ಆಶ್ರಮಂ ಗಚ್ಛಂತಿ

ವಿಶೇಷ : 'ಹೇಳು, 'ಹೋಗು' - ಎಂಬರ್ಥದ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ ಬರುತ್ತದೆ ; ಕನ್ನಡದಂತೆ ಚತುರ್ಥಿ ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಅಭ್ಯಾಸ ೧೧

ಕನ್ನಡಿಸಿರಿ : ಅಹಂ ತತ್ರ ಗಚ್ಛಾಮಿ | ವಯಂ ತತ್ರ ಗಚ್ಛಾಮಃ | ತ್ವಂ ಗೃಹಂ ಗಚ್ಛಸಿ | ಯುಯಂ ಗೃಹಂ ಗಚ್ಛಥ | ಸ ವನಂ ಗಚ್ಛತಿ | ತೇ ವನಂ ಗಚ್ಛಂತಿ | ಸಃ ಕ್ಷೀರಂ ಪಿಬತಿ | ತೇ ಕ್ಷೀರಂ ಪಿಬಂತಿ | ಕಿಮ್? ತ್ವಂ ಕಿಂ ಕ್ಷೀರಂ ಪಿಬಸಿ, ಕಿಂ ವಾ ಜಲಂ ಪಿಬಸಿ ? ಅಹಂ ಜಲಮೇವ ಪಿಬಾಮಿ | ವಯಮಪಿ ಜಲಮೇವ ಪಿಬಾಮಃ |

ಇಲ್ಲಿರುವ ಬಹುವಚನಗಳನ್ನು ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರಿ:
 ೧. ವಾನರಾಃ ಫಲಾನಿ ಖಾದಂತಿ | ೨. ತೇ ವೃಕ್ಷಂ ಪಠಂತಿ | ೩. ಯುಯಂ ಮಾಂ ಕಿಂ ಪೃಚ್ಛಥ?
 ೪. ಶಿಷ್ಯಾಃ ಕುತ್ರ ತಿಷ್ಠಂತಿ ? ೫. ವಯಮ್ ಅತ್ರೈವ ಉಪವಿಶಾಮಃ | ೬. ಸರ್ಪಾಃ ಬಿಲಂ ಪ್ರವಿಶಂತಿ |
 ೭. ವಯಂ ಗೃಹಂ ಗಚ್ಛಾಮಃ | ೮. ಯುಯಂ ತತ್ರ ಕಿಂ ಪಠಂತಿ ?

ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ : ೧. ನಾವು ನಾರಾಯಣನ ಭಕ್ತರು. ೨ ನೀವು ರಾಮನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೀರೇನು ? ೩ ನಾವು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ೪ ಅವನನ್ನು ಏನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ? ೫ ಅವರು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ೬. ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಪಾಠ

- ನೀವು ಯಾರು? - ಕೇ ಯುಮ್ ?
- ನಾವು ದಶರಥನ ಮಕ್ಕಳು. - ವಯಂ ದಶರಥಸ್ಯ ಪುತ್ರಾಃ ।
- ನೀವು ಯಾವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತೀರಿ? - ಯುಯಂ ಕಾನ್ ದೇವಾನ್ ಪೂಜಯಥ ?
- ನಾವು ಸೂರ್ಯನನ್ನೇ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇವೆ,
ಭಜಿಸುತ್ತೇವೆ. - ವಯಂ ಸೂರ್ಯಮಿವ ನಮಾಮಃ, ಭಜಾಮಃ ।
- ಹುಡುಗರು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ? -ಬಾಲಕಾಃ ಕಿಂ ಕುರ್ವಂತಿ ?
- ಅವರು ಈಗ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. -ತೇ ಇದಾನಿಮ್ ಅಙ್ಗಣೇ ಕ್ರೀಡಂತಿ।
- ವಸಿಷ್ಠನು ಯಾರು? ಃ: ಕಃ ?
- ಅವನು ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯನು. -ಅಸ್ಮಾಕಮ್ ಆಚಾರ್ಯಃ ಸಃ ।

ಅಭ್ಯಾಸ ೧೨

- ಕನ್ನಡಿಸಿರಿ : ೧. ಗೃಹೇ ಕೇ ಕೇ ಸಂತಿ ? ೨. ವಸಿಷ್ಠಃ ಶಿಷ್ಯಾನ್ ಕಿಂ ಪೃಚ್ಛತಿ ?
೩. ಅಸ್ಮಾಕಂ ಪುಸ್ತಕಾನಿ ಕುತ್ರ ? ೪. ಅಥ ಇನ್ದುವಾಸರಃ, ಶಿವಂ ಭಜಾಮಿ ।
೫. ಯುಯಂ ಸ್ಥಿರವಾಸರೇ ರಾಮಂ ಭಜಯಥ ಕಿಮ್ ? ೬. ತ್ವಂ ಪಙ್ಡಿತ ಇವ ಪಠಸಿ ।
೭. ತೇ ದೇವಾಲಯಂ ಗಚ್ಛಂತಿ ಕಿಮ್ ? ೮. ಇದಾನಿಂ ಸರ್ವತ್ರಾಪಿ ಆತಪಃ ।
೯. ಸಾ ಸದಾ ಹಸತಿ । ೧೦. ರಾಮಃ ಕದಾ ಆಗಚ್ಛತಿ ?
೧೧. ತ್ವಂ ಕದಾ ಆಗಚ್ಛಸಿ ?

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ : ೧. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮರಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೀರಿ ?

೨. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ನಾಳೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ?

೩. ಅವರು ಓದುವದಿಲ್ಲ, ಬರೆಯುವದಿಲ್ಲ.

೪. ಅವರು ಭಾವಿಯನ್ನು ಏತರಿಂದ ಅಗೆದು ತೋಡುತ್ತಾರೆ ?

೫. ನಾನು ಕುರುಡನು, ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಏನು ? ಚಂದ್ರನಿಂದ ಏನು ?

ಹದಿಮೂರನೆಯ ಪಾಠ

ರಾಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

- ರಾಮಾಯ ನಮಃ

ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಮಾಡುವ ಉಪಕಾರವು ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ,

- ಪರೋಪಕಾರಃ ಪುण्याಯ, ಪಾಪಾಯ

ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವುದು ಪಾಪಕ್ಕೆ.

ಪರಪೀಡನಮ್ |

ಈ ಹಣ್ಣನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೀಯೆ?

-एतत् फलं कस्मै यच्छसि ?

ರಾಮನಿಗೆ ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ.

-रामाय वा कृष्णाय वा |

ಮರದಿಂದ ಹಣ್ಣು ಬೀಳುತ್ತದೆ.

- वृक्षात् फलं पतति |

ಊರಿನಿಂದ ಯಾರು ಬರುತ್ತಾರೆ?

- ग्रामात् के आगच्छन्ति |

ಬಿಲದಿಂದ ಸರ್ಪವು ಹೊರಟುಬರುತ್ತದೆಯೇನು?

-बिलात् सर्पः किं निर्गच्छति?

ವಿಶೇಷ:- (೧) ಯಾರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇವೆಯೇ ಅವರ ಹೆಸರು ಚತುರ್ಥಿವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ನಮಃ ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಚತುರ್ಥಿವಿಭಕ್ತಿ ಬೇಕು. (೨) ಯಾವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಗಲುತ್ತಾರೋ ಅದರ ಹೆಸರಿಗೆ ಪಂಚಮಿವಿಭಕ್ತಿಯು ಬರುತ್ತದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ ೧೩

ಕನ್ನಡಿಸಿರಿ : ೧. ಭಟಃ ಅಶ್ವಾತ್ ಪತತಿ | ೨. ಚೋರಃ ಗೃಹಾತ್ ನಿರ್ಗच्छति | ೩. ಧನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ಯಚ್ಚಾಮಃ | ೪. ಬಾಲಕಾಯ ಕಿಂ ಯಚ್ಚಥ | ೫. ಕೇಶವಾಯ ನಮಃ, ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ | ೬. ರಾಮಃ ಅಯೋಧ್ಯಾನಗರಾತ್ ವನಂ ಗच्छति | ೭. ಗ್ರಾಮೇ ನಾಸ್ತಿ ದೇವಾಲಯಃ | ೮. ಬಿಕ್ಷುಕಃ ಗೃಹಾತ್ ಗೃಹಮ್ ಅದತಿ |

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ : (ಇಂದ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ಪಂಚಮಿವಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಿ.)

೧ ನೀವು ಕಡ್ಡಿಯಿಂದ (ಕಲಮೆನ) ಬರೆಯುತ್ತೀರೇನು ? ೨ ಮರದಿಂದ ಹಣ್ಣುಗಳು ಬೀಳುತ್ತವೆಯೇನು? ೩ ಹಾವು ಬಿಲದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ, ಇಲಿಯು ಬಿಲವನ್ನು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ೪ ಹಾಲನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೀರಿ ? ೫ ನಾವು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತೇವೆ.

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾಠ

ಬಾಲಃ - ಹುಡುಗ(ನು)	ಫಲಮ್ - ಹಣ್ಣು
ಹೇ ಬಾಲ - ಎಲೈ ಹುಡುಗನೆ	ಹೇ ಫಲ - ಎಲೈ ಹಣ್ಣೆ
ಬಾಲಮ್ - ಹುಡುಗನನ್ನು	ಫಲಮ್ - ಹಣ್ಣನ್ನು
ಬಾಲೇನ - ಹುಡುಗನಿಂದ	ಫಲೇನ - ಹಣ್ಣಿನಿಂದ
ಬಾಲಾಯ - ಹುಡುಗನಿಗೆ	ಫಲಾಯ - ಹಣ್ಣಿಗೆ
ಬಾಲಾತ್ - ಹುಡುಗನ ಕಡೆಯಿಂದ	ಫಲಾತ್ - ಹಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯಿಂದ
ಬಾಲಸ್ಯ - ಹುಡುಗನ	ಫಲಸ್ಯ - ಹಣ್ಣಿನ
ಬಾಲೇ - ಹುಡುಗನಲ್ಲಿ	ಫಲೇ - ಹಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ

ವಿಶೇಷ :- (೧) ಸ್ವರ್ಗ, ಲೋಕ, ದೇವ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ವೃಕ್ಷ, ಧರ್ಮ, ಕಾಲ - ಮುಂತಾದ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲ ಬಾಲ ಶಬ್ದದಂತೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಲೋಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ರೂಪಗಳು ಹೀಗೆ : ಲೋಕಃ, ಹೇ ಲೋಕ, ಲೋಕಮ್, ಲೋಕೇನ, ಲೋಕಾಯ, ಲೋಕಾತ್, ಲೋಕಸ್ಯ, ಲೋಕೇ |

(೨) ಫಲ, ಪುಷ್ಪ, ಪುಣ್ಯ, ಪಾಪ, ಸತ್ಯ, ಅನ್ಯತ, ಜ್ಞಾನ - ಮುಂತಾದ ನಪುಂಸಕ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲ ಫಲ ಶಬ್ದದಂತೆ ರೂಪ. ಉದಾ : ಪುಷ್ಪಮ್ - ಹೂವು, ಹೂವನ್ನು ; ಪುಣ್ಯಮ್ - ಪುಣ್ಯವು, ಪುಣ್ಯವನ್ನು ; ಪಾಪಮ್ - ಪಾಪವು, ಪಾಪವನ್ನು ; ಸತ್ಯಮ್ - ಸತ್ಯವು, ಸತ್ಯವನ್ನು ; ಅನ್ಯತಮ್ - ಸುಳ್ಳು, ಸುಳ್ಳನ್ನು ; ಜ್ಞಾನಮ್ - ಜ್ಞಾನ, ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ತೃತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಶಬ್ದಗಳಿಗೂ ಪುಲ್ಲಿಂಗಶಬ್ದಗಳಂತೆಯೇ ರೂಪಗಳಾಗುವವು.

ಅಭ್ಯಾಸ ೧೪

ಇಲ್ಲಿರುವ ಅಕಾರಾಂತಶಬ್ದಗಳ ಎಲ್ಲಾ ರೂಪಗಳನ್ನೂ ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ : ೧. ಪುಣ್ಯಂ ಕರೋತಿ | ೨. ಸ್ವರ್ಗಂ ಪश्यತಿ | ೩. ಅನೃತಂ ವದತಿ | ೪. ಪರಮೇಶ್ವರಂ ನಮತಿ | ೫. ವಾರ್ತಾಪತ್ರಂ ಪಠತಿ | ೬. ವೃಕ್ಷಾತ್ ಫಲಂ ಪತತಿ |

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ : ೧. ಪುಣ್ಯವು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತದೆ ೨ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ (ವಿಶಾಂತಿ). ೩. ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ೪. ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ದುಃಖವಿರುವದಿಲ್ಲ. ೫. ಹಣ್ಣಿನ ಬೀಜವೆಲ್ಲಿ?

ಹದಿನೈದನೆಯ ಪಾಠ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪೂಜ್ಯನು.	- ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಪೂಜ್ಯಃ
ಪೂಜ್ಯನಾದ ವಸಿಷ್ಠನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇವೆ.	- ಪೂಜ್ಯಂ ವಸಿಷ್ಠಂ ನಮಾಮಃ
ಸಿಪಾಯಿಯು ಶೂರನು.	- ಭಟಃ ಶೂರಃ
ಶೂರನಾದ ಸಿಪಾಯಿ ಚೀನಾದೇಶವನು.	- ಶೂರಃ ಭಟಃ ಚೀನಂ ಪ್ರವಿಶತಿ

ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಬಟ್ಟೆ ಬಿಳಿಯದು.	- ಅಮ್ಬರಂ ಶ್ವೇತಮ್
ಶ್ರಮಣನು ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಡುತ್ತಾನೆ.	- ಇವೇತಮ್ ಅಮ್ಬರಂ ಧಾರಯತಿ ಶ್ರಮಣಃ
ಕರಿಯ ಗಡಿಗೆಯಿಂದ ನೀರು ಸೋರುತ್ತಿದೆ.	- ತೀಲಾತ್ ಘಟಾತ್ ಜಲಂ ಸ್ರವತಿ

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ್ಯದ ಲಿಂಗವಚನವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳೇ ವಿಶೇಷಣಕ್ಕೂ ಇರಬೇಕು. ಕನ್ನಡದಂತೆಯೇ ಅವು ಸಾಕ್ಷಾದ್ವಿಶೇಷಣ (Attributive)ಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ವಿಧೇಯವಿಶೇಷಣ (Predicative)ವೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆ :

೧. ಶೂರಃ, ಭಟಃ, ಹೇ ಶೂರ ಭಟ, ಶೂರಂ ಭಟಮ್, ಶೂರೇನ ಭಟೇನ, ಶೂರಾಯ ಭಟಾ, ಶೂರಾತ್ ಭಟಾತ್, ಶೂರಸ್ಯ ಭಟಸ್ಯ, ಶೂರೇ ಭಟೇ. ೨. ಕೋಮಲಂ ಕಮಲಮ್, ಹೇ ಕೋಮಲ ಕಮಲ, ಕೋಮಲಂ ಕಮಲಮ್, ಕೋಮಲೇನ ಕಮಲೇನ, ಕೋಮಲಾಯ ಕಮಲಾಯ, ಕೋಮಲಾತ್ ಕಮಲಾತ್, ಕೋಮಲಸ್ಯ ಕಮಲಸ್ಯ, ಕೋಮಲೇ ಕಮಲೇ.

ಒಂದನೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಗೂ 'ಶೂರನಾದ' ಎಂದೇ ಅರ್ಥ; ಎರಡನೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ 'ಕೋಮಲವಾದ, ಮೃದುವಾದ' ಎಂದೇ ಅರ್ಥ.

ಅಭ್ಯಾಸ ೧೫

ಇಲ್ಲಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನೇರಾದ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಗೆ 'ಆದ' ಎಂದು ಕನ್ನಡಿಸಬೇಕು; ವಿಧೇಯವಿಶೇಷಣಗಳಿಗೆ 'ಆದ' ಇದು ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಉದಾ: ಗೃಹಂ ವಿಮನೆ ವಿಸ್ತಾರ(ವಾದದ್ದು); ವಿಶಾಲೇ ಗೃಹೇ ಕೇ ಕೇ ಸಂತಿ? - ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರು ಇದ್ದಾರೆ?

೧. ಫಲಂ ಮಧುರಮ್ (ಸಿಹಿ) | ೨. ಮಧುರಂ ಫಲಂ ತ್ವಂ ನ ಖಾದಸಿ ಕಿಮ್ ? ೩. ಸರೋವರೇ ಕೊಮಲಾನಿ ಕಮಲಾನಿ ಪಶ್ಯಾಮಃ | ೪. ಮಿಶ್ರುಕಃ ಅನ್ಯಃ | ೫. ಅನ್ಯಾಯ ಮಿಶ್ರುಕಾಯ ಕಿಂ ಯಚ್ಚಾಮಃ ?

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿರಿ : ೧. ನಾನು ಹುಳಿಯಾದ (ಆಮ್ಲ) ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನುವದಿಲ್ಲ. ೨. ಮಜ್ಜೆಗೆ ಹುಳಿ, ಸಿಹಿಯಲ್ಲ. ೩. ಹಣ್ಣು ಹುಳಿಯೋ, ಸಿಹಿಯೋ? ೪. ನೀರು ಬಿಸಿ (ಉಷ್ಣಮ್)ಯೇನು?

ಹದಿನಾರನೆಯ ಪಾಠ

ಇಲ್ಲಿ ರಾಮನಿದಾನೆ.	-ಅತ್ರ ರಾಮೋಽಸ್ತಿ (ರಾಮ: ಅಸ್ತಿ)
ನಾನು ಹುಡುಗನಿದೇನೆ.	- ಅಹಂ ಬಾಲೋಽस्ಮಿ (ಬಾಲ: ಅಸ್ಮಿ)
ನೀನು ಮೂಢನಿದೀಯೆ	- ತ್ವಂ ಮೂಢೋಽಸಿ (ಮೂಢ: ಅಸಿ)
ಹೀಗೆ ಕಾಲವು ಹೋಗುತ್ತದೆ.	- एवं ಕಾಲೋ ಗच्छति
ಬೆಕ್ಕು ತುಪ್ಪವನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತದೆಯೆ?	- मार्जारो घृतं पिबति किम् ?
ರಾಮನು ದಶರಥನ ಮಗನು.	- रामो दशरथस्य पुत्रः
ಜಿಪುಣನು ಹಣವನ್ನು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ.	- कृपणो धनं न त्यजति
ರಾಮನು ಹುಡುಗನು, ದಶರಥನು ಮುದುಕನು.	- रामो बालः, दशरथो वृद्धः
ಶೂರನಾದ ಭಟನು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಒಯ್ಯುತ್ತಾನೆ.	- शूरो भटः खड्गं वहति
ಮೂಕನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಏನನ್ನುತ್ತಾನೆ (ಹೇಳುತ್ತಾನೆ?)	- मूको मनुष्यः किं वा वदति ?
ಪಾಪಿಯು ಯಮನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.	- पापो यमं पश्यति
ಭರತನು ರಾಮನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.	- भरतो रामं पश्यति
ರಾಮನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.	- रामो लक्ष्मणं कुस्यति
ಆಳು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.	- सेवको वनं गच्छति
ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ನಗುತ್ತಾನೆ.	- लक्ष्मणो हसति

ವಿಸರ್ಗದ ಹಿಂದೆ ಅಕಾರವಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಅಕಾರವಾಗಲಿ ಮೃದುವರ್ಣಗಳಾಗಲಿ ಬಂದರೆ ವಿಸರ್ಗವೂ ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಅಕಾರವೂ ಸೇರಿ ಓಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೃದುವರ್ಣಗಳೆಂದರೆ ವರ್ಗದ ಕೊನೆಯ ಮೂರಕ್ಷರಗಳು (ಗ ಘ ಜ, ಙ ಝ ಞ ಮುಂತಾದವು), ಯ ರ ಲ ವ ಹ ಇವು. ಅವಗ್ರಹ (S) ಚಿಹ್ನೆಯು ಅಕಾರವು ಲೋಪವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.¹

ಅಭ್ಯಾಸ ೧೬

- ಕನ್ನಡಿಸಿರಿ : ೧. ಶೂರೋ ಭಟಃ ಅಶ್ವಾತ್ ನ ಪತತಿ | ೨. ರಾಮಃ ಕಿಮಪಿ ನೈವ ಕರೋತಿ | ೩. ಸ ನೀಲೇ ಘಟೇ ಜಲಂ ಪಶ್ಯತಿ | ೪. ಅಹಂ ಮಧುರಂ ಫಲಂ ಖಾದಾಮಿ, ಶೀತಂ ಜಲಂ ಪಿಬಾಮಿ | ೫. ಮೂಢಃ ಪುರುಷೋ ಧರ್ಮಂ ತ್ಯಜತಿ, ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಪುರುಷೋ ಧರ್ಮಮಿವ ಚರತಿ | ೬. ಮೂಕೋ ನ ಕಿಮಪಿ ವದತಿ | ೭. ಪಾಪೋ ದರಿದ್ರೋ ಭವತಿ |

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿರಿ : ೧. ಮುದುಕನು ಬೀಳುತ್ತಾನೆ, ಹುಡುಗನು ನಗುತ್ತಾನೆ. ೨. ಭರತನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ರಾಮನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ೩. ರಾಮನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ೪. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸಿಹಿ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ.

1. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಧಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ.

ಹದಿನೇಳನೆಯ ಪಾಠ

- ಆಗ ನೀನು ಎಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತೀಯೆ ? - ತದಾ ತ್ವಂ ಕುತ್ರ ಉಪವಿಶಸಿ ?
 ನೀನು ಏನು ಓದುತ್ತೀಯೆ ? ರಾಮಾಯಣ - ತ್ವಂ ಕಿಂ ಪಠಸಿ ? ರಾಮಾಯಣಂ ವಾ,
 ವನ್ನೋ? ಭಾರತವನ್ನೋ? - ಭಾರತಂ ವಾ ?
 ನಾನು ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು - ಅಹಮಿದಾನಿಮ್ ಅತ್ರ ರಾಮಾಯಣಂ
 ಓದುತ್ತೇನೆ. - ಪಠಾಮಿ
 ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುತ್ತೀಯೋ, ಅಲ್ಲಿಗೆ - ಅತ್ರ ತಿಷ್ಠಸಿ ವಾ, ತತ್ರ ಗಚ್ಛಸಿ ವಾ ?
 ಹೋಗುತ್ತೀಯೋ? - ತಸ್ಯ ವಚನಮ್ ಅನೃತಂ ವಾ, ಸತ್ಯಂ ವಾ ?
 ಅವನ ಮಾತು ಸುಳ್ಳೋ, ದಿಟವೋ? - ಅಸುರನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಳ್ಳನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. - ಅಸುರಃ ಸದಾ ಅನೃತಮೇವ ವದತಿ |
 ಅಲ್ಲಿ ನೀರು ಇದೆಯೋ? - ತತ್ರ ಜಲಮ್ ಅಸ್ತಿ ವಾ ?
 ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ನೀರೆ. - ತತ್ರ ಸರ್ವತ್ರ ಜಲಮೇವ |
 ಇವನು ರಾಮನಲ್ಲ. - ಅಯಂ ನ ರಾಮಃ |
 ಇದೇನು ಕೊತಿಯೋ, ಮನುಷ್ಯನೋ ? - ಕಿಮಯಂ ವಾನರೋ ವಾ, ನರೋ ವಾ ?
 ಇದು ಕೋತಿಯಲ್ಲ, ಬೆಕ್ಕೇ. - ಷ ನ ವಾನರಃ, ಮಾರ್ಜಾರಿ ಉವ |

ವಿಶೇಷ : ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ **ವಾ** ಎಂಬ ಅವ್ಯಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿರಿ.

ಅಭ್ಯಾಸ ೧೭

- ಕನ್ನಡಿಸಿ :** ೧. ತ್ವಂ ಕಸ್ಯ ಪುತ್ರಃ ? ದಶರಥಸ್ಯ ವಾ ಜನಕಸ್ಯ ವಾ ? ೨. ತವ ಗೃಹಂ ಕುತ್ರಾಸ್ತಿ ? ಗ್ರಾಮೇ ವಾ ಪತ್ತನೇ ವಾ ? ೩. ಉತ ಪುಸ್ತಕಂ ಕಸ್ಯ ? ತಸ್ಯ ವಾ, ತವೈವ ವಾ ? ೪. ಷ ಕಸ್ಯ ಪುತ್ರಃ ? ೫. ಉತ ಪುಸ್ತಕಂ ಪಠಸಿ ವಾ, ಗೋವಿಂದಾಯ ಯಚ್ಛಸಿ ವಾ ? ೬. ಅಹಮ್ ಉತ ಪುಸ್ತಕಂ ನೈವ ಪಠಾಮಿ |

- ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ :** ೧. ರಾಮನ ಬಟ್ಟೆ ಬಿಳಿಯೋ, ಹಳದಿಯೋ (ಪೀತಮ್) ? ೨. ಮಜ್ಜೆಗೆಯು (ತಕ್ರಮ್) ಹುಳಿಯೋ, ಸಿಹಿಯೋ ? ೩. ಬರುತ್ತೀಯೋ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿರುತ್ತೀಯೋ ?

ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಪಾಠ

ಸಂಸ್ಕೃತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪದಗಳು ಕನ್ನಡದ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ ವೆಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿಡಬೇಕು.

ನಾರಾಯಣನನ್ನೂ ನರನನ್ನೂ
ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

- ನಾರಾಯಣಂ ಚ ನರಂ ಚ ನಮಾಮಿ |

- ನಮಾಮಿ ನಾರಾಯಣಂ ಚ ನರಂ ಚ |

ಅಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕವಿಲ್ಲ.

- ತತ್ರ ನವೀನಂ ಪುಸ್ತಕಂ ನಾಸ್ತಿ |

ಅಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕವಿಲ್ಲ.

- ತತ್ರ ನಾಸ್ತಿ ನವೀನಂ ಪುಸ್ತಕಮ್ |

ಅಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕವಿಲ್ಲ.

- ನಾಸ್ತಿ ತತ್ರ ನವೀನಂ ಪುಸ್ತಕಮ್ |

ಹಣ್ಣನ್ನೋ ಹೂವನ್ನೋ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. - ಫಲಂ ಪುಷ್ಪಂ ವಾ ಆನಯ |

ಹಣ್ಣನ್ನೋ ಹೂವನ್ನೋ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. - ಆನಯ ಫಲಂ ಪುಷ್ಪಂ ವಾ |

ಗೋವಿಂದನನ್ನು ಭಜಿಸು.

- ಗೋವಿಂದಂ ಭಜ

ಗೋವಿಂದನನ್ನು ಭಜಿಸು.

- ಭಜ ಗೋವಿಂದಮ್ |

ಗರ್ವವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ.

- ಗರ್ವಂ ಮಾ ಕುರು |

ಗರ್ವವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ.

- ಮಾ ಕುರು ಗರ್ವಮ್ |

ವಿಶೇಷ : ವಾ, ಚ - ಇವುಗಳು ಕೂಡಿಸುವ ಎರಡು ಮಾತುಗಳಿಗೂ ಸೇರಿರಬೇಕು ; ಅಥವಾ ಕೊನೆಯ ಮಾತಿಗೊಂದಕ್ಕೇ ಸೇರಿದ್ದರೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ರಾಮಂ ಚ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಚ ಅಥವಾ ರಾಮಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಚ ; ರಾಮೇ ವಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣೋ ವಾ ಅಥವಾ ರಾಮೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣೋ ವಾ. ನ - ಇಲ್ಲ, ಅಲ್ಲ ; ಮಾ - ಬೇಡ.

ಅಭ್ಯಾಸ ೧೮

ಕನ್ನಡಿಸಿ : ೧. ಅನೃತಂ ಮಾ ವದ | ೨. ಪಾಪಂ ಮಾ ಕುರು | ೩. ಪಾದಂ ಸ್ವಚ್ಛೇನ ಜಲೇನ ಕ್ಷಾಲಯ | ೪. ಮಧುರಂ ಫಲಂ ಖಾದ | ೫. ತ್ವಮ್ ಅತ್ರೈವ ತಿಷ್ಠ, ಗ್ರಾಮಂ ಗಚ್ಛ ವಾ | ೬. ಶೂರೋ ಭವ, ಧೀರೋ ಭವ | ೭. ಪುಷ್ಪಂ ಚ ಫಲಂ ಚ ಆನಯ |

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ : ೧. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಡ. ೨ ಯಾವಾಗಲೂ ನಗಬೇಡ. ೩. ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು. ೪. ಅಸುರನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಾಗಲಿ ಧರ್ಮವಾಗಲಿ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ೫. ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಹೂಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಇಡು (ರಕ್ಷ).

ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಪಾಠ

ನಾನು ಹೀಗೆ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ.	- ಅಹಮ್‌ ಎವಂ ನ ಕರೋಮಿ ।
ಎಲೈ ದೇವನೇ, ನನ್ನನ್ನು ಹಾಗೆ ರಕ್ಷಿಸು.	- ಹೇ ದೇವ, ಮಾಂ ತಥಾ ರಕ್ಷ ।
ಹೀಗೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು (ನನಗೆ) ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.	- ಇತಿ ಮಾಂ ವದತಿ ।
ನನ್ನೊಡನೆ ಹೇಗೆ ಹೋಗುತ್ತೀಯೆ?	- ಮಯಾ ಸಹ ಕಥಂ ಗಚ್ಛಸಿ ?
ನನಗೆ ಏನು ಕೊಡುತ್ತೀಯೆ?	- ಮಹ್ಯಂ ಕಿಂ ಯಚ್ಛಸಿ ?
ನನ್ನಲ್ಲಿಂದ ಅವರು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.	- ಮತ್ ತೇ ಗಚ್ಛಂತಿ ।
ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕವೆಲ್ಲಿ?	- ಮಮ ಪುಸ್ತಕಂ ಕುತ್ರ ?
ನನ್ನಲ್ಲಿ ದೇವನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲವೇನು?	- ಮಯಿ ದೇವಸ್ಯ ಅನುಗ್ರಹೋ ನಾಸ್ತಿ ಕಿಮ್ ?

ವಿಶೇಷ :- ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಸ್ತುಚ್ಛಬ್ದದ (ನಾನು ಎಂಬರ್ಥದ ಅಹಂ ಶಬ್ದದ) ರೂಪಗಳನ್ನೂ ಅವ್ಯಯಗಳನ್ನೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಬೇಕು.

ಅಭ್ಯಾಸ ೧೯

- ಕನ್ನಡಿಸಿಂ : ೧. ರಾಮಾಯಣಂ ಭಾರತಂ ಚ ಪಠ । ೨. ಧರ್ಮಂ ಕದಾಪಿ ಮಾ ತ್ಯಜ ।
 ೩. ಅಹಮೇವ ತತ್ರ ಗಚ್ಛಾಮಿ । ೪. ರಾಮಂ ಚ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಚ ಪದಯಾಮಿ ।
 ೫. ಮಹ್ಯಂ ತೇ ಕಿಂ ಯಚ್ಛಂತಿ ? ೬. ಮಮ ನವೀನಂ ಗೃಹಂ ಸುಂದರಮ್ ।
 ೭. ಮಿಶ್ರುಕಾಃ ಗ್ರಾಮಾತ್ ಗ್ರಾಮಂ ಗಚ್ಛಂತಿ । ೮. ಮಯಿ ನಾಸ್ತಿ ಅಪರಾಧಃ ।

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿಂ :

೧. ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ (ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು) ಭಿಕ್ಷುಕರು ಏತಕ್ಕೆ (ಕಿಮಿತಿ) ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?
 ೨. ನೀವೂ ನನ್ನೊಡನೆ ಬರುತ್ತೀರೇನು?
 ೩. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ (ಸಮೀಪಿ) ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕವಿಲ್ಲ.
 ೪. ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೇ ಕೊಡು.
 ೫. ಹಾಗೇ ಹೇಳಬೇಡ. ೬. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಧನವೇ ಇಲ್ಲ.
 ೭. ದಶರಥನು ರಾಮನನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನೂ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಪಾಠ

ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಭೂತಕೃದಂತಗಳನ್ನು (Past Participles) ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಿ. ಭೂತಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಂತೆಯೇ ಇವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಹೀಗೆ ಕಾಲವು ಹೋಯಿತು.	- एवं कालो गतः ।
ಹುಡುಗರು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು?	- बालकाः कुत्र गताः ।
ಸೀತೆ ರಾಮನೊಡನೆಯೇ ಹೋದಳು.	- सीता रामेण सहैव गता ।
ಹೋದ ಕಾಲವು ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತದೆಯೇನು?	- गतः कालः प्रत्यागच्छति किम्?
ರಾಮನು ಕಾಡಿನಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದನು.	- रामो वनात् प्रत्यागतः ।
ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದ ರಾಮನನ್ನು ಭರತನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.	- प्रत्यागतं रामं पश्यति भरतः ।
ಈಗ ಭಟನ ಬಲವು ಹೋಯಿತು.	- इदानीं भटस्य बलं गतम् ।
ಹೋದ ಧನವು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ.	- गतं धनं न प्रत्यागच्छति ।
ಆಚಾರ್ಯನು ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತನು.	- आचार्यः पीठे उपविष्टः ।
ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ.	- उपविष्टम् आचार्यं पूजयामि ।
ಇಲಿಯು ಬಿಲವನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿತು.	- मूषको बिलं प्रविष्टः ।
ಇಲಿ ಬಿಲದಿಂದ ಯಾವಾಗ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂತು?	- मूषको बिलात् कदा निर्गतः?

ವಿಶೇಷ:- ಭೂತಕೃದಂತವಿಶೇಷಣಗಳ ರೂಪಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತೇವೆ :

ಪು. ಗತಃ, ಗತ, ಗತಮ್, ಗತೇನ, ಗತಾಯ, ಗತಾತ್, ಗತಸ್ಯ, ಗತೇ.

ನ. ಗತಮ್, ಗತ, ಗತಮ್, ಗತೇನ, ಗತಾಯ, ಗತಾತ್, ಗತಸ್ಯ, ಗತೇ.

ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಅಕಾರಾಂತಕೃದಂತಗಳು 'ಬಾಲ' ಶಬ್ದದಂತೆಯೂ, ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ ಅಕಾರಾಂತ ಕೃದಂತಗಳು 'ಫಲ' ಶಬ್ದದಂತೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. (೨೫ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ).

ಅಭ್ಯಾಸ ೨೦

- ಕನ್ನಡಿಸಿ :** ೧. ಪರಮೇಶ್ವರಂ ಪೂಜಯ, ಗತಂ ಪಾಪಮ್ | ೨. ಉಪವಿಷ್ಟಸ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಪಾದಂ ಕ್ಷಾಲಯಂತಿ ತೇ | ೩. ತೇಽಪಿ ಮಯಾ ಸಹ ಆಗತಾಃ | ೪. ಭರತಃ ತತ್ರೈವ ಸ್ಥಿತ (ಎಂತಿದ್ದನು.) | ೫. ಚೋರಃ ಕಥಂ ಗೃಹಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಃ ? ೬. ಸರ್ಪೋ ಬಿಲಾತ್ ನಿರ್ಗತಃ ಕಿಮ್ ? ೭. ಚೋರಃ ಕುತ್ರ ಪ್ರಧಾವಿತಃ ?

ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಪಾಠ

ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭೂತಕೃದಂತಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿರಿ :

अहं देवस्य समीपे उपविष्टः । - ನಾನು ದೇವನ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತೆನು.

मया पूजितो देवः । - ನನ್ನಿಂದ ದೇವನು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು.

त्वं कदा आगतः ? - ನೀನು ಯಾವಾಗ ಬಂದೆ ?

देव, त्वा अहं पूजयामि । - ದೇವನೆ, ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ.

त्वया किं कृतम् ? - ನಿನ್ನಿಂದ ಏನು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ?

तुभ्यं देवेन किं दत्तम् ? - ನಿನಗೆ ದೇವನಿಂದ ಏನು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ?

मम पुस्तकं कुत्र गतम् ? - ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕವು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು ?

तव पुस्तकं मया नैव दृष्टम् । - ನಿನ್ನ ಪುಸ್ತಕವು ನನ್ನಿಂದ ನೋಡಲ್ಪಡಲೇ ಇಲ್ಲ.

दृष्ट धन न मया स्पृष्टम् । - ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟ ಹಣವು ನನ್ನಿಂದ ಮುಟ್ಟಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ.

त्वयि नास्ति अपराधः । - ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ.

ವಿಶೇಷ : (೧) ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಣಿಪ್ರಯೋಗವು (Passive Voice) ಬಹಳ ಪ್ರಚುರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ 'ಅಲ್ಪಡ' ಎಂದು ಕನ್ನಡಿಸುತ್ತಾರೆ.¹ ಸಕರ್ಮಕಧಾತುಗಳ ಭೂತಕೃದಂತಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹೀಗೆಯೇ ಅರ್ಥ. ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿರಿ :

ಪುಸ್ತಕಂ ಗತಂ - ಪುಸ್ತಕವು ಹೋಯಿತು.

ಪುಸ್ತಕಂ ಕೃತಮ್ - ಪುಸ್ತಕವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಪತಿತಂ ಫಲಂ ವಾನರೇಣ ಖಾದಿತಮ್ - ಬಿದ್ದ ಹಣ್ಣು ಕೋತಿಯಿಂದ ತಿನ್ನಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

1. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕರ್ತರಿ ಪ್ರಯೋಗವಿದ್ದರೂ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ (object) ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿರುವಾಗ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಣಿ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನೇ ಬಳಸಬೇಕು.

(೨) 'ನೀನು' ಎಂಬರ್ಥದ (ತ್ವಮ್) ಸರ್ವನಾಮದ ಏಕವಚನರೂಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಆಭ್ಯಾಸ ೨೧

ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿರಿ ; ಇವುಗಳ ಕೆಳಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ, ಅವನ್ನು ಹುಡುಕಿರಿ :

೧. ಹೋದ ಹಣವು ಎಂದಿಗೂ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವದಿಲ್ಲ.
೨. ನಿನ್ನೆ ಓದಲ್ಪಟ್ಟ (ಓದಿದ) ಪಾಠವನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟಿದ್ದೀಯೇನು?
೩. ಬಿಲವನ್ನು ಹೊಕ್ಕ ಇಲಿಯನ್ನು ಬೆಕ್ಕು ನೋಡುತ್ತದೆ.
೪. ನನ್ನಿಂದ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನ ಕುದುರೆಯು ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು (ನನಗೆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನ ಕುದುರೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು).
೫. ತಿರುಗಿ ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಏನು ಕೊಡುತ್ತೀಯೆ?
೬. ಅವನಿಂದ ನಿನಗೆ ಏನು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ?
೭. ಹೋದದ್ದು ಹೋಗಿಯೇ ಹೋಯಿತು.
೮. ನಿನ್ನ ಧನವು ಕಳ್ಳನಿಂದ ಏನು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು (ನಿನ್ನ ಹಣವನ್ನು ಕಳ್ಳನು ಏನು ಮಾಡಿದನು)?

೯. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ.

ಕನ್ನಡಿಸಿರಿ :

೧. ತ್ವಯಿ ಮಮ ವಿಶ್ವಸೋಽಸ್ತಿ । ೨. ಬಿಲಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಂ ಮೂಷಕಂ ಮಾರ್ಜರಿಃ ಪಶ್ಯತಿ ।

೩. ಪ್ರತ್ಯಾಗತಾಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ಕಿಂ ಯಚ್ಛಸಿ ? ೪. ತೇನ ತುಭ್ಯಂ ಕಿಂ ದತ್ತಮ್ ?

೫. ಗತಂ ಗತಮೇವ । ೬. ತವ ಧನಂ ಚೋರೇಣ ಕಿಂ ಕೃತಮ್ ?

೭. ಗತಂ ಧನಂ ಕದಾಪಿ ನ ಪ್ರತ್ಯಾಗಚ್ಛತಿ ।

೮. ಹ್ಯಃ ಪಠಿತಂ ಪಾಠಂ ಸ್ಮರಸಿ ಕಿಮ್ ? ೯. ಮಯಾ ಸ್ವಪ್ನೇ ಇಂದ್ರಸ್ಯ ಅಶ್ವಃ ದೃಶ್ಟಃ ।

ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಪಾಠ

ಕ:, ಸ:, ಷ:- ಈ ಸರ್ವನಾಮಗಳ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ :

ಕ: ? ಕಮ್ ? ಕೇನ ? ಕಸ್ಮೈ ? ಕಸ್ಮಾತ್ ? ಕಸ್ಯ ? ಕಸ್ಮಿನ್ ?

ಸ: | ತಮ್ | ತೇನ | ತಸ್ಮೈ | ತಸ್ಮಾತ್ | ತಸ್ಯ | ತಸ್ಮಿನ್ |

ಷ: | ಏತಮ್ | ಏತೇನ | ಏತಸ್ಮೈ | ಏತಸ್ಮಾತ್ | ಏತಸ್ಯ | ಏತಸ್ಮಿನ್ |

ಇವುಗಳ ರೂಪಗಳು ದ್ವಿತೀಯೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲಾ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ರೂಪದಲ್ಲಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಡಿ. ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತೆಯೇ ರೂಪಗಳು :

ಕಿಮ್ ? ಕಿಮ್ ? ಕೇನ ? ಕಸ್ಮೈ ? ಕಸ್ಮಾತ್ ? ಕಸ್ಯ ? ಕಸ್ಮಿನ್ ?

ಈ ಸರ್ವನಾಮಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷಣವಾಗಿಯೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು :

ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಯಾವನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೀಯೆ ? - ಏತತ್ ಪುಸ್ತಕಂ ಕಸ್ಮೈ ಯಚ್ಚಸಿ ?

ಆ ಹೆಣ್ಣು ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ? - ತತ್ ಫಲಂ ಕಸ್ಮೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ದತ್ತಮ್ ?

ಯಾವ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ ? - ಕಸ್ಮಿನ್ ದೇವಾಲಯೇ ಜಪಂ ಕರೋಷಿ ?

ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಯಾರು ? - ಸ¹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಕಃ ?

ಈ ಮರವು ಯಾರದು ? - ಷ ವೃಕ್ಷಃ ಕಸ್ಯ ?

ಅವನು ಯಾವ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೋದನು ? - ಕೇನ ಮಾರ್ಗೇಣ ಗತಃ ಸಃ ?

ಅಭ್ಯಾಸ ೨೨

ಕನ್ನಡಿಸಿ : ೧. ದೇವಃ ಕಿಂ ಕರೋತಿ ? ೨. ದೇವೋ ಭಕ್ತಂ ರಕ್ಷತಿ | ೩. ಸ ಕುತ್ರ ಗತಃ ? ೪. ಸ ಬಾಲಃ ಪುರಾತನಂ ದೇವಾಲಯಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಃ | ೫. ಕೋ ದಶರಥಸ್ಯ ಪುತ್ರಃ ? ೬. ಷ ಬಾಲೋ ದಶರಥಸ್ಯ ಪುತ್ರಃ | ೭. ತ್ವಂ ಕಿಂ ಪುಸ್ತಕಂ ಪಠಸಿ ? ೮. ಅಹಂ ಮಮ ನವೀನಂ ಪುಸ್ತಕಂ ಪಠಾಮಿ | ೯. ಸ ಕಮ್ ಆಚಾರ್ಯ ನಮತಿ ? ೧೦. ತಸ್ಯ ಆಚಾರ್ಯೋ ವಸಿಷ್ಠಃ | ೧೧. ತ್ವಯಾ ಖಡ್ಗಃ ಕಸ್ಮೈ ದತ್ತಃ ? ೧೨. ಸ ಖಡ್ಗಃ ಏತಸ್ಮೈ ಶೂರಾಯ ದತ್ತಃ | ೧೩. ತತ್ ಫಲಂ ಕುತ್ರ ಗತಮ್ ? ೧೪. ತತ್ ವಾನರೇಣ ಖಾದಿತಮ್ | ೧೫. ಸ ಗ್ರಂಥಃ ಕೇನ ಕೃತಃ ? ೧೬. ಸ ವ್ಯಾಸೇನ ಕೃತಃ | ೧೭. ದಶರಥಃ ಕಸ್ಮಿನ್ ನಗರೇ ವಸತಿ ? ೧೮. ಏತತ್ ಪುಸ್ತಕಂ ಕಸ್ಯ ? ೧೯. ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಏವಂ ವದಂತಿ ?

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ : ೧. ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾನೆ ? ೨. ಆ ಜಿಪುಣನು ನಿನಗೆ ಏನನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ? ೩. ಆ ಸುಂದರವಾದ ಚಿತ್ರವು ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದೆ ? ೪. ಅವನಿಂದ ಏನು ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ? ೫. ಆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಯಾವಾಗ ಓದುತ್ತೀಯೆ ?

I. ಸ:, ಷಃ - ಇವುಗಳ ವಿಸರ್ಗವು ವ್ಯಂಜನಗಳ ಹಿಂದೆ ಇರುವಾಗ ಲೋಪವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಪಾಠ

ಅಕಾರಾಂತಪುಲ್ಲಿಂಗದ ಮತ್ತು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ ಶಬ್ದಗಳ ಬಹುವಚನ ರೂಪಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ :

ದೇವಾ: - ದೇವತೆಗಳು	ಫಲಾನಿ	- ಹಣ್ಣುಗಳು
ಹೇ ದೇವಾ: - ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳೆ	ಹೇ ಫಲಾನಿ	- ಎಲೈ ಹಣ್ಣುಗಳೆ
ದೇವಾನ್ - ದೇವತೆಗಳನ್ನು	ಫಲಾನಿ	- ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು
ದೇವೈ: - ದೇವತೆಗಳಿಂದ	ಫಲೈ:	- ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ
ದೇವೇಭ್ಯ: - ದೇವತೆಗಳಿಗೆ	ಫಲೇಭ್ಯ:	- ಹಣ್ಣುಗಳಿಗೆ
ದೇವೇಭ್ಯ: - ದೇವತೆಗಳ ಕಡೆಯಿಂದ	ಫಲೇಭ್ಯ:	- ಹಣ್ಣುಗಳ ಕಡೆಯಿಂದ
ದೇವಾನಾಮ್ - ದೇವತೆಗಳ	ಫಲಾನಾಮ್	- ಹಣ್ಣುಗಳ
ದೇವೇಷು - ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ	ಫಲೇಷು	- ಹಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ

ವಿಶೇಷ : (೧) ಚತುರ್ಥೀ, ಪಂಚಮೀ - ಈ ವಿಭಕ್ತಿಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ರೂಪ ; ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಏಕವಚನದಂತೆ ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗಶಬ್ದಗಳ ರೂಪದಂತೆಯೇ ಇರುವವು. (೨೫ ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ).

(೨) ವಿಶೇಷಣಗಳಿಗೂ ವಿಶೇಷ್ಯಗಳಂತೆಯೇ ರೂಪ : ಶೂರಾಃ ಪುರುಷಾಃ - ಶೂರರಾದ ಪುರುಷರು, ಶೂರಾನ್ ಪುರುಷಾನ್ - ಶೂರರಾದ ಪುರುಷರನ್ನು, ಸುಂದರಾಣಿ ಚಿತ್ರಾಣಿ - ಸುಂದರವಾದ ಚಿತ್ರಗಳು, ಸುಂದರವಾದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು.

ಅಭ್ಯಾಸ ೨೩

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಾಮಪದಗಳ ಏಕವಚನವನ್ನು ಬಹುವಚನವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿ :

೧. ಕೃಷ್ಣಾಃ ಸರ್ಪಃ ಸರತಿ ಪುರಾತನೇ ದೇವಾಲಯೇ | ೨. ಶೂರೋ ಭಟೋ ನ ಪತತಿ ಅಶ್ವಾತ್ |
೩. ಬಾಲಕಾಯ ಫಲಂ ಯಚ್ಚಾಮಃ | ೪. ವಿಶಾಲೇ ಸರೋವರೇ ತತ್ರ ಕೋಮಲಂ ಕಮಲಂ ಪಶ್ಯಾಮಃ |
೫. ಅನ್ಯಃ ಪುರುಷೋ ದೀಪೇನ ಕಿಂ ಕರೋತಿ ? ೬. ಉಪವಿಶ್ರಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ತ್ವಯಾ ಕಿಂ ದತ್ತಮ್ ?
೭. ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಯಕ್ಷೋ ದೃಶ್ತಃ |

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿರಿ : ೧. ಬೆಕ್ಕುಗಳು ಇಲಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತವೆ. ೨. ಇಲಿಗಳು ಬಿಲಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ೩. ಮರಗಳ ಕಡೆಯಿಂದ ಹಣ್ಣುಗಳು ಬೀಳುತ್ತವೆ. ೪. ಕಿವುಡರಿಗೆ (ಬಧಿರಾಂಗಾ) ಸಂಗೀತದಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ? ೫. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕರಿಯ ಮೋಡಗಳು ಸಂಚರಿಸುತ್ತವೆ.

ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾಠ

ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಪಾಠದಲ್ಲಿನ ಸಂಸ್ಕೃತವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ 'ಅಹಮ್' ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಹುವಚನವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ ; ಆದ್ದರಿಂದ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳೂ ಬಹುವಚನಗಳಾಗಿವೆ. ಅರ್ಥವನ್ನು ಊಹಿಸಿರಿ :

೧. ವಯಮ್ एवं ನ ಕುರ್ಮಃ । ೨. ಹೇ ದೇವ, ಅಸ್ಮಾನ್ ತಥಾ ರಕ್ಷ । ೩. ಇತಿ ಅಸ್ಮಾನ್ ವದತಿ । ೪. ಅಸ್ಮಾಭಿಃ ಸಹ ಕಥಂ ಗच्छथ ? ೫. ಅಸ್ಮಭ್ಯಂ ಕಿಂ ಯच्छಸಿ ? ೬. ಅಸ್ಮಾತ್¹ ತೇ ಗच्छಂತಿ । ೭. ಅಸ್ಮಾಕಂ ಪುಸ್ತಕಾನಿ ಕುತ್ರ ? ೮. ಅಸ್ಮಾಸು ದೇವಾನಾಂ ಅನುಗ್ರಹೋ ನಾಸ್ತಿ ಕಿಮ್ ?

ಅಭ್ಯಾಸ ೨೪

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿರಿ : ೧. ನಾವು ಮೂಢರಾದ ಹುಡುಗರು. ೨. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯನ ಅನುಗ್ರಹವಿದೆ. ೩. ನಮ್ಮಿಂದ ಪುಸ್ತಕವು ಓದಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ೪. ನಮಗೆ ಸಿಹಿಯಾದ ಪಾನಕವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ೫. ನಮ್ಮೊಡನೆ ನೀನು ಬರುತ್ತೀಯೇನು ? ೬. ನಮ್ಮಗಳ ಮನೆಗಳು ಹೊಳೆನರಸೀಪುರದಲ್ಲಿ ಇವೆ (ಸಂತಿ). ೭. ನಮ್ಮಗಳ ಕಡೆಯಿಂದ (ಅಸ್ಮತ್ಸಕಾಶಾತ್) ಇಲಿಗಳು ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ೮. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಇದೆಯೇ?

ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಪಾಠ

ಈ ಕೆಳಗೆ ತ್ವಮ್ (ನೀನು) ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಬಹುವಚನ ರೂಪಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಶಬ್ದಗಳಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳಿವೆ. ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಪಾಠದಲ್ಲಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ಶಬ್ದದ ಏಕವಚನಗಳಿವೆ. ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

೧. ಯುಂ (ನೀವು) ಕದಾ ಆಗತಾಃ? ೨. ಭೋ ದೇವಾಃ, ಯುಷ್ಮಾನ್ (ನಿಮ್ಮನ್ನು) ವಯಂ ಪೂಜಾಮಃ । ೩. ಯುಷ್ಮಾಭಿಃ (ನಿಮ್ಮಿಂದ) ಕಿಂ ಕೃತಮ್ ? ೪. ಯುಷ್ಮಭ್ಯಂ (ನಿಮಗೆ) ದೇವೈಃ ಕಿಂ ದತ್ತಮ್ ? ೫. ಯುಷ್ಮತ್ಸಕಾಶಾತ್ (ನಿಮ್ಮ ಕಡೆಯಿಂದ) ಸ ಕುತ್ರ ಗತಃ ? ೬. ಯುಷ್ಮಾಕಂ (ನಿಮ್ಮ) ಪುಸ್ತಕಾನಿ ಮಯಾ ನೈವ ದೃಶ್ಯಾನಿ । ೭. ಯುಷ್ಮಾಸು (ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ) ನಾಸ್ತಿ ಅಪರಾಧಃ । ೮. ಸತ್ಯಂ ವದತ (ಹೇಳಿರಿ) ಧರ್ಮಂ ಚರತ (ಮಾಡಿರಿ) ।

ವಿಶೇಷ: ಚರತ-ಆಚರಿಸಿರಿ, ಮಾಡಿರಿ; ಚರಥ-ಆಚರಿಸುತ್ತೀರಿ, ಮಾಡುತ್ತೀರಿ.

ಅಭ್ಯಾಸ ೨೫

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿರಿ : ೧. ನೀವು ಇನ್ನೂ (ಅಥಾವಿ) ಹುಡುಗರು. ೨. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಯಾರು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾರೆ ? ೩. ನಿಮಗೆ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

1. 'ಅಸ್ತತ್ಸಕಾಶಾತ್' ಎಂಬ ಸಮಸ್ತಪದವನ್ನು ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಹೀಗೆಯೇ 'ಭೀತಾ ವಯಂ ತ್ವತ್ಸಕಾಶಮಾಗತಾಃ' - ಹೆದರಿದ ನಾವು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆವು ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಬಹುದು.

೪. ನಿಮ್ಮಿಂದ ಹಣ್ಣುಗಳು ಏನು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು (ಕೃತಾನಿ) ? ೫. ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ನಾವು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ೬ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಂದ ಯಾರು ಬರುತ್ತಾರೆ ? ೭ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗಳಿವೆಯೇನು ? ೮. ನಿಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರು ಯಾರು ? ೯. ನಿಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತನ್ನಿರಿ (ಆನಯಥ) |

ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯ ಪಾಠ

ಕಿಮ್, ತತ್ - ಈ ಶಬ್ದಗಳ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಬಹುವಚನಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಇವುಗಳ ಏಕವಚನ ರೂಪಗಳು ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಪಾಠದಲ್ಲಿವೆ ; ನೋಡಿರಿ.

ಕೇ - ಯಾರು? ಕಾನ್ - ಯಾರನ್ನು, ಕೈ - ಯಾರಿಂದ ? ಕೇಮ್ಯಃ - ಯಾರಿಗೆ? ಕೇಮ್ಯಃ - ಯಾರ ಕಡೆಯಿಂದ ? ಕೇಷಾಮ್ - ಯಾರ ? ಕೇಷು - ಯಾರಲ್ಲಿ ?

ಕೇ - ಅವರು, ತಾನ್ - ಅವರನ್ನು, ಕೈ - ಅವರಿಂದ, ತೇಮ್ಯಃ - ಅವರಿಗೆ, ತೇಮ್ಯಃ - ಅವರ ಕಡೆಯಿಂದ, ತೇಷಾಮ್ - ಅವರ, ತೇಷು - ಅವರಲ್ಲಿ.

ವಿಶೇಷ : (೧) ಇವುಗಳನ್ನು ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹೊಂದುವಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಉದಾ : ವಾನರಾಃ ಕೇ ? - ಕಪಿಗಳು ಯಾವವು? ಕೇ ವೃಕ್ಷಾಃ ? - ಯಾವ ಮರಗಳು ? ತೇ ಚೋರಾಃ - ಅವರು ಕಳ್ಳರು, ಆ ಕಳ್ಳರು. ಕೇಷು ಗೃಹೇಷು ? - ಯಾವ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ? ತೇಷು ವೃಕ್ಷೇಷು - ಆ ಮರಗಳಲ್ಲಿ. (೨) ನಪುಂಸಕದಲ್ಲಿ ಕಾನಿ (ಯಾವವು ? ಯಾವವನ್ನು ?), ತಾನಿ (ಅವು, ಅವನ್ನು) ; ಮಿಕ್ಕ ರೂಪಗಳೆಲ್ಲ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತೆ. ಕಾನಿ ಫಲಾನಿ ? - ಯಾವ ಹಣ್ಣುಗಳು? (ಅಥವಾ) ಯಾವ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು? (೩) 'ಏತತ್' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ 'ತತ್' ಶಬ್ದದಂತೆ ರೂಪಗಳು. ಏತೇ, ಏತಾನ್, ಏತೈಃ - ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅಭ್ಯಾಸ ೨೬

ಕನ್ನಡಿಸಿರಿ : ೧. ಕೇ ಏತೇ ? ೨. ತೇ ದಶರಥಸ್ಯ ಪುತ್ರಾಃ | ೩. ದೇವಾಲಯೇ ಕೇ ಕೇ ಸಂತಿ ? ೪. ಕೇ ಕೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ? ೫. ತಾನಿ ಫಲಾನಿ ಕೇಮ್ಯಃ ಕೇಮ್ಯೋ ಯಚ್ಚಸಿ ? ೬. ಕೇಷು ಗೃಹೇಷು ಬಾಲಕಾ ನ ಸಂತಿ ? ೭. ತಸ್ಮಿನ್ ಗ್ರಾಮೇ ಕೇ ವಸಂತಿ ? ೮. ಕಸ್ಮಿನ್ ನಗರೇ ಸುಂದರಾಣಿ ಗೃಹಾಣಿ ಸಂತಿ ? ೯. ತೇ ತ್ವಾನೇ (ಹೂದೋಟದಲ್ಲಿ) ಕದಾ ಸಚ್ಚರಂತಿ ?

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿರಿ¹ : ೧. ಈ ಹುಡುಗರು ಯಾರು ? ೨. ಎಲೈ ಬಾಲಕರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿರಿ. ೩. ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ೪. ನೀವು ಯಾವ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತೀರಿ? ೫. ಆ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಚಿತ್ರಗಳಿವೆಯು ? ೬. ಈ (ಏತಾನಿ) ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ೭. ನೀವು ಆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೀರೇನು ? ೮. ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ? ೯. ಯಾವ ಮರಗಳಿಂದ (೫)*ಹಣ್ಣುಗಳು ಬೀಳುತ್ತವೆ ? ೧೦. ಅವರು ನಿಮಗೆ (೨)*ಏನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ? ೧೧. ಯಾವ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯಗಳಿಲ್ಲ ?

I. ಸಂಸ್ಕೃತವಾಕ್ಯಗಳು ೨೮ನೆಯ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ; ಬರೆದ ಮೇಲೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.

* ಇಲ್ಲಿ ಕಂಸದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರುವ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಆಯಾ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪವು ಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಪ್ಪತ್ತೆಳನೆಯ ಪಾಠ

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಏಕವಚನ, ಎರಡನ್ನು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ದ್ವಿವಚನ, ಎರಡಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕೆ ಬಹುವಚನ - ಹೀಗೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿರಿ :

ನಾನೊಬ್ಬ ಹುಡುಗ.	- अहम् एकः बालकः ।
ನಾವಿಬ್ಬರೂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಶಿಷ್ಯರು.	- आवाम् उभौ विश्वामित्रस्य शिष्यौ ।
ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತೇವೆ.	- आवां वने सञ्चरावः ।
ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಯಾವಾಗ ಓದುತ್ತೀರಿ?	- युवां कदा पठथः ?
(ಎರಡು) ಗಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತೀರಿ ?	- घटौ किं (किमर्थं) नयथः ?
ಮರದಿಂದ (ಎರಡು) ಹಣ್ಣುಗಳು ಬೀಳುತ್ತವೆ.	- वृक्षात् फले पततः
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಬ್ಬರೊಡನೆ (ನಾವಿಬ್ಬರೂ) ಹೋಗುತ್ತೇವೆ.	- ब्राह्मणाभ्यां सह गच्छावः
(ಎರಡು) ಗಡಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿರ್ಮಲವಿಲ್ಲ.	- घटयोः जलं न स्वच्छम् ।

ವಿಶೇಷ : 'ಎರಡು' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಸೇರಿಸದಿದ್ದರೂ ದ್ವಿವಚನರೂಪ ದಿಂದಲೇ ಎರಡೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ದ್ವಿವಚನದ ರೂಪವಿಲ್ಲ ; ಸಂಸ್ಕೃತ ದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವಾಗ ಎರಡು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕೆ ದ್ವಿವಚನವನ್ನೇ ಬಳಸಬೇಕು.

ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮುಂದಿನ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರಿ :

स बालः गच्छति ।	तौ बालो गच्छतः	ते बालाः गच्छन्ति ।
त्वं गच्छसि ।	युवां गच्छथः ।	यूयं गच्छथ ।
अहं गच्छामि ।	आवां गच्छावः ।	वयं गच्छामः ।

ಬಾಲಕಾಭ್ಯಾಷ್ - (ಇಬ್ಬರು) ಹುಡುಗರಿಂದ, ಹುಡುಗರಿಗೆ, ಹುಡುಗರ ಕಡೆಯಿಂದ.

ಅಭ್ಯಾಸ ೨೭

ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ದ್ವಿವಚನರೂಪಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯವಿಡಿರಿ: ಪಠತಃ, ಪಠಥಃ, ಪಠಾವಃ-
ಕನ್ನಡಿಸಿರಿ : ೧. एतयोः गृहयोः जनाः न सन्ति । २. तौ बालौ कदापि न हसतः । ३. आवाम् अनृतं न वदावः । ४. युवां कुत्र उपविशथः ? ५. वृद्धः पुत्राभ्यां सह प्रत्यागतः । ६. फले कुत्र पतिते ? ७. तेन ब्राह्मणाभ्यां किमपि न दत्तम् । ८. युवां तत्र किं कुरुथः । ९. आवाम् इतिहासं पठावः, तौ किमपि न कुरुतः । १०. कृष्णः सर्पः सरति, आवां पलायनं कुर्वः । ११. युवाम् ते फले खादथः किम् ?
 ಇಲ್ಲಿರುವವೆಲ್ಲ ದ್ವಿವಚನಗಳೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು **ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ :**
 ೧ ಆ ಹುಡುಗರು ದಶರಥನ ಮಕ್ಕಳು. ೨ ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ಜಾಣರು (ಕುಶಲ).
 ೩ ನಿಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀರಿ ? ೪ ಅವರು ನಾರಾಯಣನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ೫ ಆ ಮನೆಗಳು ಯಾರವು ?

ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆಯ ಪಾಠ

ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಚ, ವಾ - ಎಂಬ ಅವ್ಯಯಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನೂ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ಪುರುಷ ವಚನಗಳನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು ನೋಡಿ:¹

ತ್ವಂ ಚ ಅಹಂ ಚ ಗच्छಾವಃ | ರಾಮಇಚ (ರಾಮಃ ಚ) ಲಕ್ಷ್ಮಣಇಚ (ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಚ) ಗच्छತಃ | ತ್ವಂ ಚ ಬಾಲಕಾಇಚ ಗच्छಥ | ತ್ವಂ ಚ ವಯಂ ಚ ಗच्छಾಮ | ಯುಯಂ ಚ ವಯಂ ಚ ಗच्छಾಮಃ | ತ್ವಂ ವಾ ರಾಮೋ ವಾ ಗच्छತಿ | ರಾಮೋ ವಾ ತ್ವಂ ವಾ ಗच्छಸಿ |

ವಿಶೇಷ : 'ಚ' ಎಂಬ ಅವ್ಯಯದಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪುರುಷದ (person) ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು (subjects) ಕೂಡಿಸಿದರೆ ಕ್ರಿಯಾಪದವನ್ನು ಕನ್ನಡದಂತೆಯೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ 'ವಾ' ಎಂಬ ಅವ್ಯಯವಿದ್ದರೆ ಕ್ರಿಯಾಪದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಉದ್ದೇಶದ ಪುರುಷವಚನಗಳೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಆಗ ವಾಕ್ಯಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆಯೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. 'ತ್ವಂ ವಾ ರಾಮೋ ವಾ ಗಚ್ಛತಿ' - ಇಲ್ಲಿ ರಾಮಃ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶವು ಹತ್ತಿರವಿದೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಗಚ್ಛತಿ ಎಂಬ (ಪ್ರಥಮಪುರುಷದ) ರೂಪವನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ. ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾತ್ರ 'ನೀನಾಗಲಿ ರಾಮನಾಗಲಿ' ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು.

ಅಭ್ಯಾಸ ೨೮

ಇಲ್ಲಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಇವುಗಳ ಮುಂದೆಯೇ ಬರೆದಿದೆ. ಆದರೆ ವಾಕ್ಯಗಳ ಕ್ರಮವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ. ಅವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ:

೧. ಕೃಷ್ಣಾಇಚ ಅರ್ಜುನಇಚ (ಕೃಷ್ಣಃ ಅರ್ಜುನಇಚ) ಸಹೈವ ಗच्छತಃ | ೨. ಅಹಂ ಚ ರಾಮಇಚ ಮಧುರೇ ಫಲೇ ಖಾಡಾವಃ | ೩. ವಯಂ ಚ ಯುಯಂ ಚ ತಸ್ಮಿನ್ ಉದ್ಯಾನೇ ಸಂಚರಾಮಃ | ೪. ಅಹಂ ಕ್ಷೀರಂ ವಾ ಜಲಂ ವಾ (=ಕ್ಷೀರಂ ಜಲಂ ವಾ) ಪಿಬಾಮಿ | ೫. ಗೃಹೇ ಕ್ಷೀರಂ ವಾ ಜಲಂ ವಾ ನಾಸ್ತಿ | ೬. ಅಹಮ್ ಅತ್ರ ತಿಷ್ಠಾಮಿ, ತತ್ರ ವಾ ಗच्छಾಮಿ (=ಅಹಮ್ ಅತ್ರ ತಿಷ್ಠಾಮಿ, ಅಥವಾ ತತ್ರ ಗच्छಾಮಿ) | ೭. ಕ್ಷೀರಮ್ ಉಷ್ಣಂ ವಾ ಶೀತಂ ವಾ ? ೮. ಹೇ ಬಾಲಾಃ, ಅತ್ರ ಆಗच्छಥ | ೯. ಮಮ ಪುಸ್ತಕಂ ಪಠಯತ | ೧೦. ಯುಯಂ ಕಾನಿ ಪುಸ್ತಕಾನಿ ಪಠಥ ? ೧೧. ತेषು ಪುಸ್ತಕೇಷು ಸುಂದರಾಣಿ ಚಿತ್ರಾಣಿ ಸಂತಿ ಕಿಮ್ ? ೧೨. ತಸ್ಮಿನ್ ಗ್ರಾಮೇ ಕೇಷು ಕೇಷು ದೇವಾಲಯೇಷು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಪೂಜಯಂತಿ ದೇವಾನ್ ? ೧೩. ಕೇಭ್ಯೋ ವೃಕ್ಷೇಭ್ಯಃ ಫಲಾನಿ ಪತಂತಿ ? ೧೪. ತೇ ಯುಷ್ಮಾನ್ ಕಿಂ ವದಂತಿ ? ೧೫. ಕೇ ಏತೇ ಬಾಲಾಃ ? ೧೬. ಏತಾನಿ ಚಿತ್ರಾಣಿ ಪಠಯತ | ೧೭. ಕಿಂ ಯುಯಂ ತಾನಿ ಫಲಾನಿ ಪಠಯತ ? ೧೮. ಕೇಷು ಗ್ರಾಮೇಷು ದೇವಾಲಯಾಃ ನ ಸಂತಿ ?

1. ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಪಾಠವನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಓದಿಕೊಳ್ಳಿ.

೧. ನಾನೂ ರಾಮನೂ ಸಿಹಿಯಾದ (ಎರಡು) ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತೇವೆ. ೨. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಾಗಲಿ ನೀರಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ೩. ಕೃಷ್ಣನೂ ಅರ್ಜುನನೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ೪. ಹಾಲು ಬಿಸಿಯೋ, ತಣ್ಣಗಿದೆಯೋ ? ೫. ನಾವೂ ನೀವೂ ಆ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ. ೬. ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುತ್ತೇನೆ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ೭. ಆ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಚಿತ್ರಗಳಿವೆಯೇನು ? ೮. ನಾನು ಹಾಲನ್ನಾಗಲಿ ನೀರನ್ನಾಗಲಿ ಕುಡಿಯುತ್ತೇನೆ. ೯. ಯಾವ ಮರಗಳಿಂದ ಹಣ್ಣುಗಳು ಬಿಳುಪಿವೆ ? ೧೦. ಎಲೈ ಹುಡುಗರೇ, ಇಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿರಿ. ೧೧. ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ೧೨. ನೀವೂ ಯಾವ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತೀರಿ ? ೧೩. ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ? ೧೪. ಅವರು ನಿಮಗೆ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ? ೧೫. ಈ ಹುಡುಗರು ಯಾರು ? ೧೬. ಈ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ೧೭. ನೀವು ಆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೀರೋ ? ೧೮. ಯಾವ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯಗಳಿಲ್ಲ ?

ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಪಾಠ

ಪದದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಸರ್ಗವು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಅಕಾರದೊಡನೆ ಸೇರಿ ಓಕಾರ ವಾಗುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಹದಿನಾರನೆಯ ಪಾಠದಿಂದ ಈವರೆಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇವೆ. ಈಗ ವಿಸರ್ಗವು ಲೋಪವಾಗುವ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವೆವು.

ರಾಮ ಆಗच्छति वा न वा ? कृष्ण इतिहासं पठति । मार्जार उष्णं क्षीरं पिबति । भरत ऊर्मिलां पश्यति । वृद्ध ऋषिः । मम कृष्ण एव गतिः । स दरिद्र ऐश्वर्यम् इच्छति । सूद (ಅಡಿಗೆಯವನು) ओदनं पचति । रुग्ण (ರೋಗಿಯು) औषधं न पिबति । वानरा आगताः । आचार्या इति वदन्ति । भक्ता ईश्वरं भजन्ति । आचार्य आगच्छति, शिष्या उत्तिष्ठन्ति । दासा ऊर्मिलाया वस्त्राणि क्षालयन्ति । रुग्णा औषधेन स्वस्था भवन्ति । ब्राह्मणा गच्छन्ति देवालयम् । मार्जारा घृतं पिबन्ति । मूषका दशन्ति (ಕಡಿಯುತ್ತವೆ) वस्त्राणि । दरिद्रा धनम् इच्छन्ति । किमर्थं ते बाला हसन्ति ? अद्यापि तस्य पुत्रा बालाः । चारा (ಸೇವಕರು) भवनं गताः । एते बाला मधुरं भोजनम् इच्छन्ति । पापा यमदूतान् पश्यन्ति । वानरा लक्ष्मणं नमन्ति । बाला वृद्धम् एवम् वदन्ति ।

ಅಭ್ಯಾಸ ೨೯

ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ವಿಸರ್ಗಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಓದಿರಿ. ಇವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿರಿ.

ಮೂವತ್ತನೆಯ ಪಾಠ

ಇಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಯಾಗಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಿರಿ. ಅರ್ಥವನ್ನು ಊಹಿಸಿರಿ :

೧. ರಾಮಇಚ ಲಕ್ಷ್ಮಣಇಚ ಭರತಇಚ ಶತ್ರುಘ್ನಇಚ ದಶರಥಸ್ಯ ಪುತ್ರಾಃ | ೨. ದಶರಥಸ್ತೇಷಾಂ ತಾತಃ | ೩. ದಶರಥೋ ಭೂಪಃ | ೪. ವಸಿಷ್ಠಸ್ತಸ್ಯ ಪುರೋಹಿತಃ | ೫. ವಸಿಷ್ಠ ಇದಾನಿಮ್ ಅತ್ರಾಸ್ಸಗತಃ | ೬. ದಶರಥಸ್ಯ ಪುತ್ರಾ ಉತ್ತಿಷ್ಠಂತಿ | ೭. ಆಚಾರ್ಯ ಆಸನೇ ಉಪವಿಷ್ಠಃ | ೮. ಬಾಲಕಾಸ್ತಿಷ್ಠಂತ್ಯೇವ | ೯. ಆಚಾರ್ಯಃ ಶಿಷ್ಯೇಭ್ಯಃ ಪುಸ್ತಕಂ ಯಚ್ಛತಿ | ೧೦. ಆಚಾರ್ಯ ಇದಾನಿಂ ರಾಮಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಚ ಪಾಠಯತಿ (ಓದಿಸುತ್ತಾನೆ) | ೧೧. ತೌ ತಮ್ ಅನು (ಅವನನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ) ಪಠಂತಿ | ೧೨. ಶಿಷ್ಯಾಣ್ಯೀಕಾಂ ಪಠಂತಿ |

ರಾಮಶ್ಚ (ರಾಮಃ ಚ) -ರಾಮನೂ ; **ದಶರಥಸ್ತೇಷಾಂ (ದಶರಥಃ ತೇಷಾಂ)** - ದಶರಥನು ಅವರ ; **ಅತ್ರಾಸ್ಸಗತಃ (ಅತ್ರ ಆಗತಃ)** ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು ; **ತಿಷ್ಠಂತ್ಯೇವ (ತಿಷ್ಠಂತಿ ಏವ)** -ನಿಂತೇ ಇದಾರೆ ; **ಶಿಷ್ಯಾಷ್ಟೀಕಾಂ (ಶಿಷ್ಯಾಃ ಟೀಕಾಂ)** -ಶಿಷ್ಯರು ಟೀಕೆಯನ್ನು.

ಮೂವತ್ತೊಂದನೆಯ ಪಾಠ

ಇದುವರೆಗೆ ನೀವು ಕಲಿತಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಶಬ್ದರೂಪಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಕಂಠಪಾಠಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಸಂಸ್ಕೃತವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯ ಬೇಕಾದಾಗ ಈ ರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ.

ಅಕಾರಾನ್ತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ			ಅಕಾರಾನ್ತ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ		
೧. ದೇವಃ	ದೇವೌ	ದೇವಾಃ	೧. ಅಮ್ಬರಮ್	ಅಮ್ಬರೇ	ಅಮ್ಬರಾಣಿ
ಸಂ. ದೇವ	ದೇವೌ	ದೇವಾಃ	ಸಂ. ಅಮ್ಬರ	ಅಮ್ಬರೇ	ಅಮ್ಬರಾಣಿ
೨. ದೇವಮ್	ದೇವೌ	ದೇವಾನ್	೨. ಅಮ್ಬರಮ್	ಅಮ್ಬರೇ	ಅಮ್ಬರಾಣಿ
೩. ದೇವೇನ	ದೇವಾಭ್ಯಾಮ್	ದೈವೈಃ	೩. ಅಮ್ಬರೇಣ	ಅಮ್ಬರಾಭ್ಯಾಮ್	ಅಮ್ಬರೈಃ
೪. ದೇವಾಯ	ದೇವಾಭ್ಯಾಮ್	ದೇವೇಭ್ಯಃ	೪. ಅಮ್ಬರಾಯ	ಅಮ್ಬರಾಭ್ಯಾಮ್	ಅಮ್ಬರೇಭ್ಯಃ
೫. ದೇವಾತ್	ದೇವಾಭ್ಯಾಮ್	ದೇವೇಭ್ಯಃ	೫. ಅಮ್ಬರಾತ್	ಅಮ್ಬರಾಭ್ಯಾಮ್	ಅಮ್ಬರೇಭ್ಯಃ
೬. ದೇವಸ್ಯ	ದೇವಯೋಃ	ದೇವಾನಾಮ್	೬. ಅಮ್ಬರಸ್ಯ	ಅಮ್ಬರಯೋಃ	ಅಮ್ಬರಾಣಾಮ್
೭. ದೇವೇ	ದೇವಯೋಃ		೭. ಅಮ್ಬರೇ	ಅಮ್ಬರಯೋಃ	

ವಿಶೇಷ :- (೧) ವಿಶೇಷಣಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ 'ದೇವ' ಶಬ್ದದಂತೆ, ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ 'ಅಮ್ಬರ' ಶಬ್ದದಂತೆ.

(೨) ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕೊನೆಯ ವರೆಗೂ ಪುಲ್ಲಿಂಗಶಬ್ದದಂತೆಯೇ ರೂಪಗಳು.

ನೀಲಃ (ಮೇಘಃ)

೧. ನೀಲಃ	ನೀಲೌ	ನೀಲಾಃ
ಸಂ. ನೀಲ	ನೀಲೌ	ನೀಲಾಃ
೨. ನೀಲಮ್	ನೀಲೌ	ನೀಲಾನ್
೩. ನೀಲೇನ	ನೀಲಾಭ್ಯಾಮ್	ನೀಲೈಃ
೪. ನೀಲಾಯ	ನೀಲಾಭ್ಯಾಮ್	ನೀಲೈಭ್ಯಃ
೫. ನೀಲಾತ್	ನೀಲಾಭ್ಯಾಮ್	ನೀಲೇಭ್ಯಃ
೬. ನೀಲಸ್ಯ	ನೀಲಯೋಃ	ನೀಲಾನಾಮ್
೭. ನೀಲೇ	ನೀಲಯೋಃ	ನೀಲೇಷು

ನೀಲಮ್ (ಅಮ್ಬರಮ್)

೧. ನೀಲಮ್	ನೀಲೇ	ನೀಲಾನಿ
ಸಂ. ನೀಲ	ನೀಲೇ	ನೀಲಾನಿ
೨. ನೀಲಮ್	ನೀಲೇ	ನೀಲಾನಿ
೩. ನೀಲೇನ	ನೀಲಾಭ್ಯಾಮ್	ನೀಲೈಃ
೪. ನೀಲಾಯ	ನೀಲಾಭ್ಯಾಮ್	ನೀಲೇಭ್ಯಃ
೫. ನೀಲಾತ್	ನೀಲಾಭ್ಯಾಮ್	ನೀಲೇಭ್ಯಃ
೬. ನೀಲಸ್ಯ	ನೀಲಯೋಃ	ನೀಲಾನಾಮ್
೭. ನೀಲೇ	ನೀಲಯೋಃ	ನೀಲೇಷು

ಸರ್ವನಾಮಗಳು

ಅಸ್ಮದ್ (ನಾನು)

೧. ಅಹಮ್	ಆವಾಮ್	ವಯಮ್
೨. ಮಾಮ್	ಆವಾಮ್	ಅಸ್ಮಾನ್
ಮಾ	ನೌ	ನಃ
೩. ಮಯಾ	ಆವಾಭ್ಯಾಮ್	ಅಸ್ಮಾಭಿಃ
೪. ಮಹ್ಯಮ್	ಆವಾಭ್ಯಾಮ್	ಅಸ್ಮಾಭ್ಯಮ್
ಮೇ	ನೌ	ನಃ
೫. ಮತ್	ಆವಾಭ್ಯಾಮ್	ಅಸ್ಮತ್
೬. ಮಮ	ಆವಯೋಃ	ಅಸ್ಮಾಕಮ್
ಮೇ	ನೌ	ನಃ
೭. ಮಯಿ	ಆವಯೋಃ	ಅಸ್ಮಾಸು

ಯುಷ್ಮದ್ (ನೀನು)

೧. ತ್ವಮ್	ಯುವಾಮ್	ಯುಯಮ್
೨. ತ್ವಾಮ್	ಯುವಾಮ್	ಯುಷ್ಮಾನ್
ತ್ವಾ	ವಾಮ್	ವಃ
೩. ತ್ವಯಾ	ಯುವಾಭ್ಯಾಮ್	ಯುಷ್ಮಾಭಿಃ
೪. ತುಭ್ಯಮ್	ಯುವಾಭ್ಯಾಮ್	ಯುಷ್ಮಾಭ್ಯಮ್
ತೇ	ವಾಮ್	ವಃ
೫. ತ್ವತ್	ಯುವಾಭ್ಯಾಮ್	ಯುಷ್ಮತ್
೬. ತವ	ಯುವಯೋಃ	ಯುಷ್ಮಾಕಮ್
ತೇ	ವಾಮ್	ವಃ
೭. ತ್ವಯಿ	ಯುವಯೋಃ	ಯುಷ್ಮಾಸು

ಕಿಮ್ (ಪುಲ್ಲಿಂಗ)

೧. ಕಃ	ಕೌ	ಕೇ
೨. ಕಮ್	ಕೌ	ಕಾನ್
೩. ಕೇನ	ಕಾಭ್ಯಾಮ್	ಕೈಃ
೪. ಕಸ್ಮೈ	ಕಾಭ್ಯಾಮ್	ಕೇಭ್ಯಃ
೫. ಕಸ್ಮಾತ್	ಕಾಭ್ಯಾಮ್	ಕೈಭ್ಯಃ
೬. ಕಸ್ಯ	ಕಯೋಃ	ಕೇಷಾಮ್
೭. ಕಸ್ಮಿನ್	ಕಯೋಃ	ಕೇಷು

ಕಿಮ್ (ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ)

೧. ಕಿಮ್	ಕೇ	ಕಾನಿ
೨. ಕಿಮ್	ಕೇ	ಕಾನಿ
೩. ಕೇನ	ಕಾಭ್ಯಾಮ್	ಕೈಃ
೪. ಕಸ್ಮೈ	ಕಾಭ್ಯಾಮ್	ಕೇಭ್ಯಃ
೫. ಕಸ್ಮಾತ್	ಕಾಭ್ಯಾಮ್	ಕೇಭ್ಯಃ
೬. ಕಸ್ಯ	ಕಯೋಃ	ಕೇಷಾಮ್
೭. ಕಸ್ಮಿನ್	ಕಯೋಃ	ಕೇಷು

ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ತತ್ - ಪುಲ್ಲಿಂಗ

೧. ಸ:	ತೌ	ತೇ
೨. ತಮ್	ತೌ	ತಾನ್
೩. ತೇನ	ತಾಭ್ಯಾಮ್	ತೈ:
೪. ತಸ್ಮೈ	ತಾಭ್ಯಾಮ್	ತೇಭ್ಯ:
೫. ತಸ್ಮಾತ್	ತಾಭ್ಯಾಮ್	ತೇಭ್ಯ:
೬. ತಸ್ಯ	ತಯೋ:	ತೇಷಾಮ್
೭. ತಸ್ಮಿನ್	ತಯೋ:	ತೇಷು

ತತ್ - ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ

೧. ತತ್	ತೇ	ತಾನಿ
೨. ತತ್	ತೇ	ತಾನಿ
೩. ತೇನ	ತಾಭ್ಯಾಮ್	ತೈ:
೪. ತಸ್ಮೈ	ತಾಭ್ಯಾಮ್	ತೇಭ್ಯ:
೫. ತಸ್ಮಾತ್	ತಾಭ್ಯಾಮ್	ತೇಭ್ಯ:
೬. ತಸ್ಯ	ತಯೋ:	ತೇಷಾಮ್
೭. ತಸ್ಮಿನ್	ತಯೋ:	ತೇಷು

ಏತತ್ - ಪುಲ್ಲಿಂಗ

೧. ಏಷಃ, ಏತೌ, ಏತೇ | ೨. ಏತಮ್-ಏನಮ್, ಏತೌ-ಏನೌ, ಏತಾನ್-ಏನಾನ್ |
 ೩. ಏತೇನ-ಏನೇನ, ಏತಾಭ್ಯಾಮ್, ಏತೈಃ | ೪. ಏತಸ್ಮೈ, ಏತಾಭ್ಯಾಮ್, ಏತೇಭ್ಯಃ |
 ೫. ಏತಸ್ಮಾತ್, ಏತಾಭ್ಯಾಮ್, ಏತೇಭ್ಯಃ | ೬. ಏತಸ್ಯ, ಏತಯೋಃ -ಏನಯೋಃ, ಏತೇಷಾಮ್ |
 ೭. ಏತಸ್ಮಿನ್, ಏತಯೋಃ-ಏನಯೋಃ, ಏತೇಷು |

ಏತತ್ - ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ

೧. ಏತತ್, ಏತೇ, ಏತಾನಿ | ೨. ಏತತ್, ಏತೇ, ಏತಾನಿ | ಮಿಕ್ಕದ್ದು ಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತೆ.

ವಿಶೇಷ : ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸರ್ವನಾಮಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ವಿಭಕ್ತಿ ರೂಪಗಳು ಎರಡೆರಡನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆಯಷ್ಟೆ? ಇವುಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು

ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ರೂಪಗಳನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇವೆ. ನೆನಪಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಕೂಲವಾಗಲೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪಶ್ಯತಿ, ತಿಷ್ಠತಿ - ಎಂಬ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತೋರಿಸುವೆವು :

ವರ್ತಮಾನ			ವರ್ತಮಾನ		
ಪश्यति	पश्यतः	पश्यन्ति	तिष्ठति	तिष्ठतः	तिष्ठन्ति
पश्यसि	पश्यथः	पश्यथ	तिष्ठसि	तिष्ठथः	तिष्ठथ
पश्यामि	पश्यावः	पश्यामः	तिष्ठामि	तिष्ठावः	तिष्ठामः

ವಿಶೇಷ : ಪಶ್ಯಾಮಿ-ನೋಡುತ್ತೇನೆ, ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ; ತಿಷ್ಠತಿ - ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ, ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ನಿಂತಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ವರ್ತಮಾನ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಗೆ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇವಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಭೇದವಿಲ್ಲ. ಹತ್ತನೆಯ ಪಾಠವನ್ನು ನೋಡಿರಿ.

ಮೂವತ್ತೆರಡನೆಯ ಪಾಠ

ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆ-ಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದದ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ ವಾಕ್ಯಗಳಿವೆ :

- ಕೈಕೇಯಿ ದಶರಥಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಾ भार्या । - ಕೈಕೇಯಿಯು ದಶರಥನ ಪ್ರಿಯಳಾದ ಹೆಂಡತಿ.
 ದಶರಥಃ भार्या ಕೈಕೇಯಿಮ್ ಆಹ್ವಯತಿ । - ದಶರಥನು ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಕೈಕೇಯಿಯನ್ನು
 ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ.
- ಕೈಕೇಯೈ ದಶರಥೇನ ಪುರಾ ದ್ವೌ ವರೌ ದತ್ತೌ । - ಕೈಕೇಯಿಗೆ ದಶರಥನಿಂದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ
 ಎರಡು ವರಗಳು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟವು.
- भार्याया कैंकैय्या किं कृतम् ? - ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಕೈಕೇಯಿಯಿಂದ ಏನು
 ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ?
- मन्थरा कैंकैयीम् आगता । - ಮಂಥರೆಯು ಕೈಕೇಯಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಳು.
 कैंकैय्या मन्थरायै रत्नमाला दत्ता । - ಕೈಕೇಯಿಯಿಂದ ಮಂಥರೆಗೆ ರತ್ನಮಾಲೆಯು
 ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು.
- अयोध्यायां प्रजाः क्रन्दन्ति । - ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.
 रामः अयोध्यायाः निर्गतः । - ರಾಮನು ಅಯೋಧ್ಯೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊರಟನು.

ವಿಶೇಷ : ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಆಕಾರಾಂತ - ಈಕಾರಾಂತಶಬ್ದಗಳು ಬಲುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುವಾಗ ಆಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳು ಎಕಾರಾಂತವಾಗುತ್ತವೆ. ಈಕಾರಾಂತಗಳು ಇಕಾರಾಂತವಾಗುವವು. ಉದಾ. : ಭಾರ್ಯೆ, ಕೌಸಲ್ಯೆ, ರಮೆ, ಮಾಲೆ, ಶಾಲೆ, ಕೈಕೇಯಿ, ನದಿ, ನಾರಿ, ಸಖಿ.

ಆಕಾರಾಂತ ಮತ್ತು ಈಕಾರಾಂತದ ಶಬ್ದಗಳ ಏಕವಚನರೂಪಗಳಿವು :

೧. सेना, सेने, सेनाम्, सेनाया, सेनायै, सेनायाः, सेनायाः, सेनायाम् ।
೨. नदी, नदि, नदीम्, नद्या, नद्यै, नद्याः, नद्याः, नद्याम् ।

ಅಭ್ಯಾಸ ೩೦

- ಕನ್ನಡಿಸಿ :** ೧. अस्मित कोसलेषु¹ अयोध्या नाम (ಎಂಬ) ನಗರೀ ।
 ೨. तत्र दशरथो नाम भूपः प्रतिवसति । ३. कौसल्या दशरथस्य ज्येष्ठा भार्या ।
 ೪. तस्याः पुत्रो रामः । ५. सुमित्रायाः पुत्रौ लक्ष्मणः शत्रुघ्नश्च इति । ६. दशरथः
 प्रियां भार्या वदति - अरे, कैंकैयि, किं इच्छसि ?

1. ದೇಶಗಳ ಹೆಸರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿರುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅವು ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಉದಾ. : ಅಜ್ಜಾ, ವಜ್ಜಾ, ಕಲಿಜ್ಜಾ.

ಮೂವತ್ತಮೂರನೆಯ ಪಾಠ

ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ :

೧. ಏಕಃ, ಏಕಮ್, ಏಕೇನ, ಏಕಸ್ಮೈ, ಏಕಸ್ಮಾತ್, ಏಕಸ್ಯ, ಏಕಸ್ಮಿನ್
೨. ಏಕಾ, ಏಕಾಮ್, ಏಕಯಾ, ಏಕಸ್ಯೈ, ಏಕಸ್ಯಾಃ, ಏಕಸ್ಯಾಃ, ಏಕಸ್ಯಾಮ್
೧. ದ್ವೌ, ದ್ವೌ, ದ್ವಾಭ್ಯಾಮ್, ದ್ವಾಭ್ಯಾಮ್, ದ್ವಾಭ್ಯಾಮ್, ದ್ವಯೋಃ, ದ್ವಯೋಃ
೨. ದ್ವೇ, ದ್ವೇ, ದ್ವಾಭ್ಯಾಮ್, ದ್ವಾಭ್ಯಾಮ್, ದ್ವಾಭ್ಯಾಮ್, ದ್ವಯೋಃ, ದ್ವಯೋಃ
೧. ತ್ರಯಃ, ತ್ರೀನ್, ತ್ರಿಭಿಃ, ತ್ರಿಭ್ಯಃ, ತ್ರಿಭ್ಯಃ, ತ್ರಯಾಣಾಮ್, ತ್ರಿಭು
೨. ತಿಸ್ತ್ರಃ, ತಿಸ್ತ್ರಃ, ತಿಸ್ತ್ರಭಿಃ, ತಿಸ್ತ್ರಭ್ಯಃ, ತಿಸ್ತ್ರಭ್ಯಃ, ತಿಸ್ತ್ರಣಾಮ್, ತಿಸ್ತ್ರಭು
೧. ಚತ್ವಾರಃ, ಚತುರಃ, ಚತುರ್ಭಿಃ, ಚತುರ್ಭ್ಯಃ, ಚತುರ್ಭ್ಯಃ, ಚತುರ್ಣಾಮ್, ಚತುರ್ಭು
೨. ಚತಸ್ತ್ರಃ, ಚತಸ್ತ್ರಃ, ಚತಸ್ತ್ರಭಿಃ, ಚತಸ್ತ್ರಭ್ಯಃ, ಚತಸ್ತ್ರಭ್ಯಃ, ಚತಸ್ತ್ರಣಾಮ್, ಚತಸ್ತ್ರಭು

೧. ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ (೧) ಎಂದು ಗುರುತುಮಾಡಿರುವವು ಪುಲ್ಲಿಂಗ, (೨) ಎಂದು ಗುರುತುಮಾಡಿರುವವು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ. 'ಏಕ' ಶಬ್ದವು ಏಕವಚನ, 'ದ್ವಿ' ಶಬ್ದವು ದ್ವಿವಚನ, ಮಿಕ್ಕವು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಹುವಚನ - ಎಂಬುದು ಅವುಗಳ ಅರ್ಥದಿಂದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ೨. ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಾದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ರೂಪ ; ಏಕಮ್ (ಒಂದು, ಒಂದನ್ನು), ದ್ವೇ (ಎರಡು, ಎರಡನ್ನು), ತ್ರೀಣಿ (ಮೂರು, ಮೂರನ್ನು), ಚತ್ವಾರಿ (ನಾಲ್ಕು, ನಾಲ್ಕನ್ನು). ಮಿಕ್ಕ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಆಯಾ ಶಬ್ದಗಳ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ ೩೦

ಇವುಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿರಿ :

೧. ಚತ್ವಾರೋ ವೇದಾಃ ಸಂತಿ ; ಋಗ್ವೇದಃ, ಯಜುರ್ವೇದಃ, ಸಾಮವೇದಃ, ಅಥರ್ವ ವೇದಶ್ಚ ಇತಿ ।
೨. ಶಾಣ್ಡಿಲ್ಯಃ ಚತುರ್ಭು ವೇದೇಶು ನಿಪುಣಃ । ೩. ದಶರಥಸ್ಯ ಕತಿ (ಎಷ್ಟು ಜನ) ಭಾರ್ಯಾಃ ? ತಿಸ್ತ್ರಃ । ೪. ಮನುಷ್ಯಸ್ಯ ದ್ವೌ ಹಸ್ತೌ ಸ್ತಃ (ಇರುತ್ತವೆ) । ೫. ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಸ್ಯ ದ್ವೇ ಭಾರ್ಯೆ, ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ, ಮೈತ್ರೇಯಿ ಚ ಇತಿ । ೬. ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಪಕ್ಷಾಭ್ಯಾಂ¹ ಏಕೋ ಮಾಸೋ ಭವತಿ । ೭. ತಿಸ್ತ್ರಭು ಭಾರ್ಯಾಸು ಕಾ (ಯಾವಳು) ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ? ೮. ಸೀತಾಯಾಃ ದ್ವೌ ಪುತ್ರೌ ಕೌ ? ೯. ತತ್ರ ತ್ರಿಣಿ ಫಲಾನಿ ಸಂತಿ । ೧೦. ತ್ರಿಭು ಲೋಕೇಶು ಸರ್ವಜ್ಞಃ ಕೋಽಸ್ತಿ ?

1. ಪಕ್ಷಾಭ್ಯಾಮ್ - 'ಪಕ್ಷಗಳಿಂದ' ಎಂದು ಅಕ್ಷರಾರ್ಥ; ಇಲ್ಲಿ 'ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ' ಎಂದು ಕನ್ನಡಿಸಬೇಕು.

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ : ೧. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ನಾಲ್ಕು ಹಣ್ಣುಗಳು ಇವೆ. ೨. ಹುಲಿಗೆ (೬)* ನಾಲ್ಕು ಕಾಲುಗಳು. ೩. ಇಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವರು ಹುಡುಗಿಯರು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ೪. ನದಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮೀನುಗಳು ಓಡಾಡುತ್ತಿವೆ? ೫. ಅವನು ಹೆಂಡತಿಗೆ (೪) ಒಡವೆಗಳನ್ನು (ಭೂಷಣಾನಿ) ತರುತ್ತಾನೆ.

[*ಇಲ್ಲಿ ಕಂಸದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರುವ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಆಯಾ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪವು ಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. (೬) ಎಂದರೆ ಷಷ್ಠೀವಿಭಕ್ತಿ ಎಂದರ್ಥ.]

ಮೂವತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾಠ

ಇಲ್ಲಿ ಆಕಾರಾಂತ ಮತ್ತು ಈಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಶಬ್ದಗಳ ರೂಪಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಕಿಮ್, ತತ್ ಶಬ್ದಗಳ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ರೂಪಗಳೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿವೆ.

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೆಳಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದೆ. ಮುಂದೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಈ ರೂಪಗಳನ್ನು ಮಾದರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿರಿ :

೧. ಕಾ ಸಾ ತಸ್ಯ ಜನನಿ ? ೨. ಕೇ ತೇ ಬಾಲಿಕೇ ? ೩. ತಾ ಬಾಲಿಕಾಃ ಕಾಃ ? ೪. ಕಾಂ ನದೀಂ ಗತಃ ಸಃ ? ೫. ತಸ್ಮಿನ್ ದೇಶೇ ಕೇ ನದೌ ಪಶ್ಯಾಮಃ ? ೬. ಮಹ್ಯಂ ತಿಸ್ರೋ ಲೇಖನಿಃ ಪ್ರಯಚ್ಛ | ೭. ಕಾ ಮಾಲಾಃ ಆನಯತಿ ದಾಸೀ ? ೮. ಕಯಾ ಲೇಖಿನ್ಯಾ (ಕಾಮ್ಯಾಂ ಲೇಖಿನಿಭ್ಯಾಂ, ಕಾಃಃ ಲೇಖಿನಿಃಃ) ಲಿಖಿಸಿ ತ್ವಮ್ ? ೯. ಕಾಮ್ಯಃ ಕಾಮ್ಯಃ ಭಾರ್ಯಾಭ್ಯಃ ಕಥಂ ದತ್ತಂ ಪಾಯಸಮ್ ? ೧೦. ಕಾಮ್ಯೋ ನಗರೀಭ್ಯೋ ಆಗಚ್ಛಂತಿ ತೇ ? ೧೧. ತಾಸಾಂ ನಾರೀಣಾಂ ಸಕಾಶಾತ್¹ ಕಾ ದಾಸೀ ಆಗತಾ ? ೧೨. ಕಸ್ಯೈ ಬಾಲಿಕಾಯೈ (ಕಾಮ್ಯೋ ಬಾಲಿಕಾಭ್ಯೋ) ಯಚ್ಛಸಿ ಮಾಲಾಃ ? ೧೩. ಕಸ್ಯಾಃ ನದ್ಯಾಃ ಸ್ವಚ್ಛಂ ಜಲಮ್ ? ಕಸ್ಯಾಂ ನದ್ಯಾಂ ನಕ್ರಾಃ ಸಂತಿ ? ೧೪. ಕಾಸು ನಗರೀಷು ವಾಪ್ಯಃ ಸಂತಿ ? ೧೫. ತಿಸ್ರೈ ಭಾರ್ಯಾಸು ಕಾ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ? ಕಾ ಕನಿಷ್ಠಾ ?

೧. ಅವನ (ಹಡೆದ) ತಾಯಿ ಯಾರು ? ೨. ಆ (ಇಬ್ಬರು) ಹುಡುಗಿಯರು ಯಾರು ? ೩. ಆ ಹುಡುಗಿಯರು ಯಾರು ? ೪. ಅವನು ಯಾವ ನದಿಗೆ ಹೋದನು ? ೫. ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ (ಎರಡು) ನದಿಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ೬. ನನಗೆ ಮೂರು ಲೇಖನಿಗಳನ್ನು ಕೊಡು. ೭. ಯಾವ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ದಾಸಿಯು ತರುತ್ತಾಳೆ ? ೮. ಯಾವ ಲೇಖನಿಯಿಂದ (ಯಾವ ಎರಡು ಲೇಖನಿಗಳಿಂದ, ಯಾವ ಲೇಖನಿಗಳಿಂದ) ನೀನು ಬರೆಯುತ್ತೀಯೆ ? ೯. ಪಾಯಸವು ಯಾವ ಯಾವ

1. ಷಷ್ಠೀವಿಭಕ್ತಿಗೆ ಸಕಾಶಾತ್ (ಸಮೀಪದಿಂದ) ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ ಪಂಚಮೀ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಅರ್ಥ. ನಾರೀಣಾಂ ಸಕಾಶಾತ್ - ನಾರೀಭ್ಯಃ.

ಹೆಂಡತಿಯರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ? ೧೦ ಯಾವ ನಗರಿಗಳಿಂದವರು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ? ೧೧. ಆ ನಾರಿ(ಸ್ತ್ರೀ)ಯರ ಕಡೆಯಿಂದ ಯಾವ ದಾಸಿಯು ಬಂದಳು ? ೧೨. ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಯಾವ ಹುಡುಗಿಗೆ (ಯಾವ ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ) ಕೊಡುತ್ತೀಯೆ ? ೧೩. ಯಾವ ನದಿಯ ನೀರು ನಿರ್ಮಲ ? ೧೪. ಯಾವ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಸಳೆಗಳಿವೆ ? ೧೫ ದಶರಥನ ಮೂವರು ಹೆಂಡಿರಲ್ಲಿ ಯಾವಳು ಹಿರಿಯವಳು? ಯಾವಳು ಕಿರಿಯವಳು ?

ಅಭ್ಯಾಸ ೨೨

ಇಲ್ಲಿರುವ ದ್ವಿವಚನಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸುವಾಗ 'ಎರಡು' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ :

೧. ಭೂಃ ಕಾಭ್ಯಾಂ ಭಾರ್ಯಾಭ್ಯಾಂ ಸಹ ಆಗತಃ ?
೨. ಕಾಭ್ಯಾಂ ನದೀಭ್ಯಾಂ ಜಲಮ್ ಆನಯಂತಿ ?
೩. ಕಯೋಃ ನಗರ್ಯೋಃ ಸ್ತಃ ತೌ ಭೂಪೌ ?
೪. ಕೇ ತೇ ವಾಯೌ ?

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿರಿ : ೧. ಆ (ಎರಡು) ಸೇನೆಗಳ ನಾಯಕರುಗಳು ಯಾರು ಯಾರು ? ೨ ಆ (ಎರಡು) ಲೇಖನಿಗಳಿಂದ ಸುಖವಾಗಿ (ಸುಖೇನ) ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ. ೩ ಆ ಎರಡು ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನೇ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ (ಬೋಧಯಂತಿ). ೪ ಆ (ಇಬ್ಬರು) ಹೆಂಗಸರೂ ಹೂದೋಟದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಮೂವತ್ತೆದನೆಯ ಪಾಠ

ಕೌ ಭವಾನ್ ? ಅತ್ರ ಕಿಂ ಕರೋತಿ ?	- ನೀನು ಯಾರು ? ಇಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ ?
ಅಹಂ ಏಕರಕ್ಷಾತ್ರಃ, ಭಗವದ್ರೀತಾಂ ಪಠಾಮಿ	- ನಾನೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.
ಭಗವದ್ರೀತಾ ಕೇನ ರಚಿತಾ ?	- ಭಗವದ್ಗೀತೆಯು ಯಾರಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ?
ಸಾ ಭಗವತಾ ವ್ಯಾಸೇನ ರಚಿತಾ ।	- ಅದು ಪೂಜ್ಯನಾದ ವ್ಯಾಸನಿಂದ ರಚಿತವಾಯಿತು.

ಭಗವಾನ್ ಕೃಷ್ಣಾಃ ಅರ್ಜುನಾಯ ತಾಮ್
 ಉಪದಿಶ್ವಾನ್ |

- ಭಗವಂತನಾದ ಕೃಷ್ಣನು ಅದನ್ನು
 ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.

ಅರ್ಜುನೋ ಭಗವಂತಂ ಕಿಂ ಪೃಶ್ವಾನ್ ?

- ಅರ್ಜುನನು ಭಗವಂತನನ್ನು
 ಏನನ್ನು ಕೇಳಿದನು?

ಅರ್ಜುನೇನ ಭಗವಾನ್ ಉಪದಿಶ್ವಾನ್ |

- ಅರ್ಜುನನಿಂದ ಭಗವಂತನು ಹೀಗೆ
 ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟನು.

ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 'ವತ್' ಪ್ರತ್ಯಯವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ಶಬ್ದರೂಪಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದೆ. 'ಭಗವಾನ್' ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ದೇವರಿಗೂ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಜನರಿಗೂ ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. 'ಭವಾನ್' ಎಂಬುದನ್ನು 'ನೀನು' ಎಂಬರ್ಥವಿರುವಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮಪುರುಷದ ಕ್ರಿಯಾಪದವೇ ಬೇಕು. ಉದಾ : 'ನೀನು ಹೋಗುತ್ತೀಯೆ' ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ತ್ವಂ ಗಚ್ಛಸಿ' ಎಂದಾಗಲಿ, 'ಭವಾನ್ ಗಚ್ಛತಿ' ಎಂದಾಗಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ 'ಭವಾನ್ ಗಚ್ಛಸಿ' ಎಂಬುದು ತಪ್ಪು. ಇದು ಗೌರವವನ್ನು ತೋರಿಸುವದು ; ಇದನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸುವಾಗ 'ತಾವು' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಳಸುವದು ಉತ್ತಮ. 'ವತ್' ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಶಬ್ದಗಳ ರೂಪಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ :

ಭಗವತ್ (ಪುಲ್ಲಿಂಗ)

೧. ಭಗವಾನ್	ಭಗವಂತೈ	ಭಗವಂತಃ
ಸಂ ಭಗವಾನ್	ಭಗವಂತೈ	ಭಗವಂತಃ
೨. ಭಗವಂತಮ್	ಭಗವಂತೈ	ಭಗವತಃ
೩. ಭಗವತಾ	ಭಗವತ್ಯಾಮ್	ಭಗವತ್ಃ
೪. ಭಗವತೇ	ಭಗವತ್ಯಾಮ್	ಭಗವತ್ಃ
೫. ಭಗವತಃ	ಭಗವತ್ಯಾಮ್	ಭಗವತ್ಃ
೬. ಭಗವತಃ	ಭಗವತೋಃ	ಭಗವತಾಮ್
೭. ಭಗವತಿ	ಭಗವತೋಃ	ಭಗವತ್ಸು

ಪೃಷ್ಠಪತ್ (ಪುಲ್ಲಿಂಗ)

೧. ಪೃಷ್ಠವಾನ್	ಪೃಷ್ಠವಂತೌ	ಪೃಷ್ಠವಂತಃ
೨. ಪೃಷ್ಠವನ್	ಪೃಷ್ಠವಂತೌ	ಪೃಷ್ಠವಂತಃ
೩. ಪೃಷ್ಠವಂತಮ್	ಪೃಷ್ಠವಂತೌ	ಪೃಷ್ಠವತಃ
೪. ಪೃಷ್ಠವತಾ	ಪೃಷ್ಠವಚ್ಯಾಮ್	ಪೃಷ್ಠವಚ್ಛಿಃ
೫. ಪೃಷ್ಠವತೇ	ಪೃಷ್ಠವಚ್ಯಾಮ್	ಪೃಷ್ಠವಚ್ಯಃ
೬. ಪೃಷ್ಠವತಃ	ಪೃಷ್ಠವಚ್ಯಾಮ್	ಪೃಷ್ಠವಚ್ಯಃ
೭. ಪೃಷ್ಠವತಃ	ಪೃಷ್ಠವತೋಃ	ಪೃಷ್ಠವತಾಮ್
೮. ಪೃಷ್ಠವತಿ	ಪೃಷ್ಠವತೋಃ	ಪೃಷ್ಠವತ್ಸು

ಇದು ನಪುಂಸಕವಾದರೆ

೧. ಪೃಷ್ಠವತ್	ಪೃಷ್ಠವತೀ	ಪೃಷ್ಠವಂತಿ
ಮಿಕ್ಕದ್ದೆಲ್ಲ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತೆ.		

ವಿಶೇಷ : ಧಾತು ಸಕರ್ಮಕವಾದರೂ 'ವತ್' ಭೂತಕೃದಂತಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದರೆ ಕರ್ತೃರ್ಥವೇ (active, not passive). ಉದಾ : ಕೃತಮ್ - ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು, ಕೃತವಾನ್ - ಮಾಡಿದನು.

ಅಭ್ಯಾಸ ೩೩

ಕನ್ನಡಿಸಿ :

೧. ಸ ದೇವಾಲಯಂ ಗತಃ ।   ೨. ಸ ದೇವಾಲಯಂ ಗತವಾನ್ ।
೩. ಮಯಾ ಪುಸ್ತಕಂ ಪಠಿತಮ್ ।   ೪. ಅಹಂ ಪುಸ್ತಕಂ ಪಠಿತವಾನ್ ।
೫. ಷಃ ವೃತ್ತಾಂತಃ ಮಯಾ ಪತ್ರೇ ಲಿಖಿತಃ ।
೬. ಅಹಮ್ ಏತಂ ವೃತ್ತಾಂತಂ ಪತ್ರೇ ಲಿಖಿತವಾನ್ ।
೭. ಅಹಂ ಗೃಹೇ ಸ್ಥಿತಃ ।
೮. ತ್ವಂ ಕುತ್ರ ಸ್ಥಿತವಾನ್ ?

ಮೂವತ್ತಾರನೆಯ ಪಾಠ

ಭೂತಕೃದಂತಗಳನ್ನು ಭೂತಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದೆ (ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಮತ್ತು ಮೂವತ್ತೆರಡನೆಯ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ) ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಕೃದಂತಗಳು ವಿಶೇಷಣಗಳಾದ್ದರಿಂದ ವಿಶೇಷ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಲಿಂಗ ವಚನವಿಭಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿರುವವು.

ರಾಮನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು ?

- ರಾಮ: ಕುತ್ರ ಗತ: |

ರಾಮನು ದಂಡಕಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

- ರಾಮ: ದೃಢಕಾರಣ್ಯಂ ಗತವಾನ್ |

ಸೀತೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಳು ?

- ಸೀತಾ ಕುತ್ರ ಗತಾ ?

ಆಕೆ ರಾಮನನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದಳು.

- ಸಾ ರಾಮಮೇವ ಅನುಸೃತವತಿ |

ಹನುಮಂತನಿಂದ ಸೀತೆ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟಳು? - ಹನುಮಂತಾ ಸೀತಾ ಕುತ್ರ ದೃಶಾ ?

ಹನುಮಂತನು ಆಕೆಯನ್ನು ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿ - ಹನುಮಾನ್ ತಾಮ್ ಅಶೋಕವನೇ

ಕಂಡನು.

ದೃಶವಾನ್ |

ಈ ಕಾಗದವು ಯಾರಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು ?

- ಏತತ್ ಪತ್ರಂ ಕೇನ ಲಿಖಿತಮ್ ?

ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಮಗಳು ಬರೆದಳು.

- ತತ್ ಮಮ ಪುತ್ರೀ ಲಿಖಿತವತಿ |

ಹಣ್ಣು ಎಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು ?

- ಫಲಂ ಕುತ್ರ ಪತಿತವತ್ ?

ಹೀಗೆಯೇ ಪತಿತ, ಗತ, ಪರಿತ, ದೃಷ್ಟ, ಆಗತ, ಉತ್ತಿತ, ಧಾವಿತ, ಕೃತ - ಮುಂತಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕೃದಂತಗಳಿಗೂ ಪತಿತಃ, ಪತಿತಾ, ಪತಿತಮ್ ; ಗತಃ, ಗತಾ, ಗತಮ್ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿಯೂ, ಪತಿತವಾನ್, ಪತಿತವತೀ, ಪತಿತವತ್; ಗತವಾನ್, ಗತವತೀ, ಗತವತ್ - ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿಯೂ ರೂಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ (ಬರಿಯ 'ತ' ಸೇರಿರುವಾಗ) ಸಕರ್ಮಕಧಾತುಗಳಿಗೆ 'ಅಲ್ಪಡು' ಎಂಬುದನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಅರ್ಥಮಾಡಬೇಕು. ಉದಾ : ದೃಷ್ಟಃ - ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟನು, ದೃಷ್ಟಾಃ - ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟರು, ದೃಷ್ಟೌ - (ಇಬ್ಬರು) ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟರು- ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ 'ವತ್' ಸೇರಿದವುಗಳಿಗೆ ಬರಿಯ ಕರ್ತ್ರರ್ಥವೇ ಇರುತ್ತದೆ. ದೃಷ್ಟವಾನ್ - ನೋಡಿದನು, ದೃಷ್ಟವಂತಃ - ನೋಡಿದರು, ದೃಷ್ಟವತೀ - ನೋಡಿದಳು, ದೃಷ್ಟವತ್ - ನೋಡಿತು- ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅಭ್ಯಾಸ ೩೪

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿರಿ : ೧. ಹಾವು ಬಿಲವನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿತು. ೨. ಹಾವುಗಳು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕವು. ೩. (ಇಬ್ಬರು) ಹುಡುಗರು ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡರು. ೪. ಹೆಂಡತಿಯು ನದಿಗೆ ಹೋದಳು. ೫. ವ್ಯಾಸರಿಂದ ಮಹಾಭಾರತವು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ೬. ಕೋತಿಯು ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿಂದಿತು. ೭. ಕಳ್ಳನಿಂದ ಹಣವು ಕದಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು (ಹೀ). ೮. ಹೆಂಡತಿ ಏನು ಹೇಳಿದಳು? ೯. ನಿನ್ನಿಂದ ಮುಖವು ತೊಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತೇನು?

ಮೂವತ್ತೇಳನೆಯ ಪಾಠ

ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 'ಉಳ್ಳ' ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ ಶಬ್ದಗಳಿವೆ :
 ಧನವಾನ್ ಬಲವಾನ್ ಲೋಕೇ । - ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹಣವಂತನು ಬಲವಂತನು.
 ತವ ಶಿಷ್ಯೋ ಧೀಮಾನ್ । - ನಿನ್ನ ಶಿಷ್ಯನು ಬುದ್ಧಿವಂತನು.
 ಬುದ್ಧಿಮತಾಂ ಬುದ್ಧಿಃ ಇತಿವರಾತ್ । - ಬುದ್ಧಿವಂತರ ಬುದ್ಧಿಯು ಈಶ್ವರನಿಂದ.
 ತಪಸ್ವಿನಾಮ್ ಆಶ್ರಮಾಃ ರಮ್ಯಾಃ । - ತಪಸ್ವಿಗಳ ಆಶ್ರಮಗಳು ಸೊಗಸಾಗಿರುತ್ತವೆ.
 ಗುಣಿನ್ ಸದಾ ಸುಖಿನ್ ಕಿಮ್ ? - ಗುಣವಂತರು ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಖಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆಯೇ ?
 ಧನವತಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯಂ ಕೃತೋ ಭವತಿ । - ಹಣವಂತನಲ್ಲಿ ಬಡತನವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ ?

ವಿಶೇಷ : (೧) ಧನವಾನ್, ಬುದ್ಧಿಮಾನ್, ಧೀಮಾನ್ - ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು 'ಭಗವತ್' ಶಬ್ದದಂತೆ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಉದಾ : ಧನವಾನ್, ಧನವನ್ಮಾ, ಧನವನ್ತಃ ; ಬುದ್ಧಿಮಾನ್, ಬುದ್ಧಿಮನ್ಮಾ, ಬುದ್ಧಿಮನ್ತಃ, ಧೀಮಾನ್, ಧೀಮನ್ಮಾ, ಧೀಮನ್ತಃ ।

(೨) 'ಇನ್', 'ವಿನ್' - ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ನಡೆಯಿಸಿರಿ :

೧. ಗುಣಿ, ಗುಣಿನೌ, ಗುಣಿನ್ ।	ಸಂ ಗುಣಿನ್, ಗುಣಿನೌ, ಗುಣಿನ್ ।
೨. ಗುಣಿನ್ಮ, ಗುಣಿನೌ, ಗುಣಿನ್ ।	೩. ಗುಣಿನಾ, ಗುಣಿನ್ಮಾ, ಗುಣಿನ್ಮಿಃ ।
೪. ಗುಣಿನ್, ಗುಣಿನ್ಮಾ, ಗುಣಿನ್ಮಿಃ ।	೫. ಗುಣಿನ್, ಗುಣಿನ್ಮಾ, ಗುಣಿನ್ಮಿಃ ।
೬. ಗುಣಿನ್, ಗುಣಿನೋಃ, ಗುಣಿನಾಮ್ ।	೭. ಗುಣಿನಿ, ಗುಣಿನೋಃ, ಗುಣಿನ್ಮಿಃ ।

೧. ತಪಸ್ವಿ, ತಪಸ್ವಿನೌ, ತಪಸ್ವಿನ್ । ಸಂ ತಪಸ್ವಿನ್, ತಪಸ್ವಿನೌ, ತಪಸ್ವಿನ್

ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅಭ್ಯಾಸ ೩೫

ಕನ್ನಡಿಪಠ : ೧. ಧೀಮತಾಂ ಕಾಲಃ ಏವಂ ಗಚ್ಛತಿ । ೨. ತೇ ಕಾವ್ಯಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ವಾ ಪಠಂತಿ, ವಿನೋದೇನ ಕಾಲಂ ನಯಂತಿ । ೩. ಭೋ ತಪಸ್ವಿನ್, ಭವತಾ ರಕ್ಷಿತಾ ವಯಮ್ । ೪. ಮಾಯಾವಿ ಪದಾರ್ಥಾನ್ ಮಾಯಯಾ ಕರೋತಿ । ೫. ಭಗವನ್, ಇದಾನಿ ಮಮ ಗೃಹಮ್ ಆಗಚ್ಛ । ೬. ಲೋಕೇ ಧನವಂತಂ ಪುರುಷಂ ಪೂಜಯಂತಿ, ಗುಣಿನ್ಮಪಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯಂ ತ್ಯಜಂತಿ । ೭. ತಸ್ಯ ವಿಶಾಲಸ್ಯ ಗೃಹಸ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ ಕಃ ? ೮. ಯೋಗಿನ್ ಭಗವಂತಂ ನಾರಾಯಣಂ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛತಿ । ೯. ಲೋಕೇ ಕೇचित್ ಧನಿನ್, ಕೇचित್ ದಾರಿದ್ರ್ಯಾಃ, ಕೇಚಿತ್ ಸುಖಿನ್, ಕೇಚಿತ್ ದುಃಖಿನ್ ।

ಮೂವತ್ತೆಂಟನೆಯ ಪಾಠ

ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಓದಿರಿ. ಹೊಸ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಗುರುತುಮಾಡಿರಿ. ಕಥೆಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆದಿದೆ. ಮೊದಲು ನೀವೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಊಹಿಸಿರಿ :

एकस्मिन् नगरें वसुगुप्तो नाम श्रेष्ठी अस्ति । तस्य प्रभूतं धनं पेटिकायां रक्षितम् अस्ति । एकदा अर्थरात्रे कश्चन चोरः तस्य गृहम् आगतवान् । तेन कुड्ये रन्ध्रं कृतम्, धनं च अपहृतम् ।

ತತಃ ಪ್ರಭಾತೇ ಪ್ರಭೂತಾ ಜನಾಃ ತತ್ರ ಮಿಲಿತಾಃ । ಚೋರೋಽಪಿ ತेषಾಂ ಮಧ್ಯೆ ಸ್ಥಿತಃ । ತತ್ರ ಜನಾ ಎವಂ ವದಂತಿ 'ಕಥಮ್ ಅಲ್ಪೇ ರನ್ಧ್ರೇ ಚೋರಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟಃ ?' ಇತಿ । 'ಕಥಂ ಪೆಟಿಕಯಾ ಸಹ ನಿರ್ಗತಃ ?' ಇತ್ಯೇಕೇ । 'ಪೆಟಿಕಾ ನ ಆನೀತಾ' ಇತಿ, ಕೇಚಿತ್ । ತದಾ ಚೋರೇಣ ಉಕ್ತಮ್ 'ಸ ಎವಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಃ, ಎವಂ ಚ ನಿರ್ಗತಃ । ಸ್ವಲ್ಪಮೇವ ಧನಂ ನೀತಂ ತೇನ, ನ ಸರ್ವಮ್' ಇತಿ ।

ತತಃ ಸರ್ವೇ ಹಸಂತಿ । ತದಾ ಚೋರೋ ರಕ್ಷಾಪುರುಷೈಃ ಗೃಹೀತಃ ।

ಒಂದು ನಗರದಲ್ಲಿ ವಸುಗುಪ್ತನೆಂಬ ಶೆಟ್ಟಿಯು ಇರುತ್ತಾನೆ (=ಇದ್ದನು). ಅವನ ಬಹಳ ಹಣವು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ (=ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು). ಒಮ್ಮೆ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಕಳ್ಳನು ಅವನ ಮನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು (=ಮನೆಗೆ) ಬಂದನು. ಅವನಿಂದ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ; ಹಣವೂ ಕಳವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಆಮೇಲೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಜನರು ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು. ಕಳ್ಳನೂ ಅವರ ನಡುವೆ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಜನರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ (=ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು) : 'ಸಣ್ಣ ಕನ್ನದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳನು ಹೇಗೆಹೊಕ್ಕನು?' 'ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಡನೆ ಹೇಗೆ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದನು?' ಎಂದು ಕೆಲವರು. 'ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯು ತರಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಕೆಲವರು. ಆಗ ಕಳ್ಳನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು: 'ಅವನು ಹೀಗೆ ಹೊಕ್ಕನು, ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಧನವು ಅವನಿಂದ ಒಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲ' ಎಂದು.

ಆಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಗುತ್ತಾರೆ (=ನಕ್ಕರು). ಆಗ ಕಳ್ಳನು ಕಾವಲುಗಾರರಿಂದ ಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟನು.

ಮೇಲಿನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಣಿ ಪ್ರಯೋಯೋಗಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಕನ್ನಡದ ಪದ್ಧತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬರೆಯಿರಿ.

ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕಥಾಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸೋಣ.

೧. ಏಕಸ್ಮಿನ್ ನಗರೇ - ಒಂದಾನೊಂದು (a certain, some) ನಗರದಲ್ಲಿ. ಏಕ ಶಬ್ದವು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕವಲ್ಲ, ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮ (Indefinite Demonstrative Pronoun).

೨. ಕಶ್ಚನ ಚೋರಃ - ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಕಳ್ಳನು. ಇದು ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮ. 'ಕಿಮ್' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಚನ, ಚಿತ್ ಎಂಬ ಅವ್ಯಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ ಈ ಅರ್ಥದ ಸರ್ವನಾಮಗಳಾಗುವವು ; ಕಶ್ಚನ, ಕೌಚನ, ಕೇಚನ -ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ರೂಪಗಳು. ಹೀಗೆಯೇ ಕಶ್ಚಿತ್, ಕೌಚಿತ್, ಕೇಚಿತ್ - ಮುಂತಾದ ರೂಪಗಳೂ ಎಲ್ಲಾ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಗುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ, ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ ರೂಪಗಳೂ ಉಂಟು. ಉದಾ : ಕಯಾಚಿತ್ ನಾರ್ಯಾ - ಯಾವಳೋ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸಿನಿಂದ ; ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿತ್ ಗೃಹೇ - ಒಂದಾನೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ.

೩. ಇತ್ಯೇಕೇ - ಎಂದು ಕೆಲವರು. ಇದು ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ. 'ಏಕ' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಒಂದು, ಒಂದಾನೊಂದು ಎಂಬರ್ಥವಲ್ಲದೆ ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ 'ಕೆಲವರು' ಎಂದೂ ಅರ್ಥವುಂಟು. ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಏಕಃ, ಏಕೌ, ಏಕೇ - ಎಂದು 'ಕಿಂ' ಶಬ್ದದಂತೆ ನಡೆಯಿಸಬೇಕು.

೪. ಕೇಚಿತ್ - ಕೆಲವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಮೇಲೆ ಇರುವಂತೆ 'ಏಕೇ' ಎಂದೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

೫. ಸ್ವಲ್ಪಮ್ - ಸ್ವಲ್ಪ (a little), ಪ್ರಭೂತಮ್ - ಬಹಳ (much), ಸರ್ವಮ್ - ಎಲ್ಲಾ (the whole) - ಇವು ಪರಿಮಾಣ (quantity) ವಾಚಕಗಳು. ಸ್ವಲ್ಪಂ ಘೃತಮ್, ಪ್ರಭೂತಮ್ ಘೃತಮ್, ಸರ್ವಂ ಘೃತಮ್ - ಹೀಗೆ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ. ಬಹುವಚನವಾದರೆ ಇವು ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ : ಸ್ವಲ್ವಾ ಜನಾಃ - ಕೆಲವರೇ ಜನರು, ಪ್ರಭೂತಾ ಜನಾಃ - ಬಹಳ ಜನರು, ಸರ್ವೇ ಜನಾಃ - ಎಲ್ಲಾ ಜನರೂ .

೬ 'ಸರ್ವ' ಶಬ್ದವನ್ನು ಸರ್ವಃ, ಸರ್ವೌ, ಸರ್ವೇ, ಸರ್ವಮ್, ಸರ್ವೌ, ಸರ್ವಾನ್ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ 'ಕಿಮ್' ಶಬ್ದದಂತೆ ನಡೆಯಿಸಿರಿ. ಬರಿಯ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಃ- ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ (every one), ಸರ್ವಾ- ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬಳೂ (every woman), ಸರ್ವಮ್ - ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ (everything).

ಅಭ್ಯಾಸ ೩೬

೧. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಂದನು. ೨. ಅವನೊಡನೆ ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಹುಡುಗನೂ ಇದ್ದನು (ಅಸ್ತಿ). ೩. ವಿದ್ಯಾವಂತನಾದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹೀಗೆಂದು ಕೇಳಿದೆವು. ೪. ಎಲೈ (ಭೌಃ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ, ನೀನು (ಭವಾನ್) ಯಾವ ಊರಿನಿಂದ ಬಂದಿದೀಯೆ ? ೫. ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಇದಾರೆ ? ೬. ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ (ಕೇನ ಕಾರಣೇನ, ಕಸ್ಮಾತ್ ಕಾರಣಾತ್) ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದಿದೀಯೆ ? ೭. ನಿಮ್ಮ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ವಿದ್ಯಾವಂತರೋ ?

ಮೂವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಪಾಠ

ಈಗ ಇದ್ಮ್ ಶಬ್ದದ ಪುಲ್ಲಿಂಗನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ ರೂಪಗಳುಳ್ಳ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ಇದು' ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಏತತ್, ಇದ್ಮ್ - ಎಂಬ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಏತ್ ಎಂಬುದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಪದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ. : ಅಯಂ ವೃಕ್ಷಃ - ಈ ಮರ, ಏಷ ವೃಕ್ಷಃ (ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರವಿರುವ) ಈ ಮರ.

ಕನ್ನಡಿಸಿರಿ :

೧. ಅಯಂ ಮಮ ಸಹೋದರಃ | ೨. ಇಮೌ ಬಾಲಕೌ ದಶರಥಸ್ಯ ಪುತ್ರೌ | ೩. ಇಮೇ ಕಸ್ಯ ಅಶ್ವಾಃ ? ೪. ಇಮಂ ಘಟಂ ಕಃ ಕೃತವಾನ್ ? ೫. ಭೂಪಃ ಇಮೌ ಬಾಲಕೌ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾಯ ಸಮರ್ಪಯತಿ | ೬. ಬಾಲೌ ಇಮಾನ್ ದೇಶಾನ್ ಇದಾನಿಮೇವ ದೃಶ್ಯಂತೌ | ೭. ಇದಂ ಕಸ್ಯ ಪುಸ್ತಕಮ್ ? ೮. ಇಮೇ ಫಲೇ ಕೇನ ಆನೀತೇ ? ೯. ಇಮಾನಿ ರಮ್ಯಾಣಿ ಗೃಹಾಣಿ | ೧೦. ಇದಂ ಸುಂದರಂ ಚಿತ್ರಂ ಪಠಯ | ೧೧. ಇಮಾನಿ ಕೋಮಲಾನಿ ಕಮಲಾನಿ ಗೌರೈ ಯಚ್ಚಾಮಿ | ೧೨. ಅನೇನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲೇ ಕಿಂ ಪಠಿತಮ್ ? ೧೩. ಆಮ್ಯಾಂ ಗ್ರಾಮಾಮ್ಯಾಂ ಮಮ ಕಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಮ್ ? ೧೪. ಏಭಿಃ ಸರ್ವಂ ವೃತಂ ಪೀತಮ್ (ಕುಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು) | ೧೫. ಇದಂ ಸುವರ್ಣಮ್ (ಚಿನ್ನ) ಅಸ್ಮೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ದತ್ತಮ್ | ತತ್ ಇದಾನಿ ನ ಮಮ | ೧೬. ಆಮ್ಯಾಂ ಬಾಲಕಾಮ್ಯಾಂ ಕಿಂ ಯಚ್ಚಸಿ ? ೧೭. ಏಭ್ಯಃ ಉಪವಿಶ್ರೇಭ್ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಃ ಮಧುರಂ ಕ್ಷೀರಮ್ ಆನಯ | ೧೮. ಅಸ್ಮಾತ್ ವೃಕ್ಷಾತ್ ಫಲಾನಿ ಕದಾ ಪತಂತಿ ? ೧೯. ಆಮ್ಯಾಂ ಗ್ರಾಮಾಮ್ಯಾಂ ಗೋಪ್ಯಃ (ಗೊಲ್ಲತಿಯರು) ಕ್ಷೀರಮ್ ಆನಯಂತಿ | ೨೦. ಏಭ್ಯಃ ಕ್ರೂರೇಭ್ಯಃ ಸರ್ವೇ ಭೀತಾಃ (ಹೆದರಿದರು) | ೨೧. ಅಸ್ಯ ಭೂಪಸ್ಯ ಕತಿ ಪುತ್ರಾಃ ಸಂತಿ ? ೨೨. ಅನಯೋಃ ಕಾ ಜನನಿ ? ೨೩. ಏಷಾಂ ವಸ್ತ್ರಾಣಿ ಕುತ್ರ ? ೨೪. ಅಸ್ಮಿನ್ ಘಟೇ ಸ್ವಚ್ಛಂ ಜಲಮ್ ಅಸ್ತಿ ಕಿಮ್ ? ೨೫. ಅನಯೋಃ ಕೋ ರಾಮಃ ? ೨೬. ಏಷು ಪತ್ತನೇಷು ಪ್ರಭೂತಾ ಧನಿನಃ ಸಂತಿ |

ಅಭ್ಯಾಸ ೨೭

೪೩ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ 'ಏತತ್' ಶಬ್ದದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ 'ಇದ್ಮ್' ಶಬ್ದದ ರೂಪಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರಿ.

ನಲವತ್ತನೆಯ ಪಾಠ

ವಿಶೇಷ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿಶೇಷಣಗಳ ಲಿಂಗವಿಭಕ್ತಿಗವಚನಗಳು ಇರಬೇಕೆಂಬುದು ಈವರೆಗೆ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಆಗಿದೆ. ವಿಶೇಷಣಕ್ಕೆ ಯಾವ ವರ್ಣವು ಅಂತದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆಯೋ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರ ರೂಪಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿಮತೀ ಭಾರ್ಯಾ ಕಿಂ ಕೃತವತೀ ? - ಇಲ್ಲಿ 'ಬುದ್ಧಿಮತೀ' ಎಂಬುದು ಈಕಾರಾಂತ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಕಿಂ ಕರೋತಿ ? - ಇಲ್ಲಿ 'ಬುದ್ಧಿಮಾನ್' ಎಂಬುದು ತಕಾರಾಂತ ಅಸ್ತಿ ತತ್ರ ನರ್ಮದಾ ನಾಮ ಗಮೀರಾ ನದೀ - ಇಲ್ಲಿ 'ಗಮೀರಾ' (ಆಳವಾದ) ಎಂಬುದು ಆಕಾರಾಂತ.

ಈ ಕೆಳಗೆ 'ಬುದ್ಧಿಮತೀ ಭಾರ್ಯಾ' ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣ - ವಿಶೇಷ್ಯಗಳನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆ ವಿಭಕ್ತಿ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿಸಿ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ಅರ್ಥವನ್ನು ಊಹಿಸಿರಿ.

೧. ಬುದ್ಧಿಮತೀ ಭಾರ್ಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮ್ ಏವಂ ವದತಿ । ೨. ವೃದ್ಧಸ್ಯ ದ್ವೇ ಬುದ್ಧಿಮತೌ ಭಾರ್ಯೇ ಸ್ತಃ ।
೩. ದಶರಥಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾಃ ಬುದ್ಧಿಮತೃಃ । ೪. ಬುದ್ಧಿಮತಿ ಭಾರ್ಯೇ, ಅತ್ರ ಆಗಚ್ಛ ।
೫. ಬುದ್ಧಿಮತೌ ಭಾರ್ಯೇ, ಅತ್ರ ಆಗಚ್ಛತಮ್ । ೬. ಬುದ್ಧಿಮತೃಃ ಭಾರ್ಯಾಃ ಕಿಂ ವದಥ ?
೭. ಬುದ್ಧಿಮತೀ ಭಾರ್ಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಕಿಂ ವದತಿ ? ೮. ಶ್ರೇಷ್ಠೀ ಬುದ್ಧಿಮತೌ ಭಾರ್ಯೇ ಏವಂ ವದತಿ ।
೯. ಭೂಪಃ ತಿಸ್ತ್ರೋಽಪಿ ಬುದ್ಧಿಮತೀಃ ಭಾರ್ಯಾಃ ಪದಯತಿ । ೧೦. ತದಾ ಬುದ್ಧಿಮತೃಃ ಭಾರ್ಯಯಾ ಕಿಂ ಕೃತಮ್ ?
೧೧. ಬುದ್ಧಿಮತೀಭ್ಯಾಂ ಭಾರ್ಯಾಭ್ಯಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ಕಿಂ ದತ್ತಮ್ ? ೧೨. ಬುದ್ಧಿಮತೀಭಿಃ ಭಾರ್ಯಾಭಿಃ ಪಾಯಸಂ ಭಕ್ಷಿತಮ್ ।
೧೩. ಸ ಬುದ್ಧಿಮತೃಃ ಭಾರ್ಯಯೇ ದ್ವೌ ವರೌ ದತ್ತವಾನ್ । ೧೪. ಶ್ರೇಷ್ಠೀ ಬುದ್ಧಿಮತೀಭ್ಯಾಂ ದ್ವಾಭ್ಯಾಮಪಿ ಭಾರ್ಯಾಭ್ಯಾಂ ಧನಂ ದತ್ತವಾನ್ ।
೧೫. ದಶರಥೋ ಬುದ್ಧಿಮತೀಭ್ಯೋ ಭಾರ್ಯಾಭ್ಯಃ ಸುಂದರಾಣಿ ವಸ್ತ್ರಾಣಿ ಯಚ್ಛತಿ । ೧೬. ಬುದ್ಧಿಮತೃಃ ಭಾರ್ಯಯಾಃ (ಬುದ್ಧಿಮತೀಭ್ಯಾಂ ಭಾರ್ಯಾಭ್ಯಾಮ್, ಬುದ್ಧಿಮತೀಭ್ಯಃ ಭಾರ್ಯಾಭ್ಯಃ) ಭೀತಾಃ¹ ಸರ್ವೇ ಚೋರಾಃ ಪ್ರಧಾವಿತಾಃ ।
೧೭. ಬುದ್ಧಿಮತೃಃ ಭಾರ್ಯಯಾಃ ಆಭರಣಾನಿ ಕುತ್ರ ರಕ್ಷಿತಾನಿ ? ೧೮. ಬುದ್ಧಿಮತೃಃ ಭಾರ್ಯಯೋಃ ಕೌಶೇಯವಸ್ತ್ರೇ (ರೇಷ್ಮಯ ಬಟ್ಟೆಗಳು) ಪೆಟಿಕಯೋಃ ರಕ್ಷಿತೇ ।
೧೯. ಬುದ್ಧಿಮತೀನಾಂ ಭಾರ್ಯಾಣಾಂ ದಾಸ್ಯಃ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ (ಬೇರೆ ಬೇರೆ) ಸಂತಿ । ೨೦. ತಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿಮತೃಃ ಭಾರ್ಯಯಾಮ್ ಏಕೋ ವಿಶೇಷೋಽಸ್ತಿ ।
೨೧. ಬುದ್ಧಿಮತೃಃ ಭಾರ್ಯಯೋಃ (ಹೆಂಡತಿಯರೊಳಗೆ) ಏಕಾ ಸುಂದರೀ, ಏಕಾ ವಿಧಾವತೀ । ೨೨. ಬುದ್ಧಿಮತೀಭ್ಯು ಭಾರ್ಯಾಸು ತಸ್ಯ ಸಮಾ ಪ್ರೀತಿಃ ।

ಅಭ್ಯಾಸ ೩೮

೦. 'ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ' - ಇದರ ತೃತೀಯಾ, ಷಷ್ಠೀ, ಸಪ್ತಮೀ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ. ೧. 'ಗಭೀರಾ ನದೀ' - ಇದರ ಪ್ರಥಮಾ, ಚತುರ್ಥೀ, ಪಂಚಮೀ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

1. ಯಾರಿಗೆ ಹೆದರುತ್ತಾರೋ ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು ಪಂಚಮೀ ವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಡಬ್ಬಿಸಿ.

ನಲವತ್ತೊಂದನೆಯ ಪಾಠ

ಅಜ್ಞಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾರೂಪಗಳನ್ನೂ ವರ್ತಮಾನ ಕ್ರಿಯಾರೂಪಗಳನ್ನೂ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ :

त्वम् इदानीं किं पठसि ?	- ನೀನು ಈಗ ಏನು ಓದುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ ?
एतत् पुस्तकं पठ ।	- ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದು.
स किं पठति ?	- ಅವನು ಏನು ಓದುತ್ತಾನೆ ?
सोऽपि एतत् पुस्तकमेव पठतु	- ಅವನು ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೇ ಓದಲಿ.
सर्वेऽपि संस्कृतपुस्तकमेव पठन्तु	- ಎಲ್ಲರೂ ಸಂಸ್ಕೃತಪುಸ್ತಕವನ್ನೇ ಓದಲಿ.
युवां किं पठथः ?	- ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಏನು ಓದುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ?
गीतामेव पठतम् ।	- ಗೀತೆಯನ್ನೇ (ಇಬ್ಬರೂ) ಓದಿರಿ.
सायंकाले यूयं कुत्र गच्छथ ?	- ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀವು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೀರಿ ?
देवालयं आगच्छथ ।	- ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬನ್ನಿರಿ.
तौ वार्तापत्रं पठतः ।	- ಅವರು (ಇಬ್ಬರೂ) ವಾರ್ತಾಪತ್ರವನ್ನು ಓದುತ್ತಾರೆ.
तत् मा पठताम् ।	- ಅದನ್ನು ಓದದಿರಲಿ.
अहं किं पठानि ? ¹	- ನಾನು ಏನು ಓದಲಿ ?
अहमपि स्तोत्रं पठामि ।	- ನಾನೂ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಓದುತ್ತೇನೆ (ಹೇಳುತ್ತೇನೆ).
आवां तत्र गच्छाव ।	- ನಾವು (ಇಬ್ಬರು) ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣ.
इदानीं क्रीडाम ।	- ಈಗ (ನಾವು) ಆಡೋಣ.
ततः क्रीडामः ।	- ಆಮೇಲೆ ಆಡುತ್ತೇನೆ.

1. 'ಕಂ' ಶಬ್ದವನ್ನು ಸೇರಿಸುವಾಗ 'ಅಲಿ' ಎಂದೇ ಕನ್ನಡಿಸುವರು; ಇಲ್ಲದಾಗ 'ಓಣ' ಎಂದು ಕನ್ನಡಿಸಬೇಕು.

ಖಾದಾಮಿ-ಖಾದಾನಿ, ಖಾದಾವಃ - ಖಾದಾವ, ಖಾದಾಮಃ - ಖಾದಾಮ ।

ಹೀಗೆ ವರ್ತಮಾನ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ವಿಸರ್ಗವಿರುವಲ್ಲಿ ಆಜ್ಞಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಉತ್ತಮ ಪುರುಷದಲ್ಲಿ (first person- ನಾನು, ನಾವಿಬ್ಬರು, ನಾವುಗಳು) 'ಓಣ' ಎಂದು ಕನ್ನಡಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಥಮಪುರುಷದಲ್ಲಿ ಧಾವತಿ - ಧಾವತು, ಧಾವತಃ - ಧಾವತಾಮ್, ಧಾವಂತಿ - ಧಾವಂತು ; ಹೀಗೆ ರೂಪಭೇದವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ (third person- ಅವನು, ಅವರಿಬ್ಬರು, ಅವರು) 'ಅಲಿ' ಎಂದು ಕನ್ನಡಿಸಬೇಕು.

ಅಭ್ಯಾಸ ೩೯

ದ್ವಿವಚನಕ್ಕೆ 'ಇಬ್ಬರು' ಅಥವಾ 'ಎರಡು' ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡಿಸಿರಿ :

೧. ಹೇ ಬಾಲಾಃ, ಆಚಾರ್ಯ ಆಗತಃ । ಯುಸ್ಮಾಕಂ ಪುಸ್ತಕಾನಿ ಆನಯತ ।
೨. ಹೇ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣೌ, ಪश्यತಮ್ ; ಗङ್ಗಾಯಾಃ ದಕ್ಷಿಣೇ ತೀರೇ ಘೋರಂ ವನಮ್ ಅಸ್ತಿ ।
೩. ದೂರೇ ತಿष्ठತಮ್ । ತತ್ರ ದೃಶ್ಯಾ ತಾಡಕಾ ಆಗಚ್ಛತಿ ।
೪. ಭಗವನ್, ಆವಾಂ ಕಿಂ ಕರವಾವ ? ಶಿಘ್ರಂ ವದ ।
೫. ಅಹಂ ಕಿಂ ಕರವಾಣಿ ? ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಕಿಂ ಕರೋತು ?
೬. ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ತ್ವಂ ಅತ್ರೈವ ತಿष्ठ ; ರಾಮ ಏವ ಗಚ್ಛತು ।
೭. ರಾಮ, ಪश्य ಪश्य, ಆಗತೈವ ತಾಡಕಾ ।
೮. ತ್ವಂ ಶಿಘ್ರಂ ತಾಂ ಮಾರಯ (ಕೊಲ್ಲು) ।
೯. ಸರ್ವೇ ಜನಾಃ ಸುಖಿನೋ ಭವಂತು ।
೧೦. ಇದಾನಿಂ ವಯಂ ಗಚ್ಛಾಮಃ ।

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿರಿ :

೧. ಎಲ್ಲಾ ಜನರೂ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರಲಿ.
೨. ರಾಜರು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿ !
೩. ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಆಗಲಿ (ಅಸ್ತು).
೪. ಎಲಾ ಹುಡುಗ, ನಿನ್ನ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ, ನೋಡೋಣ.
೫. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಡಿರಿ, ಕರಿಯ ಹಾವು ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ.

ನಲವತ್ತೆರಡನೆಯ ಪಾಠ

ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾರೂಪಗಳನ್ನು ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದೆ.

वयं मृत्युञ्जयं भजामः ।	- ನಾವು ಮೃತ್ಯುಂಜಯನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತೇವೆ.
यमः किं वा करिष्यति ?	- ಯಮನು ಏನುತಾನೆ ಮಾಡುವನು ?
पाषाणखण्डान् प्रक्षिपाम ।	- ಕಲ್ಲಿನ ಗುಂಡುಗಳನ್ನು ಎಸೆಯೋಣ.
तदा फलानि पतिष्यन्ति ।	- ಆಗ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಬೀಳುವವು.
क्षाम आगमिष्यति, किं करिष्यथ ?	- ಕ್ಷಾಮವು ಬರುವದು; ಏನು ಮಾಡುವಿರಿ ?

ಮುಂದೆ ಬರುವ ಕಾಲವನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕೆ ಈ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವರು. ನಾವು ಈವರೆಗೆ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲವನ್ನು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ರೂಪಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಿರುತ್ತೇವೆ. ಹಿಂದೆ ಬಂದಿರುವ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯದ್ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಸ್ಮರಿಷ್ಯತಿ, ಕರಿಷ್ಯತಿ, ಭವಿಷ್ಯತಿ, ಪರಿಷ್ಯತಿ, ಲೇಖಿಷ್ಯತಿ, ಪತಿಷ್ಯತಿ, ಕ್ಷಾಲಯಿಷ್ಯತಿ, ಹನಿಷ್ಯತಿ, ಖಾದಿಷ್ಯತಿ - ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ರೂಪಗಳನ್ನು ವರ್ತಮಾನ ರೂಪಗಳಂತೆಯೇ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪತಿಷ್ಯತಿ, ಪತಿಷ್ಯತಃ, ಪತಿಷ್ಯಂತಿ - ಇತ್ಯಾದಿ. ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ರೂಪಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇವೆ. ಮುಂದಿನ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವೆವು.

ಅಭ್ಯಾಸ ೪೦

कन्दसिरी : १. ; (निन्नेಯ ದಿನ) भानुवासर गतः । अद्य इन्दुवासरः । श्व को वासर आगमिष्यति ? २. अनृतं मा वदत, पापं भविष्यति । ३. तत्र फलानि मा रक्ष, वानराः खादिष्यन्ति । ४. बालकाः सायङ्काल क्राडाङ्गणं कन्दुकः (ಚಂಡುಗಳಿಂದ) क्रीडिष्यन्ति । ५. अहमपि तत्र गमिष्यामि, तैः सह खेलयिष्यामि । ६. राम आगमिष्यति, राक्षसा मारयिष्यन्ते । ७. परश्वः किं करिष्यथ ?

संस्कृतಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿರಿ : ೧. ನನ್ನ ಆಶ್ರಮದ ಹತ್ತಿರ ಇಬ್ಬರು ರಾಕ್ಷಸರು ಇದ್ದಾರೆ, ಅವರು ನನ್ನ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ (೬)¹ ವಿಘ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ೨. ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ರಾಮನನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡು, ಅವನು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ದಂಡಿಸುವನು (ದೃಢಯಿಷ್ಯತಿ). ೩. ರಾಮನು ಇನ್ನೂ ಹುಡುಗನೇ, ಅವನು ಆ (ಇಬ್ಬರು) ರಾಕ್ಷಸರೊಡನೆ ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವನು ? ೪. ನಿಮ್ಮಿಂದ ನಿನ್ನೆ ಏನು ತಿನ್ನಲ್ಪಟ್ಟಿತು, ನಾಳೆ ಏನು ತಿನ್ನುವಿರಿ, ಈಗ ಏನು ತಿನ್ನುತ್ತೀರಿ ? ೫. ರಾಮನು ಆ (ಇಬ್ಬರು) ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವನು.

1. ಇಲ್ಲಿ ಷಷ್ಠೀವಿಭಕ್ತಿಯನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿರಿ.

ನಲವತ್ತಮೂರನೆಯ ಪಾಠ

ಪದದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಸರ್ಗವು ಲೋಪವಾಗುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ (೨೯ನೆಯ ಪಾಠದಲ್ಲಿ) ತಿಳಿಸಿದೆ. ವಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಶ, ಷ, ಸ-ಕಾರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನೂ ಹಿಂದೆ (೩೦ನೆಯ ಪಾಠದಲ್ಲಿ) ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈಗ ವಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ರಕ್ತಾರಾದೇಶವು ಬರುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇವೆ :

ಯುಷ್ಮಾಭಿ: ಅತ್ರ ಕಿಂ ಕೃತಮ್ ? - ಯುಷ್ಮಾಭಿರತ್ರ ಕಿಂ ಕೃತಮ್ ?

ಗೋಪಿಭಿ: ಆನೀತಂ ಕ್ಷೀರಮ್ | - ಗೋಪಿಭಿರಾನೀತಂ ಕ್ಷೀರಮ್ |

ನದಿ: ಅತ್ರ ನ ಪश्यಸಿ | - ನದೀರತ್ರ ನ ಪश्यಸಿ |

ನದ್ಯೋ: ವೇಗ: ಪ್ರಬಲ: | - ನದ್ಯೋವೇಗ: ಪ್ರಬಲ: |

ಪುತ್ರೈ: ಏವಮ್ ಉಕ್ತಮ್ - ಪುತ್ರೈರೇವಮುಕ್ತಮ್ |

ಏಭಿ: ಘಟೈ: ಕೋಽರ್ಥ: ? - ಏಭಿಘಟೈ: ಕೋಽರ್ಥ: ?

೧. ವಿಸರ್ಗದ ಹಿಂದೆ ಅ-ಆಕಾರಗಳ ಹೊರತು ಮಿಕ್ಕ ಯಾವ ಸ್ವರವಿದ್ದರೂ ಮುಂದೆ ಸ್ವರವಾಗಲಿ ಮೃದುವರ್ಣವಾಗಲಿ ಬಂದರೆ ಆ ವಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ರಕ್ತಾರಾದೇಶವು ಬರುವದು.

೨. ಗದ್ಯರೂಪವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಯೇತೀರುತ್ತಾರೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ ೪೦

ಸಂಧಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿ : ೧. ಯುಷ್ಮಾಭಿ: ಪ್ರಾತ:ಕಾಲೇ ಕಿಂ ಖಾದಿತಮ್ ? ೨. ಅಸ್ಮಾಭಿರ್ನ ಖಾದಿತಂ ಕಿಮಪಿ | ೩. ಭೂಪಶ್ಚತುರ್ಭಿರಪಿ ಪುತ್ರೈ: ಸಹ ಅತೀವ (ಬಹಳ) ಹೃಷ್ಯಂತಿ | ೪. ಅನಯೋರ್ಘಟಯೋ: ಏಕಸ್ಮಿನ್ನಪಿ ನಾಸ್ತಿ ಜಲಮ್ | ೫. ತೈರಸ್ಮಾಕಂ ನಾರ್ಥ: (ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ) | ೬. ವಿಧಾರಮ್ಭಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ, ಸಿದ್ಧಿರ್ಮವತು ಮೇ ಸದಾ |

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ : ೧. ಗುಣವಂತರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು (ನಾರಿ) ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. ೨ ಅವುಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ (ಕೊಡುಗೆ), ೩. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಜಾಣನು (ಕುಶಲ). ೪. ಕೆಲವರು ಹಣವಂತರಿಂದ (ಧನಿ) ದೇವಾಲಯವು ಪ್ರವೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು (ಪ್ರವಿಷ್ಟ). ೫. ಕತ್ತಿಗಳಿಂದ ಹೀಗೆ ಅವರು ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು (ಖಂಡಿತ).

ನಲವತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾಠ

ಭೂತಕೃದಂತ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು (Past participles) ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ (೨೦, ೨೧, ೨೨ - ಈ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ) ತಿಳಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಈಗ ತುಮ್ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಅವ್ಯಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸುವೆವು :

೧. ಭಗವನ್ ನಮಸ್ತೇ (ನಮಃ ತೇ) | ೨. ಕೇ ಭವಂತಃ ? ಕಿಂ ವಾಚ್ಛಂತಿ ? (ಅಥವಾ) ಕೇ ಯುಮ್ ? ಕಿಂ ವಾಚ್ಛಥ ? ೩. ವಯಂ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾಂ ಶಿಕ್ಷಿತುಮ್ ಇಚ್ಛಾಮಃ | ೪. ಕಿಮೇವಮ್ ? ತರ್ಹಿ, ಯುಷ್ಮಭ್ಯಮ್ ಒಂಕ ಪುಸ್ತಕಂ ದಾಸ್ಯಾಮಿ | ಇದಂ ಪ್ರಥಮಂ ಪುಸ್ತಕಮ್ | ಏತತ್ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಪಠತ | ಯುಷ್ಮಾನ್ ಅಹಂ ಶಿಕ್ಷಯಾಮಿ | ೫. ಭಗವನ್, ವಯಂ ಸಂಸ್ಕೃತಪುಸ್ತಕಂ ಶಿಘ್ರಮೇವ ಪಠಿತುಮ್ ಇಚ್ಛಾಮಃ | ೬. ಅತ್ರಾಗಚ್ಛತ | ಅಹಮ್ ಇದಾನಿಮ್ ಒಂಕ ವಾಕ್ಯಂ ಪಠಿಷ್ಯಾಮಿ | ತಥೈವ ಯುಮಪಿ ಪಠತ | ತ್ವರಿತಮೇವ ಪುಸ್ತಕಂ ಪಠಿತುಂ ಸಂಸ್ಕೃತಂ ಲೇಖಿತುಂ ಸಂಭಾಷಿತುಂ ಚ ಶಕ್ತಾ ಭವಿಷ್ಯಥ | ಗೋಪಾಲ, ತ್ವಮ್ ಒಂಕ ವಾಕ್ಯಂ ಪಠ, ಪಠಯಾನಿ |

ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಇದು ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ : ೧. ಪೂಜ್ಯನೆ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ೨. ನೀವು ಯಾರು ? ಏನು ಬಯಸುತ್ತೀರಿ ? ೩ ನಾವು ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇವೆ. ೪. ಹೀಗೇನು ? ಹಾಗಾದರೆ ನಿಮಗೆ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ಇದು ಮೊದಲನೆಯ ಪುಸ್ತಕ. ಇದನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಓದಿರಿ. ನಿಮಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿಕೊಡುವೆನು. ೫. ಪೂಜ್ಯನೆ, ನಾವು ಬೇಗನೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇವೆ. ೬. ಇಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿರಿ. ನಾನು ಈಗ ಒಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಓದುವೆನು. ಹಾಗೆಯೇ ನೀವೂ ಓದಿರಿ. ಬೇಗನೆಯೇ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದುವುದಕ್ಕೂ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಶಕ್ತರಾಗುವಿರಿ. ಗೋಪಾಲ, ನೀನು ಒಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಓದು, ನೋಡೋಣ.

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ :

೧. ನಮಸ್ತೇ - ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. 'ನಮಃ' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಚತುರ್ಥಿಯೇ ಬೇಕು.

೨. ಕೇ ಭವಂತಃ - ಇದನ್ನು ದೊಡ್ಡವರೊಡನೆ ಮಾತಾಡುವಾಗ 'ತಾವುಗಳು ಯಾರು ? ಎಂದು ನಡೆಸಬೇಕು. 'ನೀವುಗಳು ಯಾರು ?' ಎಂದರೂ ಸಾಕು. 'ಕೇ ಯೂಯಮ್ ?' ಎಂಬ ರೀತಿಗಿಂತ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಗೌರವವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮಪುರುಷದ (third person) ಕ್ರಿಯಾಪದವೇ ಬೇಕು. (೪೮ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ)

೩. ದಾಸ್ಯಾಮಿ - ಇದು 'ಯಚ್ಛಾಮಿ' ಎಂಬುದರ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ರೂಪ 'ಕೊಡು' ಎಂಬರ್ಥದ ಮಾತಿಗೂ ಚತುರ್ಥಿಯೇ ಬೇಕು.

೪. ಯುಷ್ಮಾನ್ ಶಿಕ್ಷಯಾಮಿ - 'ನಿಮ್ಮನ್ನು' ಎಂದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದ್ದರೂ 'ನಿಮಗೆ' ಎಂದು ಕನ್ನಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

೫. ಪಶ್ಯಾನಿ - (ನಾನು) ನೋಡೋಣ- ಆಜ್ಞಾರ್ಥ. (೫೭ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ).

'ತುಮ್' ಎಂಬರ್ಥದ ಅವ್ಯಯಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 'ಅದಕ್ಕೆ' ಎಂದು ಕನ್ನಡಿಸಬೇಕಾಗುವದು. ಗನ್ತುಮ್ (ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ), ಧಾವಿತುಮ್, ಕರ್ತುಮ್, ಕ್ಷಾಲಯಿತುಮ್, ಭವಿತುಮ್, ದ್ರಷ್ಟುಮ್, ಸ್ಥಾತುಮ್, ಕ್ರೀಡಿತುಮ್ - ಹೀಗೆ 'ತುಮ್' ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಅಭ್ಯಾಸ ೪೨

ಕನ್ನಡಿಸಿರಿ :

೧. हे बालाः अत्र आगच्छत । २. सर्वे बाला आगच्छन्तु ।
३. अत्रोपविशतु (- अत्र उपविशतु) भवान् । ४. अहं पाठशालां गन्तुम् इच्छामि ।
५. अहं संस्कृतं भाषितुं न शक्तः । ६. अहं नदीं द्रष्टुम् इदं पत्तनम् आगतवान् ।
७. अहं किञ्चिदपि वदितुं नैव शक्तः । ८. इदानीं चोरा अत्र स्थातुं न शक्ताः ।
९. रक्षापुरुष आगतः । अतः, ते धावितुम् उद्यताः (ಸಿದ್ದರಾದರು) । १०. इवानस्य कृष्णवर्णं क्षालयितुं कोऽपि न समर्थः ।

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿರಿ :

೧. ನಾನು ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ (ಉಪವೇಶ್ಠುಮ್) ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.
೨. ಕೋತಿಯು ಆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವದಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.
೩. ನೀನು ಬರೆಯುವದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತನಲ್ಲವೇನು ?
೪. ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ (ಕಸ್ಮೈವಿದಪಿ) ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ (ದಾತುಮ್) ನನಗೆ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ.
೫. ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಲಕರು ಆಡುವದಕ್ಕೆ ಆಟದ ಬಯಲಿಗೆ ಹೋಗುವರು.

ನಲವತ್ತೆದನೆಯ ಪಾಠ

ಇದಮ್ ಶಬ್ದದ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಗಳ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ (೩೯ನೆಯ ಪಾಠದಲ್ಲಿ) ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಆದ್ದು ಶಬ್ದದ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಗಳ ರೂಪಗಳು ೪೩ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಇದಮ್' ಮತ್ತು 'ಆದತ್' ಶಬ್ದದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದ ರೂಪಗಳಿವೆ:

೧. ಭೋ: ಆಚಾರ್ಯ ಆತಾಂ (ಇಮಾಂ) ಮಹರ್ತಾಂ ಸೇನಾಂ ಪಠಯ | ೨. ಆಷಾ (ಇಯಮ್) ತವ ಶಿಷ್ಯೇಣ ಧೀಮತಾ ವ್ಯೂಢಾ ಅಸ್ತಿ | ೩. ಹೇ ಅಚ್ಯುತ, ಆದಯೋ: (ಅನಯೋ:) ಸೇನಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಮಮ ರಥಂ ಸ್ಥಾಪಯ | ೪. ಆತಾಸಾಂ ಸೇನಾಢಾಂ ಕೇ ಕೇ ಢಾಯಕಾಃ ? ೫. ಆದಯಾ (ಅನಯಾ) ಸೇನಯಾ ಢಾಶಿತಯಾ ಕಿಂ ಫಲಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ ? ೬. ಆದಸ್ಯೈ (ಅಸ್ಯೈ) ಢಾರ್ಯೈ ಅಭಯಂ ದಾತುಮ್ ಇಚ್ಛಾಮಿ | ೭. ಆದಸ್ಯಾಃ (ಅಸ್ಯಾಃ) ರಾಕ್ಷಸ್ಯಾಃ ಸರ್ವೈ ಭೀತಾಃ ಸಂತಿ | ೮. ಆತಾಭ್ಯಃ (ಆಭ್ಯಃ) ಬಾಲಿಕಾಭ್ಯಃ ಫಲಾನಿ ಯಚ್ಛಾಮ | ೯. ಆದಸ್ಯಾಃ ಢಗರ್ಯಾಃ ಪಾಲಕಃ ಕಃ ? ೧೦. ಆದಸ್ಯಾಂ (ಅಸ್ಯಾಂ) ಢದ್ಯಾಂ ಪ್ರಭೂತಾಃ ಮೀಢಾಃ ಸಂತಿ ಕಿಮ್ ? ೧೧. ಆತಾಸು (ಆಸು) ಪಲ್ಲೀಷು ಕಾಶಿಚಿತ್ ಗೋಪ್ಯೋ ವಸಂತಿ |

ವಾಕ್ಯಗಳ ಅರ್ಥವು ಹೀಗಿದೆ : ೧. ಎಲೈ ಆಚಾರ್ಯನೇ, ಈ ದೊಡ್ಡ ಸೇನೆಯನ್ನು ನೋಡು. ೨. ಇದು ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ನಿನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಿಂದ ಒಡ್ಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ೩. ಎಲೈ ಅಚ್ಯುತನೇ, ಈ (ಎರಡು) ಸೇನೆಗಳ ನಡುವೆ ನನ್ನ ರಥವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು. ೪. ಈ ಸೇನೆಗಳ ಢಾಯಕರುಗಳು ಯಾರು ಯಾರು? ೫. ಈ ಸೇನೆಯು ಢಾಶಿತವಾದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಫಲವು ಆಗುವದು? ೬. ಈ ರಾಕ್ಷಸಿಯತ್ತಲಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಅಂಜಿರುತ್ತಾರೆ. ೭. ಈ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೊಡೋಣ. ೮. ಈ ಢಗರಿಯ ಪಾಲಕನು ಯಾರು? ೯. ಈ ಢದಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮೀನುಗಳು ಇವೆಯೇನು? ೧೦. ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಗೋಲ್ಪತಿಯರು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ವಿಶೇಷ : 'ಏತತ್', 'ಇದಮ್' ಎಂಬೀ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೂ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿಯೂ ಬಳಸಬಹುದು. ಏಷಾ ಕಾ ? - ಈಕೆ ಯಾರು ? ಇಯಂ ಕುತ ಆಗತಾ - ಇವಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಳು ? ಇವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದವು, ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇವನ್ನು ವಿಶೇಷಣವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದೆ.

ನಲವತ್ತಾರನೆಯ ಪಾಠ

ಮೂವತ್ತನೆಯ ಪಾಠದಿಂದ ಈವರೆಗೆ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಶಬ್ದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಇವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ:

ಆಕಾರಾನ್ತ ಸ್ತೀಲಿಂಗ

ಈಕಾರಾನ್ತ ಸ್ತೀಲಿಂಗ

೧. ಮಾಲಾ	ಮಾಲೇ	ಮಾಲಾ:	೧. ನದೀ	ನದೌ	ನದಃ
ಸಂ. ಮಾಲೇ	ಮಾಲೇ	ಮಾಲಾ:	ಸಂ. ನದಿ	ನದೌ	ನದಃ
೨. ಮಾಲಾಮ್	ಮಾಲೇ	ಮಾಲಾ:	೨. ನದೀಮ್	ನದೌ	ನದೀ:
೩. ಮಾಲಯಾ	ಮಾಲಾಭ್ಯಾಮ್	ಮಾಲಾಭಿ:	೩. ನದಾ	ನದೀಭ್ಯಾಮ್	ನದೀಭಿ:
೪. ಮಾಲಾಯೈ	ಮಾಲಾಭ್ಯಾಮ್	ಮಾಲಾಭ್ಯ:	೪. ನದೈ	ನದೀಭ್ಯಾಮ್	ನದೀಭ್ಯ:
೫. ಮಾಲಾಯಾ:	ಮಾಲಾಭ್ಯಾಮ್	ಮಾಲಾಭ್ಯ:	೫. ನದಾ:	ನದೀಭ್ಯಾಮ್	ನದೀಭ್ಯ:
೬. ಮಾಲಾಯಾ:	ಮಾಲಯೋ:		೬. ನದಾ:	ನದೌ:	ನದೀನಾಮ್
೭. ಮಾಲಾಯಾಮ್	ಮಾಲಯೋ:	ಮಾಲಾಸು	೭. ನದಾಮ್	ನದೌ:	ನದೀಷು

೧. ವಿಶೇಷಣಗಳು ಆಕಾರಾಂತವಾಗಿದ್ದರೆ 'ಮಾಲಾ' ಶಬ್ದದಂತೆ ಈಕಾರಾಂತವಾಗಿ 'ನದೀ' ಶಬ್ದದಂತೆ ಉದಾ :

೧. ನೀಲಾ	ನೀಲೇ	ನೀಲಾ:	೧. ನೀಲೀ	ನೀಲ್ಯೌ	ನೀಲ್ಯಃ
ಸಂ. ನೀಲೇ	ನೀಲೇ	ನೀಲಾ:	ಸಂ. ನೀಲಿ	ನೀಲ್ಯೌ	ನೀಲ್ಯಃ
೨. ನೀಲಾಮ್	ನೀಲೇ	ನೀಲಾ:	೨. ನೀಲೀಮ್	ನೀಲ್ಯೌ	ನೀಲೀ:
೩. ನೀಲಯಾ	ನೀಲಾಭ್ಯಾಮ್	ನೀಲಾಭಿ:	೩. ನೀಲಿಯಾ	ನೀಲೀಭ್ಯಾಮ್	ನೀಲೀಭಿ:
೪. ನೀಲಾಯೈ	ನೀಲಾಭ್ಯಾಮ್	ನೀಲಾಭ್ಯ:	೪. ನೀಲೈ	ನೀಲೀಭ್ಯಾಮ್	ನೀಲೀಭ್ಯ:
೫. ನೀಲಾಯಾ:	ನೀಲಾಭ್ಯಾಮ್	ನೀಲಾಭ್ಯ:	೫. ನೀಲಿಯಾ:	ನೀಲೀಭ್ಯಾಮ್	ನೀಲೀಭ್ಯ:
೬. ನೀಲಾಯಾ:	ನೀಲಯೋ:	ನೀಲಾನಾಮ್	೬. ನೀಲಿಯಾ:	ನೀಲ್ಯೋ:	ನೀಲೀನಾಮ್
೭. ನೀಲಾಯಾಮ್	ನೀಲಯೋ:	ನೀಲಾಸು	೭. ನೀಲಿಯಾಮ್	ನೀಲ್ಯೋ:	ನೀಲೀಷು

ನೀಲ - ಎಂದರೆ ಕಪ್ಪುಮಿಶ್ರ ನೀಲಿಯ ಬಣ್ಣದ ಎಂದರ್ಥ. ನೀಲ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ನಪುಂಸಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ೩೧ನೇ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. 'ನೀಲಾ' ಎಂಬುದನ್ನು ಬಟ್ಟೆ ಮುಂತಾದುದಕ್ಕೂ, 'ನೀಲೀ' ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೀಲಾ ಶಾಟೀ, - ನೀಲಿಯಾದ ಪಂಚೆ ; ನೀಲೀ ಮಹಿಷೀ - ಕಪ್ಪುನೀಲಿಯ ಬಣ್ಣದ ಎಮ್ಮೆ.

ಅ) ಶ್ವೇತಾ, ಪೀತಾ, ಕೋಮಲಾ, ನವೀನಾ, ವಿಶಾಲಾ, ಅನ್ನಾ - ಮುಂತಾದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು 'ನೀಲಾ' ಶಬ್ದದಂತೆ ನಡೆಯಿಸಿರಿ.

ಆ) ಗತಾ, ಪಠಿತಾ, ಪತಿತಾ - ಮುಂತಾದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದ ಕೃದಂತವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನೂ 'ನೀಲಾ' ಶಬ್ದದಂತೆಯೇ ನಡೆಯಿಸಬೇಕು. ಗತವತೀ, ಪಠಿತವತೀ, ಪತಿತವತೀ - ಮುಂತಾದ ಈಕಾರಾಂತ ಕೃದಂತವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು 'ನೀಲೀ' ಶಬ್ದದಂತೆಯೂ ನಡೆಯಿಸಿರಿ. (ಕೃದಂತ ವಿಶೇಷಣಗಳ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ೩೨ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿರಿ).

ತಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ

ನಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ

	ಧನವತ್			ಯೋಗಿನ್	
೧. ಧನವಾನ್	ಧಾನವಂತೌ	ಧನವಂತ:	೧. ಯೋಗಿ	ಯೋಗಿನೌ	ಯೋಗಿನ್:
ಸಂ. ಧನವನ್	ಧಾನವಂತೌ	ಧನವಂತ:	ಸಂ. ಯೋಗಿನ್	ಯೋಗಿನೌ	ಯೋಗಿನ್:
೨. ಧನವಂತಮ್	ಧನವಂತೌ	ಧನವತ:	೨. ಯೋಗಿನ್ಮ್	ಯೋಗಿನೌ	ಯೋಗಿನ್:
೩. ಧನವತಾ	ಧನವಚ್ಚಾಮ್	ಧನವದ್ಧಿ:	೩. ಯೋಗಿನಾ	ಯೋಗಿಭ್ಯಾಮ್	ಯೋಗಿಭಿ:
೪. ಧನವತೇ	ಧನವಚ್ಚಾಮ್	ಧನವಚ್ಛ:	೪. ಯೋಗಿನೇ	ಯೋಗಿಭ್ಯಾಮ್	ಯೋಗಿಭ್ಯ:
೫. ಧನವತ:	ಧನವಚ್ಚಾಮ್	ಧನವಚ್ಛ:	೫. ಯೋಗಿನ್:	ಯೋಗಿಭ್ಯಾಮ್	ಯೋಗಿಭ್ಯ:
೬. ಧನವತ:	ಧನವತೌ:	ಧನವತಾಮ್	೬. ಯೋಗಿನ್:	ಯೋಗಿನೌ:	
೭. ಧನವತಿ	ಧನವತೌ:	ಧನವತ್ಸು	೭. ಯೋಗಿನಿ	ಯೋಗಿನೌ:	ಯೋಗಿಷು

೧. ವತ್, ಮತ್ - ಎಂಬಿವು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದಗಳು ಧನವತ್ ಶಬ್ದದಂತೆ. ಉದಾ: ಗುಣವತ್, ಧೈರ್ಯವತ್, ವೀರ್ಯವತ್, ಬುದ್ಧಿಮತ್, ಧೀಮತ್, ಶ್ರೀಮತ್ - ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಹೀಗೆಯೇ ನಡೆಯುವವು.

೨. ನೀನು ಎಂಬರ್ಥದ ಭವತ್ ಶಬ್ದವೂ ಹೀಗೆಯೇ ನಡೆಯುವದು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮಪುರುಷದ ಕ್ರಿಯಾಪದವೇ ಬೇಕು.

೩. ಗುಣಿನ್, ಧನಿನ್, ತಪಸ್ವಿನ್, ಮಾಯಾವಿನ್ - ಮುಂತಾದ ಇನ್, ವಿನ್ - ಅಂತವುಳ್ಳ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಯೋಗಿನ್ ಶಬ್ದದಂತೆ ನಡೆಯಿಸಿರಿ.

ಕಿಮ್ - ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ

ತತ್ - ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ

೧. ಕಾ	ಕೇ	ಕಾ:	೧. ಸಾ	ತೇ	ತಾ:
೨. ಕಾಮ್	ಕೇ	ಕಾ:	೨. ತಾಮ್	ತೇ	ತಾ:
೩. ಕಯಾ	ಕಾಭ್ಯಾಮ್	ಕಾಭಿ:	೩. ತಯಾ	ತಾಭ್ಯಾಮ್	ತಾಭಿ:
೪. ಕಸ್ಯೈ	ಕಾಭ್ಯಾಮ್	ಕಾಭ್ಯ:	೪. ತಸ್ಯೈ	ತಾಭ್ಯಾಮ್	ತಾಭ್ಯ:

೫. ಕಸ್ಯಾ:	ಕಾಭ್ಯಾಮ್	ಕಾಭ್ಯ:	೫. ತಸ್ಯಾ:	ತಾಭ್ಯಾಮ್	ತಾಭ್ಯ:
೬. ಕಸ್ಯಾ:	ಕಯೋ:	ಕಾಸಾಮ್	೬. ತಸ್ಯಾ:	ತಯೋ:	ತಾಸಾಮ್
೭. ಕಸ್ಯಾಮ್	ಕಯೋ:	ಕಾಸು	೭. ತಸ್ಯಾಮ್	ತಯೋ:	ತಾಸು

೧. 'ಕಿಮ್' ಶಬ್ದದ ಮತ್ತು 'ತತ್' ಶಬ್ದದ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಗಳ ರೂಪಗಳನ್ನು ಮೂವತ್ತೊಂದನೆಯ ಪಾಠದಲ್ಲಿ (ಪುಟ ೪೨-೪೩ರಲ್ಲಿ) ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

೨. 'ಕಿಮ್' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಚಿತ್, ಚನ - ಎಂಬ ಅವ್ಯಯಗಳು ಸೇರಿದರೆ ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಕೆಲವರು, ಎಂದರ್ಥವಾಗುವದೆಂದು ಮೂವತ್ತೆಂಟನೆಯ ಪಾಠ (ಪುಟ ೫೩)ದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದೆಯಷ್ಟೆ? ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಅರ್ಥದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಉದಾ: ಕಾಚಿತ್ ನಾರೀ - ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು. ಕಾಶ್ಚಿತ್ ನಾರ್ಯಃ - ಕೆಲವರು ಸ್ತ್ರೀಯರು. ಇಂಥವರೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕಾದಾಗ ಈ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು.

ಇದಮ್ - ಪುಲ್ಲಿಂಗ

ಇದಮ್ - ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ

ಅಯಮ್	ಇಮೌ	ಇಮೇ	ಇಯಮ್	ಇಮ್	ಇಮಾ:
ಇಮಮ್	ಇಮೌ	ಇಮಾನ್	ಇಮಾಮ್	ಇಮೇ	ಇಮಾ:
ಅನೇನ	ಆಭ್ಯಾಮ್	ಏಭಿ:	ಅನಯಾ	ಆಭ್ಯಾಮ್	ಆಭಿ:
ಅಸ್ಮೈ	ಆಭ್ಯಾಮ್	ಏಭ್ಯ:	ಅಸ್ಯೈ	ಆಭ್ಯಾಮ್	ಆಭ್ಯ:
ಅಸ್ಮಾತ್	ಆಭ್ಯಾಮ್	ಏಭ್ಯ:	ಅಸ್ಯಾ:	ಆಭ್ಯಾಮ್	ಆಭ್ಯ:
ಅಸ್ಯ	ಅನಯೋ:	ಏಷಾಮ್	ಅಸ್ಯಾ:	ಅನಯೋ:	ಆಸಾಮ್
ಅಸ್ಮಿನ್	ಅನಯೋ:	ಏಷು	ಅಸ್ಯಾಮ್	ಅನಯೋ:	ಆಸು

ವಿಶೇಷ : 'ಇದಮ್' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಪುಂಸಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಾದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದಮ್, ಇಮೇ, ಇಮಾನಿ - ಎಂದೇ ರೂಪಗಳಾಗುವವು ; ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಉದಾ : ಇದಂ ನ ಮಮ - ಇದು ನನ್ನದಲ್ಲ, ಇದಂ ಪಶ್ಯ - ಇದನ್ನು ನೋಡು. ಮಿಕ್ಕ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತೆ.

ಸರ್ವಮ್ - ಪುಲ್ಲಿಂಗ

ಸರ್ವಮ್ - ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ

ಸರ್ವ:	ಸರ್ವಿ	ಸರ್ವೇ	ಸರ್ವಾ	ಸರ್ವೇ	ಸರ್ವಾ:
ಸರ್ವಮ್	ಸರ್ವಿ	ಸರ್ವಾನ್	ಸರ್ವಾಮ್	ಸರ್ವೇ	ಸರ್ವಾ:
ಸರ್ವೇಣ	ಸರ್ವಾಭ್ಯಾಮ್	ಸರ್ವೇ:	ಸರ್ವಯಾ	ಸರ್ವಾಭ್ಯಾಮ್	ಸರ್ವಾಭಿ:

ಸರ್ವಸ್ಮೈ	ಸರ್ವನಾಭ್ಯಾಮ್	ಸರ್ವೇಭ್ಯಃ	ಸರ್ವಸ್ಯೈ	ಸರ್ವಾಭ್ಯಾಮ್	ಸರ್ವಾಭ್ಯಃ
ಸರ್ವಸ್ಮಾತ್	ಸರ್ವಾಭ್ಯಾಮ್	ಸರ್ವೇಭ್ಯಃ	ಸರ್ವಸ್ಯಾಃ	ಸರ್ವಾಭ್ಯಾಮ್	ಸರ್ವಾಭ್ಯಃ
ಸರ್ವಸ್ಯ	ಸರ್ವಯೋಃ	ಸರ್ವೇಷಾಮ್	ಸರ್ವಸ್ಯಾಃ	ಸರ್ವಯೋಃ	ಸರ್ವಾಸಾಮ್
ಸರ್ವಸ್ಮಿನ್	ಸರ್ವಯೋಃ	ಸರ್ವೇಷು	ಸರ್ವಸ್ಯಾಮ್	ಸರ್ವಯೋಃ	ಸರ್ವಾಸು

ಇದಕ್ಕೆ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಾ ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಸರ್ವಂ, ಸರ್ವೇ, ಸರ್ವಾಣಿ. ಮಿಕ್ಕ ರೂಪಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತೆ.

ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ರೂಪಗಳು

ವರ್ತಮಾನ

ಆಜ್ಞಾರ್ಥ

ಪ್ರ. ಭವತಿ	ಭವತಃ	ಭವಂತಿ	ಭವತು-ಭವತಾತ್	ಭವತಾಮ್	ಭವಂತು
ಮ. ಭವಸಿ	ಭವಯಃ	ಭವಥ	ಭವ-ಭವತಾತ್	ಭವತಮ್	ಭವತ
ಉ. ಭವಾಮಿ	ಭವಾವಃ	ಭವಾಮಃ	ಭವಾನಿ	ಭವಾವ	ಭವಾಮ

೧. ನಾಮಪದಗಳೂ ಭವತ್, ಕಿಮ್, ಸರ್ವ, ಇದಮ್, ತತ್ -ಇವುಗಳೂ ಉದ್ದೇಶ (subject)ವಾಗಿರುವಾಗ ಪ್ರಥಮಪುರುಷಕ್ರಿಯಾಪದವನ್ನಪಯೋಗಿಸಿ. ಉದಾ: ರಾಮೋ ಗಚ್ಛತಿ | ಸೀತಾ ಉಪವಿಶತಿ | ಫಲಂ ಪತತಿ | ಕೋ ಹಸತಿ ? ಇದಂ ಭವತು | ಸರ್ವಂ ಗಚ್ಛತು | ತತ್ ತಿಷ್ಠತು | ಅಯಂ ಗಚ್ಛತಿ | ಇಮೇ ಗಚ್ಛಂತಿ | ಇಮಾಃ ಕಿಂ ವದಂತಿ ? ಇಮಾನಿ ಪತಂತಿ | ಸಾ ತ್ವಾಂ ವದತಿ | ತತ್ ತಿಷ್ಠತು, ಪತತು ವಾ | ಅತ್ರ ಉಪವಿಶಂತು ಭವಂತಃ |

೨. ಅಸ್ಮತ್ (ನಾನು ಎಂಬರ್ಥದ ಸರ್ವನಾಮವು) ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದರೆ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷದ ಕ್ರಿಯಾಪದವು ಬೇಕು. ಉದಾ : ಅಹಂ ಪಠಾಮಿ | ಆವಾಂ ಗಚ್ಛಾವಃ | ವಯಮ್ ಉಪವಿಶಾಮಃ |

೩. ಯುಷ್ಮದ್ (ನೀನು ಎಂಬರ್ಥದ ಸರ್ವನಾಮವು) ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುವಾಗ ಮಧ್ಯಪುರುಷದ ಕ್ರಿಯಾಪದವು ಬೇಕು. ಉದಾ : ತ್ವಂ ಪಠಂ ಲಿಖಿಸಿ | ಯುವಾಂ ತೂಷ್ಟೀಂ ತಿಷ್ಠಥ | ಯೂಯಂ ಕಿಂ ಪಠಥ ? ರಾಮ, ತ್ವಂ ತತ್ರ ಮಾ ಗಚ್ಛ | ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣೌ, ಯುವಾಂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಮ್ ಅನುಸರತಮ್ | ಹೇ ಜನಾಃ, ಸರ್ವೇ ಯೂಯಂ ಸುಖಿನೋ ಭವತ |

೪. ಹಾರೈಕಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವಾಗ ಆಜ್ಞಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮಪುರುಷದಲ್ಲಿಯೂ ಮಧ್ಯಪುರುಷದಲ್ಲಿಯೂ ತಾತ್ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯವು ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ದೇವೋ ಮಾಂ ರಕ್ಷತಾತ್, ತ್ವಂ ಚಿರಂ ಜೀವತಾತ್ |

ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾರೂಪಗಳು

ಭವಿಷ್ಯತಿ	ಭವಿಷ್ಯತಃ	ಭವಿಷ್ಯಂತಿ	ಪಠಿಷ್ಯತಿ	ಪಠಿಷ್ಯತಃ	ಪಠಿಷ್ಯಂತಿ
ಭವಿಷ್ಯಸಿ	ಭವಿಷ್ಯಥಃ	ಭವಿಷ್ಯಥ	ಪಠಿಷ್ಯಸಿ	ಪಠಿಷ್ಯಥಃ	ಪಠಿಷ್ಯಥ
ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ	ಭವಿಷ್ಯಾವಃ	ಭವಿಷ್ಯಾಮಃ	ಪಠಿಷ್ಯಾಮಿ	ಪಠಿಷ್ಯಾವಃ	ಪಠಿಷ್ಯಾಮಃ

೧. ಈ ರೂಪಗಳನ್ನು ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ರೂಪಗಳೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿರಿ.

೨ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕರೋತಿ	ಕುರುತ್ವಃ	ಕುರ್ವಂತಿ	ಕರೋತು	ಕುರುತಾಮ್	ಕುರ್ವಂತು
ಕರೋಷಿ	ಕುರುಥಃ	ಕುರುಥ	ಕುರು	ಕುರುತಮ್	ಕುರುತ
ಕರೋಮಿ	ಕುರ್ವಃ	ಕುರ್ಮಃ	ಕರವಾಪಿ	ಕರವಾವ	ಕರವಾಮ

೧. ಕೃ (ಮಾಡು) ಎಂಬ ಧಾತುವಿನ ವರ್ತಮಾನ ಆಜ್ಞಾರ್ಥ - ಈ ರೂಪಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲವು ಹೀಗಿದೆ : ಕರಿಷ್ಯತಿ, ಕರಿಷ್ಯತಃ, ಕರಿಷ್ಯಂತಿ | ಕರಿಷ್ಯಸಿ, ಕರಿಷ್ಯಥಃ, ಕರಿಷ್ಯಥ | ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ, ಕರಿಷ್ಯಾವಃ | ಕರಿಷ್ಯಾಮಃ |

೨. ಈ ಧಾತುವಿಗೆ ಕೃತ - ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ, ಕೃತವತ್ - ಮಾಡಿದ ಎಂಬ ಕೃದಂತರೂಪಗಳಿವೆ. ಹಿಂದೆ (೨೦, ೨೧ನೆಯ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ) ಭೂತಕೃದಂತಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆಯಷ್ಟೆ? ಅದರಂತೆಯೇ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರಿ. ಉದಾ : ಘಟಃ ಕೇನ ಕೃತಃ ? ಮಾಲಾ ತಯಾ ಕೃತಾ | ಪುಸ್ತಕಮ್ ಮಯಾ ಕೃತಮ್ | ಭವಾನ್ ಕಿಂ ಕೃತವಾನ್ ? ತೌ ತದಾ ಕಿಂ ಕೃತವನ್ತೌ ? ತೇ ಕಿಂ ಕೃತವನ್ತಃ ?

೩. ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ರೂಪವಾಗಲಿ ಭೂತಕಾಲದ ರೂಪವಾಗಲಿ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ರೂಪವಾಗಲಿ ನಿಮಗೆ ತೋಚದೆ ಇರುವಾಗ ಈ 'ಕೃ' ಧಾತುವಿನ ರೂಪಗಳನ್ನು ಭಾವನಾಮಗಳೊಡನೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಉದಾ: ಹೋಮಂ ಕರೋತಿ | ಯುದ್ಧಂ ಕೃತವನ್ತಃ | ಭೋಜನಂ ಕರಿಷ್ಯಂತಿ | ವಿಕ್ರಮಂ ಕರೋಮಿ |

ನಲವತ್ತೇಳನೆಯ ಪಾಠ

ಪುನರಾವೃತ್ತಿ

ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಶಬ್ದರೂಪಗಳನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು :

1. ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಾಮಪದಗಳಿಗೂ ಸರ್ವನಾಮಗಳಿಗೂ ಲಿಂಗ ವಿಭಕ್ತಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಉದಾ : (ಅ) ಪುತ್ರ, ಪುರಾತನೇ ತಸ್ಮಿನ್ ದೇವಾಲಯೇ ದೀರ್ಘಃ ಸರ್ಪಃ ಸರತಿ |

ಪುತ್ರ-ಪುತ್ರಶಬ್ದಃ, ಅಕಾರಾಂತಃ ಪುಲ್ಲಿಂಗಃ, ಸಪ್ತಮ್ಯೇಕವಚನಾಂತಃ |
ಅರ್ಥ - ಮಗನೇ.

ಪುರಾತನೇ - ಪುರಾತನಶಬ್ದಃ, ಅಕಾರಾಂತಃ ಪುಲ್ಲಿಂಗಃ, ಸಪ್ತಮ್ಯೇಕವಚನಾಂತಃ |
ಅರ್ಥ-ಹಳೆಯದಾದ.

ತಸ್ಮಿನ್-ತಚ್ಚಬ್ದಃ, ದಕಾರಾಂತಃ ಪುಲ್ಲಿಂಗಃ, ಸಪ್ತಮ್ಯೇಕವಚನಾಂತಃ | ಅರ್ಥ-ಆ.
ದೇವಾಲಯೇ-ದೇವಾಲಯಶಬ್ದಃ, ಅಕಾರಾಂತಃ ಪುಲ್ಲಿಂಗಃ, ಸಪ್ತಮ್ಯೇಕ
ವಚನಾಂತಃ | ಅರ್ಥ-ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ.

ದೀರ್ಘಃ - ದೀರ್ಘಶಬ್ದಃ, ಅಕಾರಾಂತಃ ಪುಲ್ಲಿಂಗಃ, ಪ್ರಥಮ್ಯೇಕವಚನಾಂತಃ |
ಅರ್ಥ-ಉದ್ದನೆಯ.

ಸರ್ಪಃ-ಸರ್ಪಶಬ್ದಃ, ಅಕಾರಾಂತಃ ಪುಲ್ಲಿಂಗಃ, ಪ್ರಥಮ್ಯೇಕವಚನಾಂತಃ | ಅರ್ಥ-ಹಾವು.

(ಆ) इमाः कस्य लेखिन्यः ?

ಇಮಾಃ - ಇದಂ ಶಬ್ದಃ, ಮಕಾರಾಂತಃ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಃ, ಪ್ರಥಮಾಬಹುವಚನಾಂತಃ |
ಅರ್ಥ - ಇವು.

ಕಸ್ಯ - ಕಿಂ ಶಬ್ದಃ, ಮಕಾರಾಂತಃ ಪುಲ್ಲಿಂಗಃ, ಷಷ್ಠ್ಯೇಕವಚನಾಂತಃ | ಅರ್ಥ -
ಯಾವನ.

ಲೇಖಿನ್ಯಃ - ಲೇಖಿನೀಶಬ್ದಃ, ಈಕಾರಾಂತಃ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಃ, ಪ್ರಥಮಾ ಬಹುವಚನಾಂತಃ |
ಅರ್ಥ - ಲೇಖಿನಿಗಳು.

2. ಆಯಾ ಶಬ್ದದ ಆಯಾ ವಿಭಕ್ತಿಯ ರೂಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಡಲೇ ಹೇಳುವದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹಿಂದೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ :

ಪುತ್ರ - ಪುತ್ರಃ, ಪುತ್ರೌ, ಪುತ್ರಾಃ |

ಪುರಾತನೇ - ಪುರಾತನೇ, ಪುರಾತನಯೋಃ, ಪುರಾತನೇಷು |

ತಸ್ಮಿನ್ - ತಸ್ಮಿನ್, ತಯೋಃ, ತೇಷು |

ದೀರ್ಘಃ- ದೀರ್ಘಃ, ದೀರ್ಘೌ, ದೀರ್ಘಾಃ |

ಸರ್ಪಃ - ಸರ್ಪಃ, ಸರ್ಪೌ, ಸರ್ಪಾಃ |

ಇಮೇ - ಇಯಮ್, ಇಮೇ, ಇಮಾಃ |

3. ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ಪುರುಷದ ಮೂರು ವಚನಗಳ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಕಲಿಯಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ :

ಭಗವದ್ರೀತಾಂ ಪಠಾಮಿ | ಕಿಮ್ ಇಚ್ಛಸಿ ? ಬಲಿಕಾಢ್ಯಾಂ ಫಲಾನಿ ಯಚ್ಛ |

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಠಾಮಿ, ಪಠಾವಃ, ಪಠಾಮಃ | ಇಚ್ಛಸಿ, ಇಚ್ಛಥಃ, ಇಚ್ಛಥ | ಯಚ್ಛ, ಯಚ್ಛತಮ್, ಯಚ್ಛತ | ಹೀಗೆ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು.

4. ಯಾವದಾದರೊಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ವಸ್ತುಬೋಧಕ, ನಿಷೇಧಕ, ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಅಥವಾ ಆಕ್ಷೇಪಾರ್ಥಕ, ಆಜ್ಞಾರ್ಥಕ, ಆಶ್ಚರ್ಯಾದಿಭಾವಬೋಧಕ - ಈ ರೂಪಗಳಿಗೆ ತಿರುಗಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ :

೧. ಸರ್ವಾಣಿ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ಕೌ ವಾ ಗಣಯತಿ ? (ಆಕ್ಷೇಪಾರ್ಥಕ)

೨. ಸರ್ವಾಣ್ಯಪಿ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ನ ಕೌಽಪಿ ಗಣಯಿತುಂ ಶಕ್ತಃ | (ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ)

೩. ಸರ್ವಾಣ್ಯಪಿ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ಗಣಯ, ಪಙ್ಕಯಾಮಿ | (ಆಜ್ಞಾರ್ಥಕ)

೪. ಅಹೋ! ಕತಿ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ಸಂತಿ ! (ಆಶ್ಚರ್ಯಬೋಧಕ)

ಅಭ್ಯಾಸ ೪೪

ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನಾವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಉತ್ತರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ : [ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವದಾದರೂ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯಬಹುದು ; ಅಥವಾ ಹೊಸ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಬರೆಯಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ : ಕೇ ಯೂಯಮ್ ? ನೀವು ಯಾರು ? ಈ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ವಯಂ ಕೇಚಿತ್ ದರಿದ್ರಾಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ | ವಯಮ್ ಅಸ್ಯಾಂ ಪಾಠಶಾಲಾಯಾಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಃ | ವಯಮ್ ಈಶ್ವರಶ್ರೇಷ್ಠಿನಃ ಪುತ್ರಾಃ | ವಯಂ ದೂರಾತ್ ದೇಶಾತ್ ಆಗತಾಃ ಕೇಚಿತ್ | - ಹೀಗೆಲ್ಲ ಉತ್ತರವನ್ನು ಬರೆಯಬಹುದು].

೧. ಕೌ ದರಿದ್ರಃ ? ೨. ತತ್ರ ಕೇಚಿತ್ ಕಿಂ ವದಂತಿ ? ೩. ಅಹಂ ಕಿಂ ಕರವಾಣಿ ? ೪. ಭವಾನ್ ಕೇನ ಮಾರ್ಗೇಣ ಆಗತಃ ? ೫. ಗೌಪ್ಯಃ ಕ್ಷೀರಂ ಕುತ್ರ ನಯಂತಿ ? ೬. ತ್ರೀನಪಿ ಲೋಕಾನ್ ಕೌ ರಕ್ಷತಿ ? ೭. ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಕಸ್ಮಿನ್ ಗ್ರಾಮೇ ವಸತಿ ? ೮. ಇದಾನ್ವಿಂ ಚತುರೋಽಪಿ ವೇದಾನ್ ಕಃ ಪಠತಿ ? ೯. ದಶರಥಸ್ಯ ಪತ್ನಯಃ ಕಾಃ ? ೧೦. ಭಗವಾನ್ ಕುತ್ರ ತಿಷ್ಠತಿ ? ೧೧. ಚೋರಃ ಪೆಟಿಕಯಾ ಸಹ ಕಿಂ ನಯತಿ ?

ಅಭ್ಯಾಸ ೪೫

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕವೇ ಮುಂತಾದ ಯಾವದಾದರೊಂದು ಅರ್ಥದ ವಾಕ್ಯದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ :

೧. ಕೌ ವಾ ಸರ್ವಂ ಭಕ್ಷಯತಿ ? ೨. ಸತ್ಯಮೇವ ವದತ | ೩. ಇವಃ ಸ ತತ್ರ ನ ಗಚ್ಛತೀತಿ ನ | ೪. ಅಹೋ ಬಾಲಾಃ, ಮಢ್ಢುಕಾನ್ (ಕಪ್ಪೆಗಳನ್ನು) ವೃಥಾ ಕಿಂ ಮಾರಯಥ ?

ಶಬ್ದಕೋಶ

ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಪ್ರಧಾನಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಅರ್ಥಸಮೇಶ ಬರೆದಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನಾಮಗಳಿಗೂ ನಾಮವಿಶೇಷಣಗಳಿಗೂ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬರೆಯದೇ ಇದ್ದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದವೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಅವ್ಯಯಗಳು

ಅತ್ರ - ಇಲ್ಲಿ

ತತ್ರ - ಅಲ್ಲಿ

ಕುತ್ರ ? - ಎಲ್ಲಿ?

ಸರ್ವತ್ರ - ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ

ಇದಾನಿಮ್ - ಈಗ

ತದಾ - ಆಗ

ಕದಾ ? - ಯಾವಾಗ?

ಸದಾ, ಸರ್ವದಾ - ಯಾವಾಗಲೂ

ಅಘ - ಇಂದು

ಹ್ನಃ - ನಿನ್ನೆ

ಶ್ಚಃ - ನಾಳೆ

ಪರಶ್ವಃ - ನಾಡಿದ್ದು

ಅಘಾಪಿ - ಇಂದಿಗೂ

ಏಕದಾ - ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೆ

ಪುರಾ - ಹಿಂದೆ

ಪೂರ್ವೇಽಃ - ಮುನ್ನಿನ ದಿನ

ಶೀಘ್ರಮ್, ಇತಿ, ತ್ವರಿತಮ್ - ಬೇಗನೆ

ಅತಃ - ಇಲ್ಲಿಂದ, ಅದ್ದರಿಂದ

ಸರ್ವನಾಮಗಳು

ಅಹಮ್ - ನಾನು

ತವಮ್ - ನೀನು

ಭವಾನ್ - ನೀನು (ಗೌರವಾರ್ಥ)

ಸಃ - ಅವನು, ಆ

ಸಾ - ಅವಳು, ಆ

ತತ್ - ಅದು, ಆ

ಇದಮ್ - ಇದು, ಈ

ಏತತ್ - ಇದು, ಈ

ಅಸೌ - ಅವನು, ಅವಳು

ಕಿಮ್ - ಯಾವದು ?

ಕಿಮ್ - ಏನು ?

ಉಭೌ - ಇಬ್ಬರೂ

ಏಕಃ - ಒಬ್ಬನು, ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ

ಏಕಾ - ಒಬ್ಬಳು, ಯಾವಳೋ ಒಬ್ಬಳು

ಏಕಮ್ - ಒಂದು

ಏಕೇ - ಕೆಲವರು

ಕಶ್ಚಿತ್ - ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬನು

ಕೇಚಿತ್ - ಕೆಲವರು

ಅವ್ಯಯಗಳು

ಇತ್: -ಇಲ್ಲಿಂದ, ಈ ಕಾರಣದಿಂದ

ನಮ: -ನಮಸ್ಕಾರ

ಕೃತ: ? - ಎಲ್ಲಿಂದ ? ಏಕೆ ?

ತತ: - ಅಲ್ಲಿಂದ, ಆದ್ದರಿಂದ

ಪೃಥಕ್ - ಬೇರೆಯಾಗಿ

ತಥಾ - ಹಾಗೆ

ಏವಮ್ - ಹೀಗೆ

ಕಥಮ್ ? - ಹೇಗೆ ?

ಕಥಶ್ಚಿತ್ - ಹೇಗೋ

ನ - ಇಲ್ಲ, ಅಲ್ಲ

ಮಾ (ಕುರು) - (ಮಾಡ) ಬೇಡ

(ವನಮ್) ಇವ - (ಕಾಡಿನ) ಹಾಗೆ, ಅಂತೆ

(ಸ) ಏವ - (ಅವ)ನೇ

(ಧನಂ) ಚ - ಮತ್ತು (ಹಣವೂ)

ಅಹಮ್ (ಅಪಿ) - (ನಾನು) ಕೂಡ

ಠೇ, ಅಠೇ - ಎಲೆ, ಎಲಾ

ಠೇ - ಎಲೈ

ಠೋ: - ಎಲೈ, ಅಯ್ಯ

ನಾಮ - ಎಂಬ

ಅನು - ಅನುಸರಿಸಿ, ಹಿಂದೆ

ಅತೀವ - ಬಹಳವಾಗಿ

ತುಣ್ಣಿಮ್ - ಸುಮ್ಮನೆ

ವಾ (ಅಥವಾ) ಕಿಂ ವಾ - ಅಥವಾ

ಸರ್ವನಾಮಗಳು

ಕಾಶ್ಚಿತ್ - ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬಳು

ಸರ್ವೇ - ಎಲ್ಲರೂ

ಸರ್ವಾ: - ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ

ಸರ್ವಾ - ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬಳೂ

ಧಾತುಗಳು

ಪತ - ಬೀಳು

ಖಾದ್ - ತಿನ್ನು

ಭಜ - ಭಜಿಸು

ಅನುಸರ - ಹಿಂಬಾಲಿಸು

ವಿಶ - ಹೋಗು

ಪ್ರವಿಶ - ಹೋಗು

ಸ್ರವ - ಜಿನುಗು

ಹಸ - ನಗು

ನಯ - ಒಯ್ಯು

ಆನಯ - ತಾ, ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ

ಸಂವರ - ಓಡಾಡು

ದಶ - ಕಡಿ

ಇಚ್ಛ - ಬಯಸು

ಪಾಠಯ - ಓದಿಸು

ಆಹ್ವಯ - ಕರೆ

ಪ್ರತಿವಸ - ವಾಸಮಾಡು

ಸರ - ಹರಿದಾಡು

ಆಗಚ್ಛ - ಬಾ

ಠತ್ತಿಠ - ಏಳು

**‘ತುಮುನ್’ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ
ಅವ್ಯಯಗಳು**

- ತೋಳಿಯುವದಕ್ಕೆ
 ಭವಿತುಮ್ - ಆಗುವದಕ್ಕೆ
 ದ್ರಷ್ಟುಮ್ - ನೋಡುವದಕ್ಕೆ
 ಸ್ಥಾತುಮ್ - ನಿಲ್ಲುವದಕ್ಕೆ
 ಕ್ರೀಡಿತುಮ್ - ಆಡುವದಕ್ಕೆ
 ದಾತುಮ್ - ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ
 ಶಿಕ್ಷಿತುಮ್ - ಕಲಿಸುವದಕ್ಕೆ
 ಪಠಿತುಮ್ - ಓದುವದಕ್ಕೆ
 ಲೇಖಿತುಮ್ - ಬರೆಯುವದಕ್ಕೆ
 ಸಮ್ಮಾಠಿತುಮ್ - ಮಾತಾಡುವದಕ್ಕೆ
 ಗಂತುಮ್ - ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ
 ಧಾವಿತುಮ್ - ಓಡುವದಕ್ಕೆ
 ಕರ್ತುಮ್ - ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ

ಧಾತುಗಳು

- उपविश - ಕುಳಿತುಕೊ
 नम - ನಮಸ್ಕರಿಸು
 प्रक्षिप - ಎಸೆ
 उद्घाटय - ತೆರೆ
 क्षालय - ತೊಳೆ
 चर - ಆಚರಿಸು, ನಡೆ
 पश्य - ನೋಡು
 तिष्ठ - ನಿಂತಿರು
 धाव - ಓಡು
 यच्छ - ಕೊಡು
 बोधय - ಕಲಿಸು
 पठ - ಓದು
 लिख - ಬರೆ
 वद - ಹೇಳು
 पूजय - ಪೂಜಿಸು
 गच्छ - ಹೋಗು
 चल - ನಡೆ
 पृच्छ - ಕೇಳು
 जप - ಜಪಿಸು
 स्मर - ಸ್ಮರಿಸು

ಭೂತಕೃದಂತಗಳು

ಆಗತ - ಬಂದ	ಉಪದಿಶ್ಠ - ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
ಉಪವಿಶ್ಠ - ಕುಳಿತ	ಪೃಶ್ಠ - ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟ
ಸ್ಥಿತ - ನಿಂತ	ಅನುಸೃತ - ಅನುಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
ಗತ - ಹೋದ	ರಕ್ಷಿತ - ಕಾಪಾಡಲ್ಪಟ್ಟ, ಇಡಲ್ಪಟ್ಟ
ಪ್ರವಿಶ್ಠ - ಒಳಹೊಕ್ಕ	ಅಪಹೃತ - ಕದಿಯಲ್ಪಟ್ಟ
ನಿರ್ಗತ - ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದ	ಮಿಲಿತ - ಸೇರಿದ
ಪೂಜಿತ - ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ	ಗೃಹೀತ - ಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟ
ಕೃತ - ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ	ಋಣ - ರೋಗಿಯಾದ
ದತ್ತ - ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ	ಖ್ಯೂಡ - ಒಡ್ಡಲ್ಪಟ್ಟ
ಸ್ಪೃಶ್ಠ - ಮುಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ	ಉದ್ಯತ - ಸಿದ್ಧನಾದ
ಪ್ರತ್ಯಾಗತ - ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದ	ಭೀತ - ಹೆದರಿದ
ದೃಶ್ಠ - ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟ	ಹೃಶ್ಠ - ಹರ್ಷಗೊಂಡ
ರಚಿತ - ರಚಿಸಲಟ್ಟ	ನಾಶಿತ - ಹಾಳುಮಾಡಲಟ್ಟ

ಸೂಚನೆ

೧. ಅವ್ಯಯಗಳಿಗೆ ಲಿಂಗವಚನವಿಭಕ್ತಿ - ಇವುಗಳ ರೂಪಭೇದವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

೨. ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ಅಜ್ಞಾರ್ಥದ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷದ ಏಕವಚನಗಳ ರೂಪವನ್ನು ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಇವುಗಳಿಗೆ (೬೪ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿರುವಂತೆ) 'ಆಗಚ್ಛತಿ, ಆಗಚ್ಛತಃ ಆಗಚ್ಛಂತಿ' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ; 'ಆಗಚ್ಛತು, ಆಗಚ್ಛತಾಮ್ ಆಗಚ್ಛಂತು' ಎಂದು ಮುಂತಾದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. 'ಭೂತಕೃದಂತ' ಗಳನ್ನು (೪೮ನೆಯ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ) ಭೂತಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಉಪವಿಷ್ಯಃ, ಉಪವಿಷ್ಯವಾನ್ (ಕುಳಿತನು); ವಿಶೇಷಣವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದನ್ನೂ ಕಲಿಯಬೇಕು. ಆಗ 'ಉಪವಿಷ್ಯಃ' ಎಂದರೆ 'ಕುಳಿತ' ಎಂದರ್ಥ. ಈ ಕೃದಂತಗಳಿಗೆ (೪೯ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿರುವಂತೆ) ದೃಷ್ಟಃ, ದೃಷ್ಟ್ವಾ, ದೃಷ್ಟಮ್ - ಎಂದು ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರೂಪಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ನಾಮಗಳು

ಅರ್ಥವನ್ನು ಬರೆಯದೆ ಇದ್ದರೆ ಅದೇ ಮಾತನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ನಾರಾಯಣ:	ತಪಸ್ವಿ (ನ.ಪು.)	ಪುಸ್ತಕಮ್
ಭಗವಾನ್ (ತ.ಪು.)	ಯೋಗಿ (ನ.ಪು.)	ವಾರ್ತಾಪತ್ರಮ್ - ವೃತ್ತಾಂತಪತ್ರಿಕೆ
ಪರಮೇಶ್ವರ:	ಸಿದ್ಧಿ:	ಕಲಮ: - ಬರೆಯುವ ಕಡ್ಡಿ
ನರ - ಒಬ್ಬ ಯುಷಿ, ಮನುಷ್ಯ	ಯಕ್ಷ:	ಆಚಾರ್ಯ: - ಗುರು
ದೇವ: - ದೇವನು, ದೇವತೆ	ರಾಕ್ಷಸ:	ಶಿಷ್ಯ:, छात्र: - ಶಿಷ್ಯ
ದೇವಿ	ಪರೋಪಕಾರ:	ಪण्डित:
ಸರಸ್ವತೀ	ಪರಪೀಡನಮ್ - ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೇಡುಮಾಡುವದು	ವಚನಮ್ - ಮಾತು
ಬ್ರಾಹ್ಮಣ:	ಕಾಲ:	ವಿಶ್ವಾಸ: - ನಂಬಿಕೆ
ದೇವಾಲಯ:	ಭಾನುವಾಸರ:	पाठ:
ಭಕ್ತ:	ಇಂದುವಾಸರ: - ಸೋಮವಾರ	ग्रन्थ:
ಅನುಗ್ರಹ:	ಕುಜವಾಸರ: - ಮಂಗಳವಾರ	चित्रम् - ಚಿತ್ರ
ಇತಿಹಾಸ:	ಬುಧವಾಸರ:	टीका - ಟೀಕೆ
ಭಾರತಮ್	ಗುರುವಾಸರ:	वृत्तान्त: - ಸುದ್ದಿ
ರಾಮಾಯಣಮ್	ಭೃಗುವಾಸರ: - ಶುಕ್ರವಾರ	पत्रम् - ಬರೆದ ಕಾಗದ
ಭಗವದ್ಗೀತೆ - ಭಗವದ್ಗೀತೆ	स्थिरवासर: - ಶನಿವಾರ	लेखिनी
ಧರ್ಮ:	ಪ್ರಾತ: ಕಾಲ: - ಬೆಳಿಗ್ಗೆ	कन्दुक: - ಚೆಂಡು
ಪುಣ್ಯಮ್	प्रभातम् - ಬೆಳಿಗ್ಗೆ	विनोद:
ಪಾಪಮ್	सायंकाल: - ಸಂಜೆ	पाषाणखण्ड:- ಕಲ್ಲುತುಂಡು
ಶ್ರದ್ಧಾ	पक्ष:	क्रीडाङ्गणम् - ಆಟದ ಬಯಲು
ಸತ್ಯಮ್	मास: - ತಿಂಗಳು	श्रमण: - ಜೈನಸಂನ್ಯಾಸಿ

ಅನೃತಮ್ - ಸುಳ್ಳು	ಆಕಾಶ:	ಯಜ್ಞ:
ಜ್ಞಾನಮ್	ಸೂರ್ಯ:	ಆಶ್ರಮ:
ಜಪ:	ಚಂದ್ರ:	ದುಃಖಮ್
ಮನ್ತ್ರ:	ಕಾರಣಮ್	ಸುಖಮ್
ಸ್ತೋತ್ರಮ್	ಆತಪ: - ಬಿಸಿಲು	ಸ್ವರ್ಗ:
ಪುರೋಹಿತ:	ಕ್ಷಾಮ: - ಬರಗಾಲ	ನರಕ:
ಗೃಹಮ್ - ಮನೆ	ಗ್ರಾಮ: - ಊರು	ರತ್ನಮಾಲಾ - ರತ್ನಮಾಲೆ
ತಾತ: - ತಂದೆ	ಪಲ್ಲೀ - ಹಳ್ಳಿ	ಗರ್ವ:
ಜನನಿ - ತಾಯಿ	ನಗರೀ, ನಗರಮ್ - ನಗರ	ಪ್ರಯೋಜನಮ್
ಭಾರ್ಯಾ:, ಪತ್ನಿ-ಹೆಂಡತಿ	ಜನ:	ಸಕಾಶ: - ಹತ್ತಿರ
ದಾಸಿ - ಹೆಣ್ಣುಳು	ಪತ್ತನಮ್ - ಪಟ್ಟಣ	ಕಾವ್ಯಮ್
ನಾರಿ - ಹೆಂಗಸು	ಭೂಪ: - ದೊರೆ	ಶಾಸ್ತ್ರಮ್
ಪುತ್ರಿ - ಮಗಳು	ದೇಶ:	ವಾಕ್ಯಮ್
ಸಹೋದರ:- ಒಡಹುಟ್ಟಿದವ	ಕ್ಷೇಮ:	ವನಮ್ - ಕಾಡು
ಪುತ್ರ: - ಮಗ	ಶ್ರೇಷ್ಠಿ (ನ.ಪು.)- ಶೆಟ್ಟಿ	ಉದ್ಯಾನಮ್ ಹೂದೋಟ
ಬಾಲಕ: - ಹುಡುಗ	ದಾನಮ್	ಮಾರ್ಗ: - ದಾರಿ
ಬಾಲಿಕಾ - ಹುಡುಗಿ	ಐಶ್ವರ್ಯಮ್	ವೃಕ್ಷ: - ದಾರಿ
ಪಾಚಕ: - ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವವ	ಸುವರ್ಣಮ್ - ಚಿನ್ನ	ಫಲಮ್ - ಹಣ್ಣು
ಸೂದ: - ಅಡಿಗೆಯವರು	ಆಭರಣಮ್ - ಒಡವೆ	ಪುಷ್ಪಮ್ - ಹೂ
ಹಸ್ತ: - ಕೈ	ಅರ್ಥ: - ಹಣ, ಪ್ರಯೋಜನ	ವಾನರ: - ಕೋತಿ
ಪಾದ: - ಕಾಲು	ಪೆಟಿಕಾ - ಪೆಟ್ಟಿಗೆ	ನದಿ
ದೀಪ:	ಅಮ್ಬರಮ್ - ಬಟ್ಟೆ	ತೀರಮ್ - ದಡ
ಪೀಠಮ್ - ಮಣೆ	ಕೌಶೇಯವಸ್ತ್ರಮ್ - ರೇಷ್ಮೆಯ ಬಟ್ಟೆ	ಸರೋವರ - ಕೆರೆ

ಅಂಗಣಮ್ - ಅಂಗಳ	ರನ್ಧ್ರಃ - ಕನ್ನ	ಜಲಮ್ - ನೀರು
ಸೇವಕಃ, ದಾಸಃ - ಆಳು	ಚೋರಃ - ಕಳ್ಳ	ಮೀನಃ - ಮೀನು
ಮಿಶ್ರಕಃ - ತಿರುಕ	ರಕ್ಷಾಪುರುಷಃ - ಕಾವಲುಗಾರ	ಮಙ್ಡೂಕ - ಕಪ್ಪೆ
ಕುಡಯಮ್ - ಗೋಡೆ	ಭಟಃ - ಶೀಪಾಯಿ	ಸರ್ಪಃ - ಹಾವು
ಭೋಜನಮ್ - ಊಟ	ಪ್ರಜಾಃ - ಪ್ರಜೆಗಳು	ಬಿಲಮ್ - ಬಿಲ
ಔದನಃ - ಅನ್ನ	ಪಾಲಕಃ - ಕಾಪಾಡುವವನು	ಮಾರ್ಜಾರಿಃ - ಬೆಕ್ಕು
ತಕ್ರಮ್ - ಮಜ್ಜೆಗೆ	ಸೇನಾ - ಸೇನೆ	ಮೂಷಕಃ - ಇಲಿ
ಕ್ಷೀರಮ್ - ಹಾಲು	ಖಡ್ಗಃ-ಕತ್ತಿ	ಇವಾನಃ - ನಾಯಿ
ಘೃತಮ್ - ತುಪ್ಪ	ಅಶ್ವಃ - ಕುದುರೆ	ನಕ್ರಃ - ಮೊಸಳೆ
ಕೂಪಃ - ಬಾವಿ	ರಥಃ - ಗಾಡಿ	ಗೋಪಿ - ಗೊಲ್ಲತಿ
ವಾಪಿ-ಇಳಿಯುವ ಬಾವಿ	ವೇಗಃ	ಸ್ವಪ್ನಃ - ಕನಸು
ಘಟಃ - ಗಡಿಗೆ	ಚಾರಃ - ಓಡಾಡುವ ಸೇವಕ	ಔಷಧಮ್
ಆಸನಮ್- ಕುಳಿತು	ಸ್ವಾಮಿ (ನ.ಪು.)-ಒಡೆಯ	ಅಪರಾಧಃ - ತಪ್ಪು
ಕೊಳ್ಳುವ (ಆಸನ) ;	ಪುರುಷ, ಮನುಷ್ಯ - ಮನುಷ್ಯ	ಪಲಾಯನಮ್ - ಓಟ

ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ನಾಮಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಗವಿದ್ದರೆ ನರಃ, ನರೌ, ನರಾಃ - ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿಯೂ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ಮ್' ಇದ್ದರೆ ಚಿತ್ರಮ್, ಚಿತ್ರೇ, ಚಿತ್ರಾಣಿ - ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿಯೂ (೪ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿರುವ 'ದೇವ' ಶಬ್ದ, 'ಅಮ್ಬರ' ಶಬ್ದಗಳ ರೂಪಗಳಂತೆ) ರೂಪಗಳಾಗುವವು. ಆಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಟೀಕಾ, ಟೀಕೆ, ಟೀಕಾಃ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ (೬ನೇಯ ಪುಟದಲ್ಲಿರುವ 'ಮಾಲಾ' ಶಬ್ದದಂತೆ)ಯೂ, ಈಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ದೇವೀ, ದೇವ್ಯೌ, ದೇವ್ಯಃ- ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ (೬ನೇಯ ಪುಟದಲ್ಲಿರುವ 'ನದೀ' ಶಬ್ದದಂತೆ)ಯೂ ರೂಪಗಳು. ತ.ಪು. ಎಂದಿರುವ ತಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ...ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿರುವ 'ಭಗವತ್' ಶಬ್ದದಂತೆ ರೂಪಗಳು ; ನ.ಪು. ಎಂದಿರುವ ನಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳಿಗೆ (೫ನೇಯ ಪುಟದಲ್ಲಿರುವ 'ಗುಣಿನ್' ಶಬ್ದದಂತೆ) ಸುಖೀ, ಸುಖಿನೌ, ಸುಖಿನಃ- ಹೀಗೆ ರೂಪಗಳು.

ನಾಮ ವಿಶೇಷಣಗಳು

ಪೂಜ್ಯ	ಕೃಪಣ - ಜಿಪುಣ	ನಿಪುಣ
ಮೂಢ	ಪ್ರಾಣಿ - ಬಲ್ಲವನಾದ	ಕುಶಲ - ಜಾಣನಾದ
ದುಃಖ	ಸರ್ವಜ್ಞ - ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಲ್ಲ	ಸ್ವಸ್ಥ
ಶ್ವೇತ - ಬಿಳಿಯ	ಧನಿ-(ನ.ಪು.)ಹಣವಂತನಾದ	ಧೀಮಾನ್, ಬುದ್ಧಿಮಾನ್
ನೀಲ - ನೀಲಿಯ, ಕಪ್ಪಾದ	ದರಿದ್ರ	(ತ.ಪು.) ಬುದ್ಧಿವಂತ
ಕೃಷ್ಣ - ಕರಿಯ	ಸುಂದರ, ರಮ್ಯ	ಗುಣಿ -(ನ.ಪು.)
ಪೀತ - ಹಳದಿಯ ಬಣ್ಣದ	ವಿಶಾಲ	ಗುಣವಂತ
ರಕ್ತ - ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ	ನವೀನ - ಹೊಸ	ಸುಖಿ-(ನ.ಪು.) ಸುಖಿ
ಠಣ - ಬಿಸಿಯ	ಪುರಾತನ - ಹಳೆಯ	ದುಃಖಿ-ದುಃಖಿ(ನ.ಪು.)
ಶೀತ - ತಣ್ಣನೆಯ	ಸ್ವಚ್ಛ - ನಿರ್ಮಲವಾದ	ದಾನಿ -(ನ.ಪು.)
ಮಧುರ - ಸಿಹಿಯಾದ	ಪ್ರಬಲ - ಕೊಡುಗೈತನದ	ಸಮ
ಅಮಲ - ಹುಳಿಯಾದ	ಸಮರ್ಥ	ಮಾಯಾಳಿ - (ನ.ಪು.)
ಕೋಮಲ	ಶೂರ	ಪ್ರಿಯ
ಮೂಕ:	ಪ್ರಭೂತ - ಬಹಳ	ಜ್ಯೇಷ್ಠ - ಹಿರಿಯ
ಮಹತೀ - (ಈ.ಸ್ಮೀ)	ಅಲ್ಪ	ಕನಿಷ್ಠ - ಕಿರಿಯ
ದೊಡ್ಡದಾದ	ಸ್ವಲ್ಪ	ಗಮೀರ - ಅಳವಾದ

೧. ಇಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ : ಪೂಜ್ಯಃ (ಪು.), ಪೂಜ್ಯಾ (ಸ್ಮೀ.), ಪೂಜ್ಯಮ್ (ನ.); ದುಃಖೀ (ಪು.), ದುಃಖಿನೀ (ಸ್ಮೀ.), ದುಃಖಿ (ನ.).

೨. ಶಬ್ದಕೋಶದಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತನಾಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಂಗಸರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ

ನಿರ್ಜೀವ ವಸ್ತುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯಿಸಿರಿ. ಉದಾ: ಕೃಷ್ಣಃ, ದಶರಥಃ, ರಾಮಃ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ, ಭರತಃ, ಶತ್ರುಘ್ನಃ, ರಾವಣಃ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಃ, ವಸಿಷ್ಠಃ, ಇಂದ್ರಃ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಅಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ. ಸೀತಾ, ಊರ್ಮಿಲಾ, ಮನ್ಮಥಾ- ಇವು ಅಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ; ಕೈಕೇಯೀ, ಲೇಖಿನೀ - ಇವು ಈಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ. ದಣ್ಣಕಾರಣ್ಯಮ್ ಇದು ಅಕಾರಾಂತ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮ. ಶಬ್ದಗಳ ಅಂತದಿಂದಲೂ ಲಿಂಗವನ್ನು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಉದಾ : ಅಯೋಧ್ಯಾ (ಸ್ತ್ರೀ.), ರಾಮನವಮೀ (ಸ್ತ್ರೀ.), ಹನೂಮಾನ್ (ತ.ಪು.)

ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಯಾವ ಆಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಲಿಯುವದಕ್ಕಿಂದು ಹೊಸ ಗ್ರಂಥಾವಳಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದೆ. ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯ ಪರಿಚಯವಿರುವವರಿಗೆಲ್ಲ ಇದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಧನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಒಂದನೆಯ ಭಾಗ - ಇದರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳ ಪರಿಚಯ, ಅ, ಆಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು, ವಿಶೇಷಣಗಳು, ತಕಾರಾಂತ ನಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು, ಅಸ್ಮದ್, ಯುಷ್ಮದ್, ತತ್ - ಈ ಸರ್ವನಾಮಗಳು, ಭೂತಕೃದಂತಗಳು, ಇವು ಮನದಟ್ಟಾಗುವಂತೆ ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಅರ್ಥದೊಡನೆ ಕೊಟ್ಟು, ಅದೇ ಪದಗಳಿರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವದನ್ನು ಕಲಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡವಾಕ್ಯಗಳ ಅಭ್ಯಾಸಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅನುವಾದವು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲೇ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದರೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸ್ವಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಈಗ ಇದು ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ. (ಆರನೆಯ ಮುದ್ರಣ : 2004) ಡಿಮಿ ಪುಟ 4 + 78

ಎರಡನೆಯ ಭಾಗ - ಒಂದನೆಯ ಭಾಗದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸ್ವರಾಂತ ಮತ್ತು ವ್ಯಂಜನಾಂತಶಬ್ದದ ರೂಪಗಳನ್ನೂ ಕ್ರಿಯಾಪದದ ವರ್ತಮಾನಕಾಲ, ಅನದ್ಯತನಭೂತ, ಅಜ್ಞಾದ್ಯರ್ಥ, ವಿಧ್ಯಾದ್ಯರ್ಥ- ಈ ರೂಪಗಳನ್ನೂ ಕೃದಂತಗಳ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅವ್ಯಯಗಳ ರೂಪಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ವಾಕ್ಯಗಳ ಮತ್ತು (ಕಥೆಗಳ) ವಾಕ್ಯಬೃಂದಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಹು ಸುಲಭವಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದೆ. ಅವ್ಯಯಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದೆ. (ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮುದ್ರಣ : 1997) ಡಿಮಿ ಪುಟ 5 + 151

ಮೂರನೆಯ ಭಾಗ - ಇದರಲ್ಲಿ ಪಂಚತಂತ್ರದ ಮಿತ್ರಭೇದದ ಕಥೆಯನ್ನು (ಉಪಕಥೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಚಿಂತನೆಮಾಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆ. ಹತ್ತು ಗಣಗಳ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯವಾದ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ವರ್ತಮಾನ, ಅನದ್ಯತನ, ಅಜ್ಞಾದ್ಯರ್ಥ, ವಿಧ್ಯಾದ್ಯರ್ಥ, ಪರೋಕ್ಷಭೂತ, ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲಗಳು - ಇಷ್ಟು ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಕೃದಂತಗಳ ಉಪಯೋಗವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಮುಖ್ಯ ಸಮಾಸಗಳಿಗೆ ವಿಗ್ರಹವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಕ್ರಮವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. (ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮುದ್ರಣ : 2001) ಡಿಮಿ ಪುಟ 8+ 176

ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪೂರ ಬೆಲೆಪಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ.

ನಂ.68, 2ನೇ ಬ್ಲಾಕ್ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಪ್ರಕಾಶ ಕಾರ್ಯಾಲಯ

ತ್ಯಾಗರಾಜನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು- 560 028

ಹೊಳೆನರಸೀಪುರ - 573 211

ದೂ. : 080-26765548

ದೂ. : 08175-573820